

Adaptacija palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani u Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova - Civitas Sacra u Šibeniku

Tošić, Hana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:023976>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-27**



Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za povijest umjetnosti

Diplomski rad

**ADAPTACIJA PALAČE TAVELIĆ-ŠIŽGORIĆ-GALBIANI U
INTERPRETACIJSKI CENTAR KATEDRALE SV. JAKOVA –
CIVITAS SACRA U ŠIBENIKU**

Hana Tošić

Mentor: dr. sc. Franko Ćorić, izv. prof.

ZAGREB, 2022.

Temeljna dokumentacijska kartica

Sveučilište u Zagrebu

Diplomski rad

Filozofski fakultet

Odsjek za povijest umjetnosti

Diplomski studij

ADAPTACIJA PALAČE TAVELIĆ-ŠIŽGORIĆ-GALBIANI U INTERPRETACIJSKI CENTAR KATEDRALE SV. JAKOVA – *CIVITAS SACRA* U ŠIBENIKU

Adaptation of the Tavelić-Šižgorić-Galbiani palace into the Interpretation center of the cathedral of
St. Jakov – *Civitas Sacra* in Šibenik

Hana Tošić

SAŽETAK

Rad se bavi srednjovjekovnom palačom Tavelić-Šižgorić-Galbiani u Šibeniku. Cilj mu je predstaviti palaču kao pozitivan primjer konzervacije, restauracije, adaptacije i revitalizacije kulturnog dobra. Prvi dio rada posvećen je povijesnom razvoju Šibenika kojeg su obilježila dugogodišnja ratovanja, požari, potresi, okupacije i pandemija kuge. U sljedećim poglavljima u fokusu je upis palače u Registar nepokretnih spomenika kulture i konzervatorske smjernice Odsjeka za povijest umjetnosti Instituta za povijesne znanosti u Zagrebu za blok F/II u kojem se palača nalazi. Nadalje, predstavljena je povijest palače kroz prethodne vlasnike, stanje palače prije adaptacije, artikulacija pročelja, prikaz atrija koji djelomično pripada navedenoj palači, ali nije bio obuhvaćen projektom obnove. Detaljno je predstavljen i projekt adaptacije palače kojeg je izradio projektni biro Structor iz Šibenika te je analizirana tlocrtna organizacija palače. Sljedeći dio rada posvećen je novoootvorenom Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra* u palači, njegovoj simbolici i konceptu, opremi interijera te prostornoj organizaciji Muzeja. Muzejski prostor analiziran je na temelju muzeološke literature, a podijeljen je na potpoglavlja: legende, pristupačnost i primjerenost, inovativne tehnike i povezanost s lokalnom zajednicom. U posljednjem poglavlju predstavljen je muzejski postav koji se nalazi u Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra*, a kojeg čine eksponati iz katedrale sv. Jakova i dijecezanske zbirke Šibenske biskupije – slikarska i kiparska djela, relikvijari, kaleži i pokaznice, misna ruha, matrikule i pergamene.

Rad sadrži: 90 stranica, 43 reprodukcija. Izvornik je na hrvatskom jeziku.

Ključne riječi: adaptacija, *Civitas Sacra*, interpretacijski centar, palača, Šibenik, Tavelić-Šižgorić-Galbiani

Mentor: dr. sc. Franko Ćorić, izvanredni profesor, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ocjenjivači: dr. sc. Franko Ćorić, izvanredni profesor, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, dr. sc. Predrag Marković, izvanredni profesor, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, dr. sc. Marko Špikić, redoviti profesor, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Datum prijave rada: 18.1.2022.

Datum predaje rada: 15.9.2022.

Datum obrane rada: 22.9.2022.

Ocjena: 5

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADA

Ja, Hana Tošić, diplomantica na Istraživačkom smjeru – Konzervatorskog modula diplomskoga studija povijesti umjetnosti na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, izjavljujem da je diplomski rad pod nazivom *Adaptacija palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani u Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – Civitas Sacra u Šibeniku* rezultat mog istraživanja i u potpunosti samostalno napisan. Također, izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije izravno preuzet iz nenavedene literature ili napisan na nedozvoljen način, te da se tekst u potpunosti temelji na literaturi kako je navedeno u bilješkama, uz poštivanje etičkih standarda u citiranju i korištenju izvora.

U Zagrebu, rujan 2022.

Hana Tošić

SADRŽAJ

UVOD	1
1. POVIJESNI RAZVOJ ŠIBENIKA	2
2. UPIS U REGISTAR NEPOKRETNIH SPOMENIKA KULTURE	10
3. BLOK F/II	11
4. POVIJEST PALAČE	15
4.1. Podrijetlo imena palače	18
4.1.1. Obitelj Divnić	18
4.1.2. Obitelj Tavelić	19
4.1.3. Obitelj Šižgorić	20
4.1.4. Obitelj Galbiani	21
5. STANJE PALAČE PRIJE OBNOVE	22
6. ARTIKULACIJA PROČELJA	24
6.1. Južno pročelje	24
6.2. Zapadno pročelje	28
7. ATRIJ	31
8. PROJEKT ADAPTACIJE	33
9. NALAZI TIJEKOM RADOVA	36
10. TLOCRTNA ORGANIZACIJA	40
11. KONCEPT I SIMBOLIKA INTERPRETACIJSKOG CENTRA – <i>CIVITAS SACRA</i>	43
12. OPREMA INTERIJERA	46
13. MUZEJ	51
13.1. Prostorni raspored	52
13.2. Legende	56
13.3. Pristupačnost i primjerenost	57
13.4. Inovativne tehnike	58
13.5. Povezanost s lokalnom zajednicom	62
13.6. Muzejski postav	62
13.6.1. Slikarska i kiparska djela	63
13.6.2. Relikvijari	65
13.6.3. Kaleži i pokaznice	67
13.6.4. Misna ruha	70
13.6.5. Matrikule	72
13.6.6. Pergamene	73

14. ADAPTACIJA SPOMENIKA KULTURE	74
14.1. Opasnosti pri adaptacijama	75
14.2. Pozitivni i negativni aspekti adaptacije palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani	76
15. ZAKLJUČAK	78
OBJAŠNJENJE KRATICA	80
POPIS IZVORA	80
A) POPIS ARHIVSKIH IZVORA.....	80
B) POPIS INTERNETSKIH IZVORA.....	84
C) POPIS NOVINSKIH IZVORA.....	84
POPIS LITERATURE	85
POPIS ILUSTRACIJA.....	87
SUMMARY	90

UVOD

Inventariziranje kulturnih dobara iznimno je važan segment u njihovoj zaštiti i očuvanju. Međutim, upisivanje u Registar kulturnih dobara Hrvatske nije dovoljno kako bi se pojedinačno kulturno dobro zaštitilo od propadanja. Iako *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara* propisuje kako su vlasnici, nositelji prava na kulturnom dobru, tijela državne i lokalne samouprave kao i svi građani odgovorni skrbiti o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara¹, u nemalo slučajeva oni budu dugo vremena zanemareni. Godine 2014. u gradu Šibeniku je 21 palača nekadašnjih šibenskih plemićkih obitelji imala status kulturnog dobra, od kojih se njih 17 nalazilo u derutnom stanju. Najčešći razlozi zbog čega kulturna dobra stagniraju i propadaju su: privatno vlasništvo, nesređeni imovinsko-pravni odnosi, problem financiranja i naposljetku problem odabira buduće funkcije kulturnog dobra.²

Tema ovog diplomskog rada upravo je jedna od plemićkih palača u gradu Šibeniku – palača Tavelić-Šižgorić-Galbiani. Ona je 23. srpnja 1971. godine upisana u Registar nepokretnih spomenika kulture i proglašena zaštićenim spomenikom kulture (kulturnim dobrom³). Riječ je o palači heterogenih stilskih elemenata – romaničkih, gotičkih, renesansnih i baroknih. Godine 2017. Šibenska biskupija kao vlasnik kulturnog dobra, posredstvom Fondova Europske unije, pristupila je projektu obnove palače i prenamjeni njezine funkcije iz poslovno-stambene u muzejsku. U obnovljenoj palači otvoren je Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra* čime je palača Tavelić-Šižgorić-Galbiani kao kulturno dobro dobila primjerenu, reprezentativnu javnu namjenu i obogatila lokalnu zajednicu novim kulturnim sadržajem. Glavni cilj ovog rada jest predstaviti palaču kao pozitivan primjer konzervacije, restauracije, adaptacije i revitalizacije kulturnog dobra.

U prikazu povijesnog konteksta razvoja Šibenika koristila se relevantna literatura koja detaljno obrađuje navedenu tematiku. O palači Tavelić-Šižgorić-Galbiani ne postoji stručna niti znanstvena literatura, već je njezina obrada u ovom radu rezultat arhivskog i terenskog istraživanja. Pri tome se koristila dokumentacija koja se nalazi u Interpretacijskom centru – *Civitas Sacra*, arhitektonski

¹Narodne novine, 69/1999, *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*, Čl. 4

²Š. P., *Propada 17 srednjovjekovnih palača: Vlast nema hrabrosti za odlučne poteze*. Mrežna stranica *Šibenski portal*, <https://sibenskiportal.hr/naslovna/propada-17-srednjovjekovnih-palaca-vlast-nema-hrabrosti-za-odlucne-poteze/> (pregledano 2. kolovoza 2022.)

³*Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara* iz 1999. godine je termin spomenik kulture zamijenio terminom kulturno dobro (Deranja Crnokić, 2013., 25.); Maroević, 2006.

projekt projektnog biroa Structor u Šibeniku, dokumentacija Konzervatorskog Odjela u Splitu i Šibeniku, zemljišne knjige Hrvatskog državnog arhiva u Šibeniku, arhiv Zemljišnoknjižnog odjela Općinskog suda u Šibeniku te arhiv Šibensko-kninske županije.

1. POVIJESNI RAZVOJ ŠIBENIKA

Danko Zelić je, u doktorskoj disertaciji⁴, srednjovjekovno razdoblje urbane povijesti Šibenika podijelio na dvije etape prema modelu upravljanja gradom: pretkomunalno i komunalno doba. Obradivši pretkomunalno razdoblje autor je za Šibenik upotrijebio pojam *naselje*. Iz tog razdoblja, od druge polovice 11. stoljeća do sredine 13. stoljeća, nema sačuvanih povijesnih spomenika. Šibenik se prvi put spominje u ispravi kralja Petra Krešimira IV., na Božić 1066. godine⁵, zbog čega se Šibenik tradicionalno naziva Krešimirovim gradom. Hrvati su i prije ove isprave naselili područje šibenske okolice (Donje i Gornje šibensko polje), prostor koji je imao plodnu zemlju pogodnu za bavljenje poljoprivredom. Nakon naseljavanja okolice današnjeg Šibenika, između 8. i 10. stoljeća Hrvati su na strateškom mjestu podigli utvrdu, tj. *castrum* (Kaštel sv. Mihovila) s ciljem obrambene zaštite od neprijatelja⁶, od kojega je započelo širenje Šibenika. Nakon njegove izgradnje, poljodjelci, ribari i pomorski trgovci naselili su prostor podno njega. O povijesti Šibenika iz ovog razdoblja zna se vrlo malo. Ono što može pomoći u razumijevanju konteksta Šibenika iz ovog razdoblja isprave su u kojima se on spominje, no one su rijetke i vrlo oskudne. Iz *Supetarskih kartulara* doznaje se da je hrvatski kralj Zvonimir 1078. godine boravio u Šibeniku, a iz isprave Arhiva SRH u Zagrebu doznaje se da je u Šibeniku 1089. godine boravio hrvatski kralj Stjepan II.⁷ S obzirom na to da su hrvatski kraljevi u drugoj polovici 11. stoljeća boravili u Šibeniku, može se zaključiti da je Šibenik u to vrijeme već napredovao iz *castruma* u *gradsko naselje*. Godine 1102. na vlast je došao mađarski kralj Koloman Arpadović⁸ čime je Hrvatska izgubila svoju samostalnost, povezujući se s Mađarskom u personalnu uniju. O boravku kralja Kolomana u Šibeniku 1105. godine svjedoči izvor o *Životu sv. Ivana, biskupa trogirskog* iz prve polovice 12. stoljeća.⁹ Šibenik su narednih godina obilježila ratna razaranja. Godine 1116. Mletci su tijekom akcije osvajanja Dalmacije srušili *castrum* Šibenik. Njihova je uprava u Šibeniku bila kratkog vijeka jer je hrvatsko-ugarski kralj Stjepan

⁴Zelić, 1999., 7.

⁵Isto, 36.

⁶Grubišić, 1974., 9.

⁷Isto, 13.

⁸Isto.

⁹Isto, 15.

Arpadović, 1124. godine nakon rata s Mlečanima, vratio Šibenik i druge dalmatinske gradove. Poslije 1125. godine Šibenik se počeo obnavljati te je počeo urbanistički i populacijski rasti. Važnu je ulogu u tome imao dolazak Biograđana (benediktinki i puka) koji su bježali uslijed Mletačkog osvajanja Biograda na moru. Od 1167. do 1180. godine Šibenik je bio pod Bizantom koji ga je osvojio tijekom Bizantsko-ugarskog rata u Dalmaciji. Godine 1180. Bela III. vratio je izgubljene posjede čime se Šibenik vratio u sastav Ugarsko-hrvatske države. Do 1200. godine na južnim i istočnim padinama Kaštela sv. Mihovila nastao je *suburbij* koji je bio ograđen vlastitim zidom.¹⁰ Krajem 12. stoljeća u Hrvatskoj je jačala feudalna vlast tijekom čega su se iznimno jaki feudanci nametali za knezove gradova. Prvi od njih bio je knez Domald koji je, osim kneza Šibenika, bio i knez drugih dalmatinskih gradova. Zbog lošeg odnosa s kraljevom vlasti, 1223. godine, hrvatsko-ugarski kralj Andrija II. oduzeo je knezu Domaldu zemlju i darovao je knezovima Bribirskim.¹¹ Budući da je Šibenik politički i pravno bio ovisan kraljevski *castrum*, kralj je 1221. godine predao Šibenik u ruke templara čemu su se Šibenčani žestoko protivili. U isto je vrijeme u zaleđu jačala moć knezova Bribirskih koje su Šibenčani podupirali, nadajući se da će im pomoći osloboditi se templara. Od 1234. godine knez Šibenika bio je Grgur Bribirski.¹² Nakon 1255. godine templari se više ne spominju u Šibeniku.¹³ Prostor *naselja* Šibenika u 13. je stoljeću (sl. 1) imao policentričnu strukturu. Dvije najstarije točke bile su *castrum* (Kaštel sv. Mihovila) i pristanište – *barcaneum* (sv. Jakov) te Poljana s crkvom Svetih Kuzme i Damjana.¹⁴ Na pravcu između *suburbija* i Poljane nalazila su se tri najstarija crkvena objekta koja su vjerojatno nastala do 1200. godine – crkva sv. Krševana, Presvetog Trojstva i Sv. Spasa.¹⁵ Većina stanovništva u 12. i 13. stoljeću je živjela na području *suburbija* u drvenim kućama koje su bile gusto raspoređene. Na Gorici, dijelu naselja koji se nalazio sjeverno od pravca Poljane prema *suburbiju*, nisu pronađeni nalazi stambene gradnje starije od 15. stoljeća. U dijelu naselja zvanom Grad, južno od prethodno navedene prometnice, pronađeni su stambeni ostaci. Tu se ponajviše radilo o kućama-kulama.¹⁶

¹⁰Zelić, 1999., 57.

¹¹Grubišić, 1974., 18.

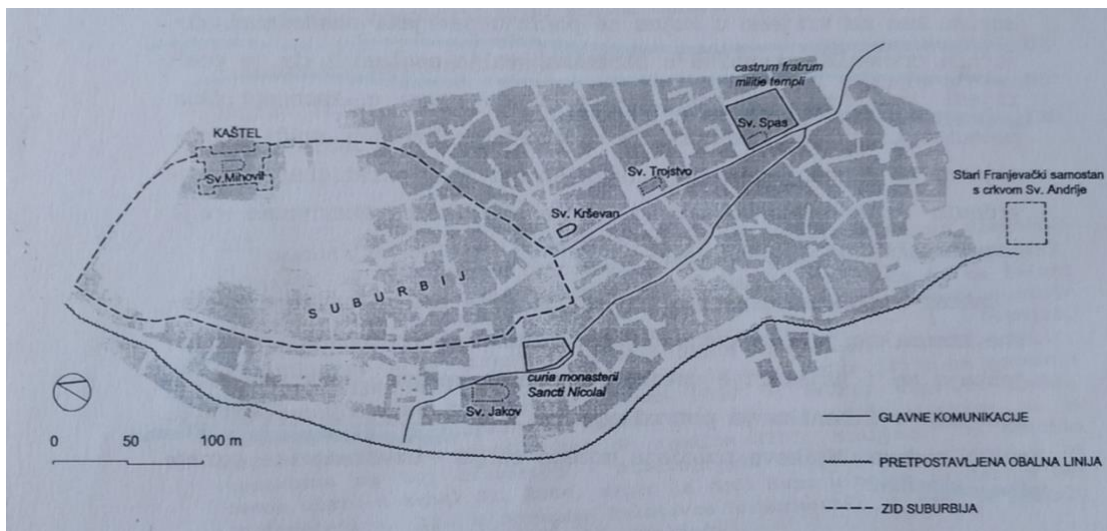
¹²Isto.

¹³Zelić, 1999., 38.

¹⁴Isto, 56–57.

¹⁵Isto, 58.

¹⁶Isto, 66.



Slika 1. Crkve, ustanove crkvenih redova i glavne komunikacije na prostoru Šibenika u 13. stoljeću

Od sredine 13. stoljeća, u komunalno doba, Šibenik je postao uspješan grad ponajviše zbog osnivanja biskupije 1298. godine, podizanja gradskih bedema krajem 13. stoljeća i političkog osamostaljenja od knezova Bribirskih u drugom desetljeću 14. stoljeća.¹⁷ Prije biskupskog osamostaljenja, Šibenik je bio pod trogirskom jurisdikcijom čemu se dugo godina odupirao. Konačno je 1298. godine bulom pape Bonifacija VIII. osnovana Šibenska biskupija čime je Šibenik službeno dobio status *civitas*, odnosno status grada, izjednačivši se time s ostalim srednjovjekovnim dalmatinskim gradovima.¹⁸ Do kraja 13. stoljeća u Šibeniku je zabilježen dolazak triju crkvenih redova (benediktinaca, templara i franjevaca) koji su podizali vlastite samostane.¹⁹ Krajem 13. stoljeća izgradili su se gradski bedemi koji su omeđili vanjsku granicu povijesne jezgre. U to su vrijeme glavni sakralni i svjetovni objekti zauzeli svoj položaj na glavnom gradskom trgu – trgu ispred crkve sv. Jakova. Na glavnom gradskom trgu vjerojatno je bila i Općinska palača.²⁰

U razdoblju između 1319. i 1322. godine, hrvatski ban Mladen II. Bribirski u više je navrata napao Šibenik jer su Šibenčani sklapali zavjere s Mlečanima protiv Bribiraca.²¹ Tražeći zaštitu od Venecije, 1322. godine, došlo je do sklapanja pakta Šibenčana s Mlečanima, uslijed čega je Šibenik, osim što je stavljen pod mletačku vlast, postao autonomna srednjovjekovna komuna, a članovima su

¹⁷Isto, 7.

¹⁸Grubišić, 1974., 21.

¹⁹Zelić, 1999., 59–64.

²⁰Isto, 65.

²¹Grubišić, 1974., 23.

vijeća šibenske komune Mlečani potvrdili plemstvo.²² U razdoblju prve mletačke vladavine nad Šibenikom, koja je trajala do 1357. godine, Šibenik je proširio svoj teritorij na Žirje i Murter.²³ Godine 1348. pojavila se epidemija kuge u Šibeniku što je rezultiralo opadanjem broja stanovnika, a brojne šibenske plemićke obitelji trajno su nestale.²⁴ Nakon 1358. godine Šibenik se nalazio ponovno u sklopu Hrvatsko-ugarske države, za vrijeme vladara Ludovika I., tijekom kojeg je doživio gospodarski uspon.²⁵ Godine 1378. Mlečani su napali Šibenik, a 1381. i 1408. godine u Šibeniku su zabilježeni veliki požari tijekom kojih su brojne kuće i palače stradale.²⁶ Godine 1382. nastupila je obnova gradskih zidina koja se najviše sproveda na zapadnom i središnjem dijelu obalnog trakta bedema.²⁷ Na zapadnom dijelu obalnog pročelja grada, linija se fortifikacije spustila niže prema moru, oštećene kuće na obali su se porušile te su se izgradile obrambene kule na obalnom pojasu bedema. Od 1412. godine Šibenik je bio pod Mlečanima tijekom čije je vlasti doživio gospodarski procvat. U ovo vrijeme intenzivira se graditeljska djelatnost o čemu svjedoči i gradnja nove katedrale sv. Jakova. Stambena arhitektura je u ovo vrijeme bila inspirirana mletačkom stambenom arhitekturom cvjetne gotike.²⁸ Razdoblje 15. i 16. stoljeća bilo je obilježeno upadima Turaka u šibensko zaleđe, što je uzrokovalo depopulaciju stanovništva iz zaleđa i naseljavanje u priobalni prostor. Osim toga, 15. i 16. stoljeće obilježile su i epidemije kuge koja se pojavljivala u više navrata, tijekom kojih je Šibenik pretrpio velike gubitke stanovništva.²⁹ S ciljem obrambene zaštite od Turaka, na najvažnijim strateškim mjestima izgradile su se tvrđave sv. Nikola (sl. 2), sredinom 16. stoljeća te sv. Ivan i Forte Barone, sredinom 17. stoljeća.³⁰ Sljedeći veliki tursko-mletački sukob bio je Kandijski rat od 1645. do 1647. godine u kojemu su Turci doživjeli poraz te su se povukli iz blizine grada. Godine 1649. u Šibeniku se ponovno pojavila kuga koja je odnijela gotovo 12 000 života.

²²Zelić, 1999., 55.

²³Grubišić, 1974., 25.

²⁴Zelić, 1999., 72.

²⁵Grubišić, 1974., 26.

²⁶Zelić, 1999., 73.

²⁷Isto, 96.

²⁸Isto, 82.

²⁹Isto, 74–75.

³⁰Isto, 106.



Slika 2. G. Rosaccio, veduta Šibenika, 1571.

Kandijski je rat trajao 50-ih i 60-ih godina 17. stoljeća što je uništilo solane na šibenskom području koje su bile ključan izvor prihoda. Rat je okončan 1669. godine potpisivanjem Kandijskog mira kojim je utvrđena osmansko-mletačka granica u Dalmaciji.³¹ Dugogodišnji ratovi i epidemija kuge ostavili su velike posljedice na šibenski prostor. Postupno je došlo do oporavljanja grada, solane su ponovno proradile te se poboljšala trgovina sa zaleđem. Godine 1684. započeo je Morejski rat između Mlečana i Osmanlija koji je zaključen 1699. godine Mirom u Srijemskim Karlovcima.³² Potpisivanjem ovog mira oslobođen je teritorij u neposrednoj blizini Šibenika čime je konačno prestala osmanska opasnost na šibenskom području. Godine 1715. ponovno je izbio rat između Venecije i Osmanlija koji je završen 1718. godine Požarevačkim mirom. Ovim se mirom tursko-mletačka granica još više pomakla prema unutrašnjosti. U 18. je stoljeću u Šibeniku vladao mir, ali se grad nije razvijao, te je došlo do stagnacije. Uzrok je tomu bio državni aparat koji je bogato živio zahvaljujući prilozima iz ratova te nije ulagao u obnovu i razvoj grada. Gradski patriciji eksploatirali su težake i seljake što je uzrokovalo niz težačko-seljačkih pokreta u narednim godinama. U 18. stoljeću u Šibeniku nije bilo intenzivne arhitektonske djelatnosti. Domaći arhitekt Ivan Skok sagradio je tek nekoliko sakralnih objekata u Gradu i njegovoj okolini.³³ Godine 1775. godine osnovan je *Casino* – društveni, kulturni i umjetnički centar koji je bio središte zabavnog života

³¹Grubišić, 1974., 105–106.

³²Isto, 110–111.

³³Isto, 114.

privilegiranog sloja. Šibenik se u to vrijeme proširio i izvan gradskih zidina. Formirale su se nove gradske četvrti na sjeveroistočnom i istočnom dijelu izvan grada –Varoš i *Borgo di terra*, koje su naseljavali doseljenici iz šibenskog zaleđa. Konačan slom mletačke vlasti dogodio se 1797. godine kojim je okončano 400 godina mletačke vlasti na šibenskom području.³⁴

Od 1797 do 1806. godine Dalmacija je bila pod prvom austrijskom upravom. U to je vrijeme grad bio siguran, izgradile su se ceste prema Kninu i Drnišu, planirale su se osnovati škole i zdravstvene službe što se u konačnici nije ostvarilo.³⁵ Od 1806 do 1813. godine Šibenik je bio pod francuskom napoleonskom upravom. Iako je kratko trajala, francuska je vladavina ostavila traga u poboljšavanju uvjeta života u gradu. Francuzi su izgradili ceste, unaprijedili ribarstvo, poljoprivredu, trgovinu, uspostavili nastavu u gimnaziji, uredili gradsku bolnicu, izjednačili prava građana te odvojili crkvenu i sudbenu vlast.³⁶ Od 1814. godine Dalmacija je bila pod drugom austrijskom upravom za vrijeme koje se Šibenik nalazio u nezahvalnom položaju te je njime vladalo siromaštvo, glad i nezaposlenost. Tridesetih godina 19. stoljeća jačala je manufakturna proizvodnja te se obnovila trgovačka flota u luci što je postepeno dovelo do oporavljanja grada.³⁷ U to se vrijeme Šibenik sastojao od tri općine, Grada s Goricom, Varoša, Dolca i Crnice, a svaka od njih imala je različitu tipologiju kuća. Kuće u Dolcu bile su jednostavne jednokatnice s mansardnim luminarima i krovovima od kamenih ploča, a u predgrađu su kuće bile skromne i zgusnute. U povijesnom dijelu grada stanovali su Talijani i Austrijanci, privilegirani građani koji su bili na visokim funkcijama u gradu. Četrdesetih godina izgrađen je kanalizacijski sustav te su popločane ulice. U Šibeniku su se sredinom 19. stoljeća počeli okupljati protivnici autonomaške politike, a svoja su stajališta o narodnom jedinstvu objavljivali u *Zori dalmatinskoj*.³⁸ Autonomaši su u Šibeniku bili na vlasti sve do 1873. godine kada je na izborima pobijedila Narodna stranka na čelu s Antom Šupukom.³⁹ U doba njegove tridesetogodišnje vlasti, Šibenik se razvio u komunalnom, društvenom i kulturnom pogledu. On je bio zaslužan za izgradnju željeznice i vodovodne mreže, uređenje obale, izgradnju električne hidroelektrane na rijeci Krki te za razvoj industrijalizacije u gradu.⁴⁰ Porastom broja stanovništva i razvojem industrijalizacije došlo je do procesa ekspanzije i transformacije grada.

³⁴Isto, 120.

³⁵Isto, 121–123.

³⁶Marković, 2009., 74.

³⁷Isto, 76.

³⁸Isto, 80.

³⁹Šprljan, 2013., 102.

⁴⁰Vidi u: Marković, 2009., 89–92.

Srednjovjekovni su gradski bedemi srušeni zbog širenja grada u prostoru predgrađa, ali i zbog smještaja novih građevina u povijesnoj jezgri. U jugoistočnom dijelu grada izgrađene su privatne i javne zgrade u neostilovima.⁴¹ Neke od najznačajnijih historicističkih zgrada sagrađenih u Šibeniku bili su: Narodna kavana i Čitaonica, zgrada kazališta, Gradska bolnica, Palača Mattiazzi, gradski perivoj s fontanama, Vila Pasini i Palača suda.⁴²

Tijekom Prvog svjetskog rata (1914.–1918.) u Šibeniku je vladao strogi vojni režim.⁴³ U Šibeniku su se tada formirale protuaustrijske kampanje među kojima se isticao Revolucionarni odbor mornara. Austrijska vlast hapsila je protivnike postojeće vlasti, brojne vođe hrvatskih stranaka završile su u zatvoru, bio je zabranjen rad svih društava te je bila uvedena cenzura tiska.⁴⁴ Godine 1918. Hrvatski sabor je proglasio sjedinjenje hrvatskih zemalja i povezivanje s ostalim južnoslavenskim područjem u zajedničku Državu Slovenaca, Hrvata i Srba. Neslužbeno priznavanje Države iskoristili su Talijani koji su okupirali Šibenik 1918.–1921. godine i nametnuli strogi talijanski režim, zabranjujući isticanje jugoslavenskih zastava, manifestacije, povorke i društva.⁴⁵ Konačno je Rapalskim ugovorom 1920. godine Šibenik predan Kraljevini SHS, a 1921. godine Talijani su napustili prostor Šibenika. Godine 1929. Kraljevina SHS promijenila je ime u Kraljevinu Jugoslaviju.

Tijekom Drugog svjetskog rata (1939.–1945.) Šibenik je bio više puta bombardiran. Prvo bombardiranje Šibenika zabilježeno je 6. travnja 1941. godine od strane talijanskih zrakoplova.⁴⁶ Od 1941. do 1943. godine Šibenik je bio pod drugom talijanskom okupacijom, a nakon pada Italije 9. rujna 1943. godine Šibenik je pao pod njemačku okupaciju i od tada je pripadao Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.⁴⁷ Godine 1943/1944. bila su česta saveznička bombardiranja središta Šibenika u kojima je do temelja srušena Gradska vijećnica te brojni stambeni objekti u gradu. Šibenik su, 3. studenog 1944. godine, od njemačke vojne okupacije oslobodile jedinice Prve dalmatinske partizanske brigade.⁴⁸ Nakon završetka Drugog svjetskog rata Hrvatska je bila u sklopu Federativne narodne republike Jugoslavije, a kasnije Socijalističke federativne republike Jugoslavije. Rat je ostavio

⁴¹Isto, 142.

⁴²Isto, 130–169.

⁴³Grubišić, 1974., 186–200.

⁴⁴Livaković, 2002., 212.

⁴⁵Grubišić, 1974., 194.

⁴⁶Kvesić, 1979., 59.

⁴⁷Livaković, 2002., 234.

⁴⁸Isto, 235.

velike posljedice na gradsko tkivo zbog čega je bila potrebna sustavna obnova grada. Gotovo dvadeset godina nakon rata raščišćavale su se ruševine i obnavljali oštećeni objekti.⁴⁹ Osim obnavljanja oštećenih objekata, uslijedile su i namjerne akcije rušenja zgrada na mjestu kojih su izvedene interpolacije. Neki od najvažnijih konzervatorsko-arhitektonskih projekata u ovo vrijeme bili su: faksimilska rekonstrukcija Gradske vijećnice, formiranje Trga kavane Medulić, izgradnja kamene obale, rekonstrukcija bloka zgrada na obali te rekonstrukcija bloka zgrada između gradskog perivoja i Poljane.⁵⁰ Najveću ulogu u procesu revitalizacije Šibenske jezgre imali su arhitekti Harold Bilinić i Ivo Vitić. Među najznačajnijim ostvarenjima arhitekta Harolda Bilinića u Šibeniku ističe se rekonstrukcija sakristije katedrale sv. Jakova (1947.–1949.), faksimilska rekonstrukcija Gradske vijećnice (1947.–1960.), rekonstrukcija zvonika Pravoslavne crkve (1948.), formiranje trga ispred kavane Medulić (1947.–1948.)⁵¹, formiranje trga ispred „Alpe“ (1949.), formiranje trga i ulice kod crkve sv. Barbare (1959.), formiranje trgova kod Osnovne škole (1953.), formiranje trga oko katedrale (1956.–1961.) te podizanje nekoliko stambeno-poslovnih objekata.⁵² Arhitekt Ivo Vitić projektirao je moderne arhitektonske sklopove (hotel Jadran, Općinu i Kino) 1964. godine te je na potezu između gradskog perivoja i Poljane sagradio Osnovnu školu (1948.–1950.) i Dom JNA (1960.–1961.).⁵³ Navedeni objekti podignuti su na mjestima ruševina nastalih bombardiranjem, osim Doma JNA zbog čijeg je podizanja naknadno srušena historicistička zgrada Narodne kavane. Danko Zelić je u svojoj doktorskoj disertaciji kritizirao navedene projekte (ponajviše trasiranje obalne prometnice i arhitektonske sklopove Ive Vitića), smatrajući da su ugrozili specifičan karakter obalnog prostora srednjovjekovne povijesne jezgre Šibenika.⁵⁴ Poslije rata obnovljena je i tvornica TEF u Crnici i izgrađena je nova tvornica TLM u Ražinama (1951.–1955.) što je odredilo daljnji smjer širenja grada.⁵⁵ Osim toga su 1960-ih godina izgrađene zgrade kolektivnog stanovanja na gradskoj periferiji čime su formirane nove gradske četvrti – Baldekin, Vidici, Šubićevac, Meterize te

⁴⁹Poljićak, 2015., 69–83.

⁵⁰Isto.

⁵¹Prije Drugog svjetskog rata na tom je prostoru bilo nekoliko dvokatnih objekata koji su tijekom bombardiranja Šibenika 1943. godine potpuno razoreni. Prvo je planirano čišćenje ruševina i podizanje moderne višekatnice na tom mjestu, ali je Konzervatorski zavod za Dalmaciju bio protiv te ideje. Naposljetku je realiziran projekt arhitekta Harolda Bilinića koji je formirao novi gradski trg unutar gradske jezgre. (Šprljan, 1994., 21)

⁵²Šprljan, 1994., 30.

⁵³Poljićak, 2015., 72–73.

⁵⁴Zelić, 1999., 25.

⁵⁵Poljićak, 2015., 73–74.

četvrti s individualnim stambenim izgradnjama – Ražine i Njivice.⁵⁶ U drugoj polovici 1960-ih godina izgrađeni su i hoteli izvan grada te nastala nova vikend-naselja u okolici Šibenika.

U Domovinskom ratu, tijekom bitke za obranu Šibenika (16.–18. rujna 1991. godine), u kojem je JNA iz zraka, s kopna i s mora napala Šibenik, projektilima je bila pogođena kupola šibenske katedrale, zgrada kazališta, groblje i crkva sv. Ane, kapela samostana franjevki, dječji vrtići i škole.⁵⁷ Godine 1993. Šibenik je bio granatiran više od dvadeset puta. Iste godine započeli su radovi na sanaciji gradskih bedema u Docu, započela je obnova palače Draganić (obnovljena 1995.) te obnova kupole katedrale koja je trajala do 1997. godine.⁵⁸ Godine 1995. (4. i 5. kolovoza) u vojnoj akciji Oluja hrvatska je vojska oslobodila okupirane dijelove Šibenske županije. Temeljita obnova šibenskog kazališta trajala je od 1996. do 2001. godine.⁵⁹ Godine 1997. nastupila je obnova gradskog perivoja Roberta Visianija koja se sastojala od zadržavanja povijesnog tlocrtnog oblika te sadnje mediteranskih biljnih vrsta. Dana 30. studenog 2000. godine Glavna skupština Odbora za svjetsku baštinu uvrstila je katedralu sv. Jakova u Šibeniku na popis UNESCO-ve Svjetske kulturne baštine.⁶⁰

2. UPIS U REGISTAR NEPOKRETNIH SPOMENIKA KULTURE

Palača Galbiani-Šižgorić upisana je pod brojem Z-1581/71 u Registar nepokretnih spomenika kulture te je zaštićena prema odredbama Zakona o zaštiti spomenika kulture rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu 23. srpnja 1971. godine.⁶¹ U obrazloženju upisa stoji da je komisija, čiji su članovi bili dr. Cvito Fisković i konzervator Davor Domančić⁶², nakon pregleda dokumentacije utvrdila da sklop kuća Galbiani-Šižgorić pripada u II. kategoriju spomenika koju obilježava republički značaj. U obrazloženju se navodi da se radi o dva objekta katastarskih čestica 5726 i 5727 koji su međusobno povezani te su orijentirani u smjeru sjever-jug. Objekt katastarske čestice 5726 koji se nalazi na sjevernoj strani sklopa značajan je po tome što ima gotički portal i renesansni trijem na stepeništu. Značaj objekta na južnoj strani sklopa katastarske čestice 5727 proizlazi iz elemenata koji se nalaze u jugoistočnom dijelu objekta – gotičkog portala i volta,

⁵⁶Isto, 77.

⁵⁷Livaković, 2002., 260–261.

⁵⁸Isto, 265., 268.

⁵⁹Isto, 268.

⁶⁰Isto, 272.

⁶¹Općinski sud u Šibeniku (dalje OS-ŠI), Zemljišnoknjižni odjel Šibenik (dalje ZO), Zbirka isprava, Z-1581/71

⁶²Konzervatorski odjel u Splitu, Arhiv, Registar nepokretnih spomenika kulture, Z-1581/71.

odnosno nadsvođenog prilaza na kojem se nalazi skulptura ljudske glave. Komisija je naglasila da su ovi objekti nastali u 15/16. stoljeću te da zbog prethodno navedenih gotičko-renesansnih obilježja imaju značaj spomenika kulture.

3. BLOK F/II

Odjel za povijest umjetnosti Instituta za povijesne znanosti sa sjedištem u Zagrebu izradio je 1990. godine *Analizu razvoja i prijedloge konzervatorskih smjernica za povijesnu jezgru Šibenika*. U elaboratu⁶³ je, na temelju detaljno provedenog povijesno umjetničkog istraživanja, opisana slika grada kroz isticanje estetske i povijesne vrijednosti te su razrađeni prijedlozi konzervatorskih smjernica po blokovima (A/I – ZX/111).⁶⁴ Posebnost povijesne jezgre Šibenika, prema Institutu, proizlazi iz simboličke vizure grada koju obilježava linija gradskih bedema, dominantni položaj kaštela, mnoštvo crkvenih zvonika, obalna linija, superponiranje masa te otvoreni i zatvoreni javni prostori koji sa svojim vizurama, sadržajima i tradicionalnim funkcijama obilježavaju grad. Arhitektura povijesne jezgre Šibenika razlikuje se od ostalih obalnih povijesnih gradova po svojim specifičnim karakteristikama kao što su: atriji, sotoportici, „bute“⁶⁵, prilazi, terase, lođe, prizemne verande, uglovni stupovi, dvojni prozori na uglovima, trostruki otvori prizemlja, fugirani i žbukani kameni zidovi te originalna popločenja.⁶⁶

Kako bi se shvatila stilska slojevitost palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani važno je promotriti povijesne, stilske i arhitektonske promjene na području čitavog bloka F/II u kojem se ona nalazi. Blok F/II (sl. 3) sastoji se od deset objekata, trapezoidnog je oblika, a nalazi se između Zagrebačke ulice na sjeveru, Pekarske ulice na istoku, Ulice Ivana Pribislavića na zapadu te Ulice 12. kolovoza 1941., današnje Zvonimirove ulice, odnosno Kalelarge na jugu. Današnja palača Tavelić-Šižgorić-

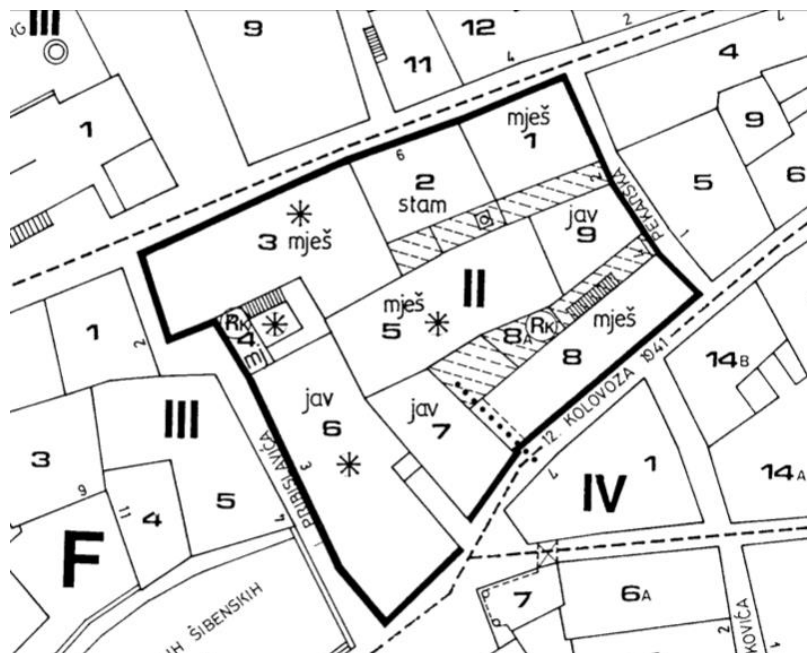
⁶³Institut za povijesne znanosti. Odjel za povijest umjetnosti (Zagreb), 1990., 1.

⁶⁴Voditelji istraživanja bili su mr. Biserka Tadić i mr. Davor Stepinac, a suradnici koji su razrađivali konzervatorske smjernice po blokovima bili su: Ksenija Brigljević, prof. (za blok C/I, V/IV), Tončika Cukrov (za blok D/I, II, K/I, N/I, II, S/I, U/III, V/I, II, III, ZX/I, II, III), mr. Katarina Horvat-Levaj (za blok F/II, III, IV, G/I, H/IV, M/I, U/II), mr. Jagoda Marković (za blok B/V, J/I, II, III, K/IV, L/I, II, T/I, II, III, IV, W/I, II), Silvija Nikšić, prof. (za blok E/V, N/III, V/IV, X/I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, Y/I, II, III, Z/I, II, III), Darja Radović, prof. (za blok B/IV, G/III, IV, H/II, H/V, K/II, III, L/III, IV, M/IV, O/I, II, P/I, II, S/II, III, IV, V, X/IX), Danko Zelić, prof. (za blok A/I, II, III, IV, V, B/I, II, III, E/I, F/I, V, VI, G/II, H/I, II, III, K/III, M/II, III, U/I) te voditelji istraživanja mr. Biserka Tadić (za blok D/III, IV, V, E/II, III, IV, L/IV) i mr. Davorin Stepinac (za blok O/III, R/I). (Institut za povijesne znanosti. Odjel za povijest umjetnosti (Zagreb), 1990.)

⁶⁵Naziv „bute“ kod Moliških Hrvata označava „nadsvođeno mjesto ili prolaz“, a u Šibeniku označava „prolaz u šibenskom Docu“ (Vinja, 1987., 3.)

⁶⁶Institut za povijesne znanosti. Odjel za povijest umjetnosti (Zagreb), 1990., 36.

Galbiani odnosi se na objekte 6 i 7 koji se u elaboratu zajednički nazivaju baroknim kompleksom, a prizemlje i prvi kat palače protežu se i na objekt 5 te na zapadni dio objekta 8 A. Palači djelomično pripada i objekt 4. Prostornu organizaciju bloka karakterizira djelomično očuvana srednjovjekovna struktura sa specifičnim unutrašnjim dvorištima i prilazima koja se transformirala u ranobaroknom razdoblju formiranjem velikih stambenih sklopova.⁶⁷ Još veće promjene dogodile su se u 18/19. i 20. stoljeću kada je izmijenjena parcelizacija središnjeg područja bloka.



Slika 3. Blok F/II

Fragmentirana srednjovjekovna struktura bloka može se vidjeti u dva izdužena prilaza koja se pružaju iz istočne, Pekarske ulice, prema sjevernom i južnom dijelu središnjeg dijela bloka. Konzervatorske smjernice Odjela za povijest umjetnosti za ovaj dio sklopa odnosile su se na rušenje naknadnih gradnji kako bi se prilazima vratila nekadašnja protočnost. Naglašeno je da se južni prilaz ne bi trebao prostirati dalje od dvorišnog objekta 8A koji predstavlja granicu prema malom dvorištu. Radi se, naime, o još jednom srednjovjekovnom prostoru koji je nekada bio nadsvođenim prolazom povezan s ulicom 12. kolovoza 1941. na jugu.⁶⁸ Zbog nekadašnje reprezentativnosti dvorišta u razdoblju romanike i gotike, o čemu svjedoči ulični portal dvorišta, te zbog činjenice da taj prostor pruža jedini pristup i osvjetljenje objektima 5 i 7, u elaboratu se navodi da je nužno ponovno otvoriti

⁶⁷Isto.

⁶⁸Isto, 2.

taj prostor prema ulici na jugu, ukloniti strop te otvoriti ulaze u prizemlja objekata 5 i 7 koji su nekada postojali. Odjel za povijest umjetnosti smatrao je da je prilaz koji se nalazi između baroknog kompleksa 6 i 7 (današnje palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani) potrebno revalorizirati otvaranjem reprezentativnih portala na njegovom kraju.⁶⁹ Za srednjovjekovni atrij 4, za koji je smatrao da se u današnjem obliku formirao u kasnom baroku, a kojemu je ulaz u zapadnoj ulici Ivana Pribislavića, predložio je oslobađanje prostora od naknadnih nadogradnji te rekonstrukciju baroknog stubišta s ciljem vraćanja njegove izvorne funkcije. Izvorna funkcija atrija odnosila se na ostvarivanje vertikalne komunikacije za katove baroknog kompleksa 6 i 7 te omogućavanje pristupa u zajedničko stubište kasnobarokno-klasicističkih zgrada 3 i 5.⁷⁰

Odjel za povijest umjetnosti je smatrao kako je najsloženije konzervatorske zahvate potrebno napraviti na visokokvalitetnom baroknom kompleksu 6 i 7, odnosno na području palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani. Oni su mišljenja kako je barokni kompleks u svojoj cjelovitosti nastao na više različitih čestica u ranoj i kasnoj fazi baroka.⁷¹ Osim već spomenutog vraćanja komunikacije izvornih prilaza, na jugu između objekata 6 i 7 za prizemlje i međukat te atrija na zapadnom dijelu za komunikaciju na katovima, u konzervatorskom se elaboratu predlaže i vraćanje izvornog oblika u vidu velikih dvorana, uklanjanje kasnijih nadogradnji, zidova i stubišta, preoblikovanje ili zatvaranje otvora koji su naknadno probijeni te naglašavanje kvalitetne arhitektonske plastike i opreme s posebnom pažnjom na arhitektonsku plastiku i opremu u ranobaroknoj loži 7.⁷²

Za većinu ostalih građevina bloka elaborat je predviđao oslobađanje od nadogradnji iz 18. i 19. stoljeća. Bili su mišljenja da interijer kuće 6 i prizemlje kuće 3 treba ispočetka oblikovati zbog lošeg stanja u kojemu su se nalazili. Smatrali su da se naknadno probijene otvore prizemlja kuće 3 i kuće 1 i 2 te dogradnje atrija 8A trebaju nužno korigirati, a jedini zahvat koji su predlagali na objektu 9 bilo je preoblikovanje uličnog zida.⁷³

Većina je zgrada bloka u prizemlju imala javne sadržaje, a na višim etažama stanovanje. Odjel za povijest umjetnosti predviđao je kako bi se takve namjene objekata i nakon korigiranja i saniranja ovog bloka trebale zadržati, osim za barokni kompleks 6 i 7 za koji je predlagao reprezentativnu

⁶⁹Isto.

⁷⁰Isto, 3.

⁷¹Isto.

⁷²Isto.

⁷³Isto, 4.

javnu namjenu⁷⁴, koja je u konačnici i ostvarena adaptacijom palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani u Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra*.

Tablični prikaz konzervatorskog elaborata Odjela za povijest umjetnosti iz 1990. godine nalazio se nakon analize svakog bloka. On je za svaki od objekata sadržavao kategorije: visina, stanje, vrijeme izgradnje, vrijednosti, namjene te primjedbe. U tom je prikazu, u bloku F/II, objekt 4 katastarske oznake 5726 imao prizemlje i dva kata, objekt 5 katastarske oznake 5731/1 imao je visinu od tri kata, objekt 6 katastarske oznake 5727 sastojao se od dva do tri kata, objekt 7 katastarske oznake 5730 imao je više od četiri kata, a objekt 8 A prizemlje i jedan kat. Stanje očuvanosti na skali od 1 do četiri stupnja (dobro, osrednje, loše ili ruševno⁷⁵) za objekt 4 označeno je lošim, za objekt 5 ruševnim, za objekte 6 i 7 označeno osrednjim, dok je za objekt 8A označen dobrim.⁷⁶ Objekti 4, 6 i 7 datiraju u 15. stoljeće, s tim da objekt 4 ima faze 17/18. i 20. stoljeća, objekt 6 faze u 17/18. i u 19. stoljeću, a objekt 7 obilježen je promjenama u 16. i u 17/18. stoljeću. Objekti 5 i 8 A datiraju pak u 17/18. stoljeće, s tim da je objekt 5 obilježen promjenama u 19. stoljeću, a objekt 8 A promjenama u 20. stoljeću. Kategorija vrijednosti objekata imala je skalu od šest stupnjeva (spomenička, izrazita, viša ambijentalna, ambijentalna, niža ambijentalna i neintegrirana u ambijent⁷⁷), a objekt je mogao imati i vrijedan detalj ili biti izrazita nagrada. Odjel za povijest umjetnosti je objekt 4 ocijenio je s višom i nižom ambijentalnom vrijednošću, objekt 5 nižom ambijentalnom vrijednošću, objekt 6 višom ambijentalnom vrijednošću, objekt 7 izrazitom vrijednošću, a objekt 8 A kao objekt koji je neintegriran u ambijent. Izrazita vrijednost objekta 7 proizlazila je iz njegovih individualnih karakteristika i posebnih odnosa prema naselju. Osim stilskih i oblikovnih vrijednosti, naglašavane su i vrijednosti materijala te oblikovno-tehnička načela.⁷⁸ Namjena je građevine u tablici mogla biti stambena, javna, mješovita, pomoćna, sakralna ili bez namjene. Za objekte 4 i 6 navodi se

⁷⁴Isto.

⁷⁵Dobrim stanjem označavalo se kada je objekt bio u dobrom stanju kao građevinska jedinica. Osrednjim stanjem označavalo se objekte na kojima se uočavalo različite stupnjeve i razine zapuštenosti, kako u građevinskom, tako i u smislu namjene. Lošim se stanjem označavalo objekte kojima su neki dijelovi dotrajali, ali i zbog prenapučenosti te neadekvatne upotrebe prostora. Ruševnim se stanjem pak označavalo objekte koji su dotrajali u konstruktivnim dijelovima, koji nisu adekvatno korišteni ili su napušteni. (Isto, 78.)

⁷⁶Isto.

⁷⁷Viša ambijentalna vrijednost pripisivala se objektu koji ima istaknuti položaj, primjerice na trgovima, u veduti, na točkama kao što su uglovnice na križanjima ulica, ili kuće u nizu. Nižom ambijentalnom vrijednosti označavaju se objekti koji nemaju velike stilске vrijednosti, ali imaju kulturno-povijesno značenje. Neintegrirani objekti su pak oni koji su u konfliktnoj situaciji s okolinom, tj. oni koji narušavaju integritet cjeline kao što je to objekt 8 A. (Isto, 82–83.)

⁷⁸Isto.

mješovita, za objekte 5 i 7 javna, a za objekt 8 A stambena namjena. Mješovita namjena odnosila se na to da se prizemlje koristi u javne, a gornje etaže u stambene svrhe.⁷⁹

4. POVIJEST PALAČE

Na planu katastarske izmjere Šibenika iz 1825. godine (sl. 4) mogu se vidjeti katastarske oznake današnje palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani (sl. 5). U 19. je stoljeću prostor na kojem se nalazi današnja palača bio podijeljen na više manjih čestica. One su bile: 185, 192, 193, 194, 195, 196 i 197⁸⁰. Na svakoj se od čestica nalazila kuća, a stilski su elementi na njima varirali – od romaničkih i gotičkih, do renesansnih i baroknih.⁸¹ Vremenom dolazi do spajanja čestica, a o točnoj godini njihova povezivanja nema dostupnih podataka. Jedina informacija koja svjedoči o vremenu njihova povezivanja navedena je u neimenovanom dokumentu koji se nalazi u Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra*, a u njemu stoji da su se već u barokno vrijeme čestice povezale u cjelinu. Barokne adaptacije i funkcionalno povezivanje susjednih objekata bile su karakteristična pojava u srednjovjekovnoj stambenoj arhitekturi Šibenika⁸²

⁷⁹Isto, 85.

⁸⁰U *Analizi razvoja i prijedloga konzervatorskih smjernica za povijesnu jezgru Šibenika* iz 1990. godine stoji da objekt 8A ima novu katastarsku oznaku 5729, a staru 191. Uvidom u (sl. 5) vidljivo je da dio objekta 8 A koji pripada palači nosi katastarsku oznaku 197, a ne 191 kako je prethodno navedeno.

⁸¹*Civitas Sacra* - Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova (dalje CS-ICKSJ), dokument bez naziva (dalje DBN), poglavlje o povijesti palače, 1.

⁸²Zelić, 1999., 200.



Slika 4. Plan katastarske izmjere Šibenika iz 1825. godine



Slika 5. Uvećani prikaz plana katastarske izmjere Šibenika iz 1825. godine (prikaz bloka F/II)

U tabličnom prikazu *Analize razvoja i prijedloga konzervatorskih smjernica za povijesnu jezgru Šibenika*⁸³ iz 1990. godine, za objekte 4, 5, 6, 7 i 8 A (od kojih se sastoji palača Tavelić-Šižgorić-Galbiani), navedene su stare i nove katastarske oznake. Objekt 4 imao je staru katastarsku oznaku 185, a novu 5726. Objekt 5 imao je staru katastarsku oznaku 192, a novu 5731/1. Objekt 6 imao je staru katastarsku oznaku 193, 194 i 195, a novu 5727. Objekt 7 imao je staru katastarsku oznaku 196, a novu 5730. Dio objekta 8 A koji pripada palači Tavelić-Šižgorić-Galbiani imao je staru katastarsku oznaku 197, a novu 5729. Katastarskoj čestici 5727 pripojila se katastarska čestica 5730 20. rujna 2016. godine Rješenjem područnog ureda za katastar.⁸⁴

Vlasništvo palače se vremenom mijenjalo. Objekti katastarskih oznaka 185, 192, 193 i 197 upisani su u starim zemljišnim knjigama u zemljišnoknjižnim ulošcima 111, 193, 110 i 194 za katastarsku općinu Sebenico (Šibenik), a čuvaju se u Državnom arhivu u Šibeniku.⁸⁵ Uvidom u iste, proizlazi da prvi zapisi za navedene čestice datiraju iz 1873. godine. Na navedenim nekretninama, odnosno dijelovima nekretnina koje čine palaču, kao vlasnici su bili upisani različiti članovi obitelji Inchiostri. Nakon Inchiostrija, 1922. godine, odnosno 1930. godine, kao vlasnik je upisana Zadružna gospodarska banka d. d. Ljubljana podružnica Šibenik. Na temelju ugovora o kupnji i prodaji, 26. svibnja 1939. godine, vlasnikom je postala Rimokatolička biskupska stolica u Šibeniku. Godine 1960. *Rješenjem Komisije za nacionalizaciju* pri Narodnom odboru Općine Šibenik, broj: 14745/224, nacionalizirane su navedene nekretnine i postale društveno vlasništvo.⁸⁶ U postupku denacionalizacije 1998. godine, temeljem *Djelomičnog rješenja Šibensko-kninske županije*⁸⁷ od 20. listopada 1998. godine, izvršen je povrat navedenih objekata u vlasništvo Šibenske biskupije. Uvidom u zemljišne knjige Općinskog suda u Šibeniku, odnosno u zemljišnoknjižne uloške 6865, 2595 i 3444, vidljivo je da je Šibenska biskupija i dalje upisana kao vlasnik palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani.⁸⁸

⁸³Institut za povijesne znanosti, Odjel za povijest umjetnosti (Zagreb), 1990., 4.

⁸⁴OS-ŠI, ZO, Izvadak iz zemljišne knjige, ZK 6865.

⁸⁵HR-DAŠI-212

⁸⁶OS-ŠI, ZO, Zbirka isprava, Z-897/65

⁸⁷*Djelomično rješenje Šibensko-kninske županije*, KLASA 942-01/97-01/438V.B., URBROJ: 2182-06-02-98-01. (Šibensko-kninska županija, Upravni odjel za opću upravu, imovinsko-pravne i zajedničke poslove, 19-02)

⁸⁸Odnosno upisana je kao vlasnik dijelova objekata katastarskih oznaka 5726 i 5731/1 te čitavog objekta katastarske oznake 5727. (*Zajednički informacijski sustav zemljišnih knjiga i katastra*, <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (pregledano 23. kolovoza 2022.))

4.1. Podrijetlo imena palače

Palača je dobila ime po plemićkim obiteljima koji su bili njezini vlasnici. To su bile obitelji Divnić, Tavelić, Šižgorić i Galbiani. U dokumentu Interpretacijskog centra katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra* stoji da je rodna kuća prvog hrvatskog sveca, Nikole Tavelića, bila smještena u sjevernom dijelu insule.⁸⁹ Isto tvrdi i Danko Zelić u doktorskoj disertaciji, navodeći da su tragovi gotičke palače koja je bila u vlasništvu obitelji Tavelića, ostali sačuvani u sklopu palače Šižgorić-Galbiani.⁹⁰ U Državnom arhivu u Šibeniku nalaze se samo zemljišne knjige nastale u vrijeme cara Franje Josipa I., a prethodna vlasništva nad palačom u vrijeme navedenih plemićkih obitelji nisu ostala zabilježena.

4.1.1. Obitelj Divnić

Obitelj Divnić (sl. 6) plemićka je obitelj podrijetlom iz Bosne.⁹¹ Točno vrijeme njihova dolaska u Dalmaciju nije poznato. Prvi podaci o njima u Dalmaciji zabilježeni su 1368. godine pri čemu se doznaje da je Mihajlo bio sudac Velikog suda u Skradinu, a Ciprijan sudac istog suda u Šibeniku.⁹² Ciprijan je bio oženjen Margheritom Iurinich s kojom je imao sinove Giorgija, Simeonea i Nicola. Od njih su proizašle tri grane obitelji.⁹³ Najistaknutiji Giorgijevi potomci bili su njegov sin Ciprijan koji je bio poznat po pomorskoj trgovini sa Senjom i Rijekom te Ciprijanovi unuci – Ciprijan koji se bavio trgovinom soli i Petar koji je poginuo u borbi protiv Turaka 1509. godine.⁹⁴ Giorgijeva grana nestala je u 16. stoljeću. Nicolina grana koja se dijelila na Molece, Malpage ili Malpasiche, Michetiche ili Micateo de Dragoevich izumrla je u 16. stoljeću.⁹⁵ Njegovoj grani pripadali su brojni pomorci, trgovci, zapovjednici šibenskih galija, kanonici i arhiđakoni.⁹⁶ Simeonova grana dijelila se na Bispriche i Divniche.⁹⁷ Bisprichi su nestali krajem 18. stoljeća, a Divniche i danas postoje.

⁸⁹CS-ICKSJ, DBN, poglavlje o povijesti palače, 1.

⁹⁰Zelić, 1999., 195.

⁹¹Galvani, 1884., 82.

⁹²Divnić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15527> (pregledano 11. rujna 2022.)

⁹³Galvani, 1884., 82.

⁹⁴Divnić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15527> (pregledano 23. kolovoza 2022.)

⁹⁵Galvani, 1884., 85.

⁹⁶Divnić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15527> (pregledano 23. kolovoza 2022.)

⁹⁷Galvani, 1884., 85.



Slika 6. Grb obitelji Divnić

4.1.2. Obitelj Tavelić

Obitelj Tavelić (sl. 7) šibenska je plemićka obitelj. Prvi Tavelić koji se spominje u izvoru bio je Bogdan koji je živio krajem 13. i početkom 14. stoljeća. Imao je sina Petra, a pretpostavlja se i Nikolu, koji je zbog mučeništva u Jeruzalemu 1381. godine proglašen blaženim.⁹⁸ Pietrovi sinovi Florio i Giovanni podržavali su Mletačku Republiku u osvajanju Šibenika 1412. godine zbog čega im je Senat dodijelio doživotnu mirovinu. Godine 1420. Giovanni je postao knez Hvara, a Florio je bio sudski prokurator.⁹⁹ Giovannijevi potomci istaknuli su se u vojnim službama. Toma Klementov je 1453. godine postao kapetan Šibenika, a Alviz Nikolin istaknuvši se u borbi protiv Turaka, 1496. godine, postao je nadglednik mletačkih solana u Zablau. U 15. i 16. stoljeću članovi obitelji Tavelić bili su na istaknutim pozicijama u gradu. Nikola Nikolin bio je javni gradski službenik šibenske općine, Petar Dominikov je bio sudac Velikog Dvora i izaslanik u Mlecima, a Alviz Nikolin notar.¹⁰⁰ U 17. stoljeću spominje se Petar Dominikov koji je bio notar. Nakon kuge 1649. godine nepoznata je sudbina obitelji Tavelić.

⁹⁸Isto, 200.

⁹⁹Tavelić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica *Leksikografski zavod Miroslav Krleža*, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=60566> (pregledano 23. kolovoza 2022.)

¹⁰⁰Isto.



Slika 7. Grb obitelji Tavelić

4.1.3. Obitelj Šižgorić

Obitelj Šižgorić (sl. 8) šibenska je plemićka obitelj podrijetlom iz Skradina.¹⁰¹ Prvi Šižgorići spominju se prije 1400. godine, a pretpostavlja se da su bili slavenskog porijekla.¹⁰² Oni su bili: Giorgio, Radichio, Simon, Florio i Nisa. Girogio je bio dominikanac, a Radichio prognanik koji je naposljetku za svoje zasluge u službi Mletačke Republike, dobio doživotnu mirovinu od provincijala Francesca Cornera. Godine 1412. upisan je u plemićko vijeće.¹⁰³ Bio je oženjen Dobrizom Ratkovich s kojom je imao sinove Simona, Giorgija, Girolamma, kćeri Filippu i Nicolettu te unuku Giovannu. Umro je 1454. godine. Simon je imao sina Giorgia koji je bio doktor teologije, kanonik i pjesnik, a umro je 1508. godine.¹⁰⁴ Tommaso Šižgorić je bio pukovnik trogirskog područja te guverner Drniša, Zagore, Promine i Miljevaca. Girolamo Šižgorić je pak 1696. godine bio kapetan Šibenske županije, a posebno se istaknuo u bitkama za obranu Čitluka i Sinja 1715. godine.¹⁰⁵ Girolamov sin Nicola imao je mnogo titula, među kojima se posebno istaknuo kao narednik šibenskog teritorija obranivši otoke Prvić i Zlarin od invazije Alžiraca 1765. godine.¹⁰⁶ Drugi

¹⁰¹Šižgorić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica *Leksikografski zavod Miroslav Krleža*, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59620> (pregledano 22. kolovoza 2022.)

¹⁰²Galvani, 1884., 188.

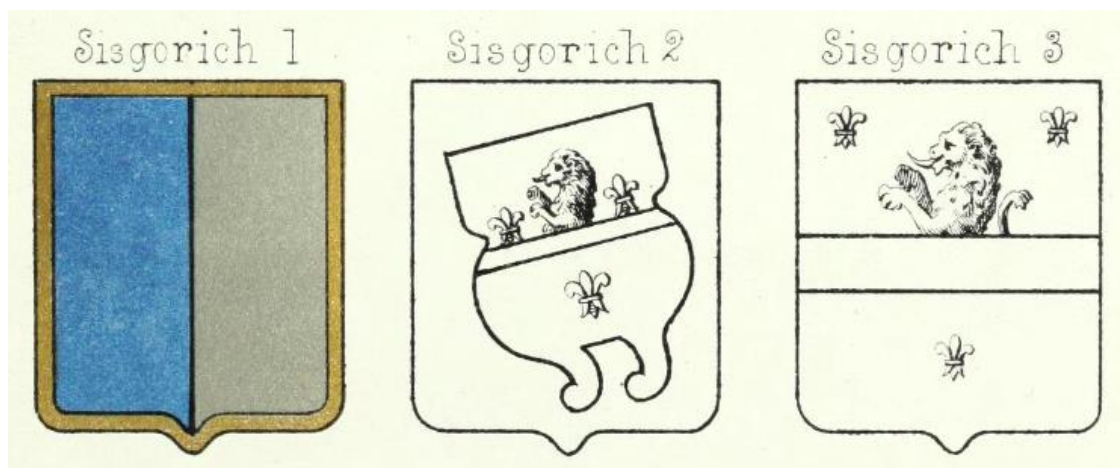
¹⁰³Isto, 189.

¹⁰⁴Isto, 190.

¹⁰⁵Isto, 191.

¹⁰⁶Isto, 192.

Girolamov sin Giambattista, koji je 1750. godine bio narednik Šibenske županije, posebice se istaknuo u borbama protiv Osmanlija obranivši Vrliku, Omiš i Poljičku Republiku. U 19. stoljeću od Šižgorića se posebice istaknuo Vicko Filip Božin (1804.–1862.) koji je u više navrata bio gradonačelnik grada Šibenika.¹⁰⁷



Slika 8. Grbovi obitelji Šižgorić

4.1.4. Obitelj Galbiani

Obitelj Galbiani (sl. 9) podrijetlom je iz Bergama, a 1723. godine u Šibenik je stigao prvi Galbiani – Giambattista Antonio.¹⁰⁸ On je od Mletačkog senata dobio zakup izlova koralja na području Jadranskog mora koje je bilo pod mletačkom vlasti. Imao je dva braka. Godine 1733. oženio se Elenom Banovaz, a 1760. Giovannom Balio. S Elenom Banovaz imao je dva sina, Giovanni-Antonia i Giovanni-Domenica.¹⁰⁹ Oni su se s ocem bavili izlovom koralja, stekli su status šibenskih plemića, a 1775. godine dobili su plemstvo grada Nina.¹¹⁰ Godine 1780. od Andree Borellija otkupili su pola Vranskog posjeda, a 1791. godine Mletački ih je senat odlikovao grofovima od Vrane.¹¹¹ Giovanni Domenico oženio se s Vincenzom Miocevič s kojom je imao 12 sinova i kćeri od kojih mu se samo jedan sin – Giovanni Battista oženio. Giovanni Battista (rođen 1777. godine) bio je oženjen Altobellom Mariom Semenzi II. Oni su imali sina Antonija koji se oženio

¹⁰⁷Šižgorić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica *Leksikografski zavod Miroslav Krleža*, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59620> (pregledano 22. kolovoza 2022.)

¹⁰⁸Galvani, 1884., 127.

¹⁰⁹Isto, 128.

¹¹⁰Čoralić, 2002., 192.

¹¹¹Galvani, 1884., 128.

Elisabettom Pellegrini s kojom nije imao djece. Plemstvo obitelji Galbiani priznala je Austrija 6. lipnja 1818. godine.¹¹² Obitelj Galbiani je u Šibeniku prestala postojati tijekom 19. stoljeća.¹¹³



Slika 9. Grb obitelji Galbiani

5. STANJE PALAČE PRIJE OBNOVE

Tijekom Domovinskog rata 1991. godine palača je pogođena projektilom zbog čega je bila nužna njezina rekonstrukcija. U *Izvedbenom projektu Interpretacijskog centra katedrale svetog Jakova i uređenja interijera palače Galbiani* stoji da su u procesu obnove fasadni zidovi stabilizirani, izpjeskareni, očišćeni i ponovno fugirani, da je promijenjeno krovništvo palače te da je uređena renesansna lođa na istočnom dijelu južnog pročelja.¹¹⁴ Cijeli zahvat stajao je 2, 4 milijuna kuna. Prije obnove 2017. godine pročelja su se palače nalazila u izrazito dobrom stanju (sl. 10), za razliku od unutarnjeg prostora koji je bio u derutnom stanju (sl. 11) zbog čega se u konačnici projekt odnosio na unutrašnjost palače. Prizemni su dijelovi palače u unutrašnjosti bili u relativno dobrom stanju jer su se aktivno koristili u poslovne svrhe, za razliku od prostora na katu koji su bili namijenjeni za stanovanje, ali su odavno napušteni te se nisu redovito održavali. Na mnogo su

¹¹²Isto, 129.

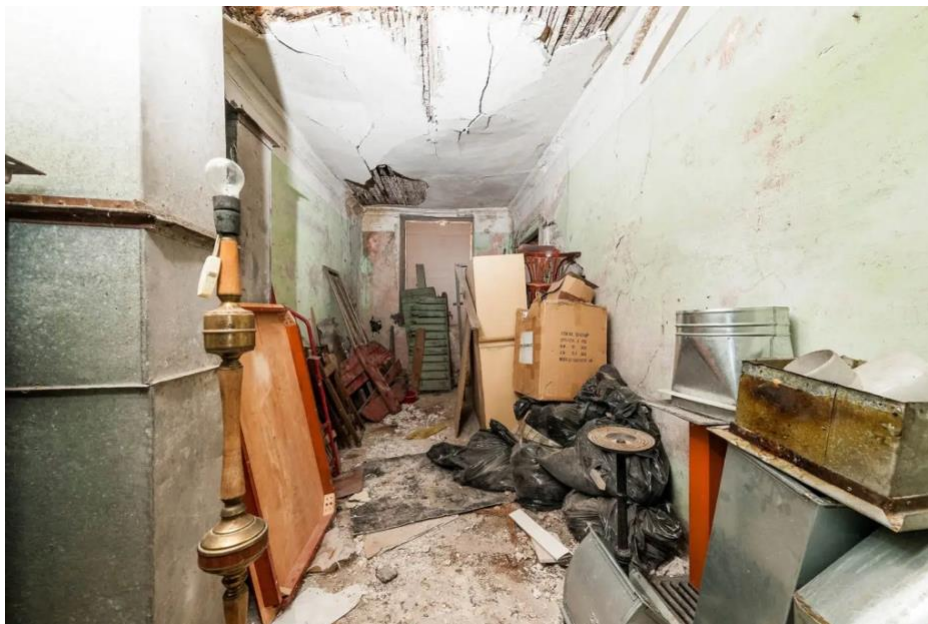
¹¹³CS-ICKSJ, Kocka d.o.o., *Izvedbeni projekt Interpretacijskog centra katedrale svetog Jakova i uređenja interijera palače Galbiani* (dalje IP), 2017., 22.

¹¹⁴Isto.

mjesta bili propali podovi i stropovi, a žbuka otpala zbog čega je bilo potrebno novo etažiranje i obnova.



Slika 10. Stanje pročelja prije obnove



Slika 11. Unutrašnji prostor prije obnove

Palača se sastojala od prizemlja, međukata te još četiri kata. Visine različitih dijelova objekta su varirale te i danas variraju. Sjeverozapadni dio (u kojem se nalazi atrij) je dvokatan, jugoistočni dio objekta (na kojemu se nalazi terasa) je četverokatan, a južni i jugozapadni dio je trokatan ako se ne računa međukat koji se nalazi između prizemlja i prvog kata tog dijela objekta.¹¹⁵ Cijela fasada prekrivena je kamenom različitih oblika i veličina s uglavnom horizontalno položenim kvadrima, a njihova obrada varira od grubog do finog klesanja. Zidovi fasade ojačani su na više dijelova upotrebom zatega koje su karakteristične za razdoblje 19. i 20. stoljeća. Krovšte je palače drveno s pokrovom od kupe kanalice što je karakteristično obilježje ovog podneblja. Oba su objekta na južnoj strani trostrešna, a na ostalim su stranama svijeta jednostrešna.¹¹⁶

6. ARTIKULACIJA PROČELJA

6.1. Južno pročelje

Južno pročelje palače (sl. 12) može se podijeliti na tri dijela – zapadno krilo, središnji dio koji funkcionira kao spojnica između zapadnog i istočnog dijela te istočno krilo. Na pročelju je vidljivo

¹¹⁵Structor projektni biro (dalje SPB), Glavni projekt – izmjena i dopuna – arhitektonski projekt – rekonstrukcija i promjena namjene (dalje GP), 2017., 24.

¹¹⁶Isto.

padanje terena, istočno krilo južnog pročelja palače nalazi se na višoj razini od središnjeg i zapadnog dijela.



Slika 12. Južno pročelje

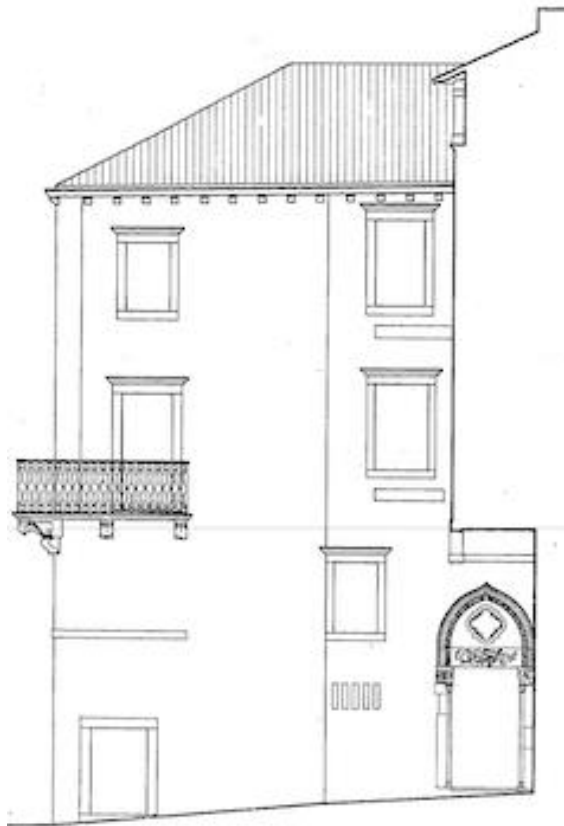
Zapadno krilo južnog pročelja palače sastoji se od prizemlja i tri kata te se vertikalno može podijeliti na dvije prozorske osi. U prizemlju se nalaze dva jednostavna prozorska otvora od kojih lijevi ima širinu 172 cm i visinu 184 cm, a desni ima širinu 171 cm i visinu 184 cm. Imaju istaknuti prozorski okvir izrađen od fino klesanog kamena. Između prozorskih otvora nalaze se ulazna vrata širine 176 cm, a visine 240 cm. Okvir je ulaznih vrata također izrađen od fino klesanog kamena. Iznad prozora i ulaznih vrata nalazi se po jedan segmentni luk izrađen od grubo klesanih kamena oblika nepravilnih uspravno položenih pravokutnika. Na prvom katu nalaze se dva prozorska otvora koja se nalaze na istoj osi kao prozorski otvori u prizemlju. Prozorski otvori manjih su dimenzija od onih u prizemlju – širine su 118 cm, a visine 159 cm. Imaju istaknute prozorske okvire izrađene od fino klesanih kamena te su dodatno naglašeni nadprozornikom. Na drugom katu, prozorski je otvor na lijevoj strani istog oblika i detalja kao i prozor na prvom katu, a njegove su dimenzije: širina 113 cm, a

visina 160 cm. Na desnoj strani drugog kata nalaze se balkonska vrata dimenzija širine 101.8 cm, a visine 239 cm s istaknutim okvirom od fino klesanog kamena te istaknutog nadvratnika. Uža su od prozorskih otvora na prvom katu. Ispred vrata nalazi se balkon koji se nastavlja i na istočni dio zapadnog krila južnog pročelja palače. Balkon počiva na dvjema kamenim konzolama koje se nalaze iznad prozora prvog kata, zatim na pojačanim konzolama na uglu zapadnog krila južnog pročelja te dvjema konzolama na istočnom dijelu zapadnog krila južnog pročelja palače. Ograda balkona izgrađena je od kovanog željeza. Na trećem katu dva prozorska otvora jednakih su oblika i detalja kao prozori na prethodnim katovima, ali su njihove dimenzije nešto manje od onih na prethodnim katovima. Dimenzije otvora na trećem katu međusobno se razlikuju – desni prozorima širinu 82.8 cm, visinu 141 cm, a lijevi 98 cm i 141 cm. Na svim prozorima, osim prozora u prizemlju, uključujući i balkonska vrata na prvom katu, nalaze se tamno zelene *grilje* (rebrenice, šalaporke). Zapadno krilo južnog pročelja palače završava istaknutim kamenim krovnim vijencem koji počiva na konzolama, iznad kojeg se nalazi drveno krovište s pokrovom od kupe kanalice.

Na istočnom dijelu zapadnog krila (sl. 13) južnog pročelja palače vidljivo je kaskadno padanje terena. U prizemlju, u lijevom dijelu, nalazi se jedan prozorski otvor¹¹⁷ oblika okomito položenog pravokutnika s istaknutim prozorskim okvirom izrađenim od fino klesanog kamena. Na prvom katu nema prozorskih otvora, a na drugom se katu nalaze balkonska vrata s istaknutim okvirom od fino klesanog kamena te istaknutog nadvratnika koja izlaze na već spomenuti balkon koji se nalazi na drugom katu zapadnog krila južnog pročelja palače. Balkon na ovom dijelu počiva na dvije konzole. Na trećem katu nalazi se mali prozorski otvor oblika uspravno položenog pravokutnika s istaknutim okvirom i naglašenim nadprozornikom. U desnom dijelu prizemlja istočnog dijela zapadnog krila nalazi se portal. Portal je jednostavan te se prema svojim karakteristikama može smjestiti u gotiku 15. stoljeća. Flankiran je polustupovima korintskog kapitela koji nose friz ukrašen akantovim lišćem. Portal je zaključen lunetom i sedlastim lukovima. Na nadvratniku se nalazi reljef s fitomorfnim motivom – u središnjem dijelu se nalazi perunika, a oko nje akantovo lišće. U luneti se nalazi profilirana struktura upisanog grčkog križa s lučno zaključenim krakovima na kvadratnoj osnovi. Spomenuta struktura zatvara kamenu plohu te zauzima dvije trećine centralne plohe lunete. Sedlasto zaključena luneta sastoji se od tri sedlasta luka. Vanjski luk dekoriran je izmjeničnim

¹¹⁷Za prozorske otvore u istočnom dijelu zapadnog krila južnog pročelja palače u Glavnom arhitektonskom projektu nisu navedene dimenzije.

kvadrima, srednji luk konkavno je utisnut u zidnu površinu, a unutrašnji je dekoriran fitomorfnim elementima. Lijevo od portala nalazi se mali prozorski okvir oblika okomito položenog pravokutnika s istaknutim prozorskim okvirom izrađenim od fino klesanog kamena te naglašenim nadprozornikom. Na ostala dva kata nalazi se po jedan prozorski otvor različitih dimenzija, ali istih obilježja kao i prethodni. Pročelje završava istaknutim kamenim krovnim vijencem koji počiva na konzolama iznad kojeg se nalazi drveno krovište s pokrovom od kupe kanalice.



Slika 13. Istočni dio zapadnog krila južnog pročelja

Središnji dio južnog pročelja palače sastoji se od prizemlja i tri kata. U prizemlju se u uvučenom nadsvođenom dijelu nalaze ulazna vrata¹¹⁸ koja imaju naglašen okvir izrađen od fino klesanog kamena te istaknuti nadvratnik. Iznad nadvratnika nalazi se reljefni medaljon s prikazom sv. Mihovila, zaštitnika grada Šibenika i prikazom šibenske katedrale. Prizemlje je nadsvođeno segmentnim lukom na kojem se nalazi skulptura ljudske glave u sredini. Ovaj nadsvođeni prilaz

¹¹⁸Za ulazna vrata u prizemlju središnjeg dijela južnog pročelja palače u Glavnom arhitektonskom projektu nisu navedene dimenzije.

funkcionira kao spona između zapadnog i istočnog objekta palače. Iznad nadsvođenog prilaza na sljedeća dva kata na istoj osi nalazi se po jedan prozorski okvir širine 105.4 cm i visine 172 cm s istaknutim okvirom od fino klesanog kamena te s naglašenim nadprozornikom. Na trećem katu nalazi se još jedan prozorski otvor oblika horizontalno položenog pravokutnika te se lijevo od njega nalazi jedan manji prozorski otvor oblika uspravno položenog pravokutnika.¹¹⁹ Oba prozorska otvora imaju istaknuti prozorski okvir izrađen od fino klesanog kamena. Pročelje završava kamenim vijencem iznad kojeg se nalazi krovnište s pokrovom od kupe kanalice.

Istočno krilo južnog pročelja palače sastoji se od prizemlja, četiri kata te terase na vrhu. U prizemlju se u središnjem dijelu nalaze ulazna vrata širine 135.2 cm i visine 260 cm. Lijevo od ulaznih vrata nalazi se prozorski otvor širine 160.9 cm, visine 275 cm, a desno od ulaznih vrata nalazi se prozorski otvor širine 160.9 cm i visine 258 cm. Ulazna vrata i prozorski otvori u prizemlju istaknuti su okvirom od fino klesanog kamena. Iznad bočnih prozora na prvom se katu nalaze dva prozorska otvora jednakih dimenzija – širine 100.6 cm i visine 146.4 cm s okvirom od fino klesanog kamena. U donjem dijelu prozora nalazi se niska ograda od kovanog željeza. Na sljedeća tri kata nalaze se po dva prozorska otvora. Na drugom su katu prozorski otvori širine 100.6 cm i visine 146 cm, na trećem katu prozorski otvori su širine 83.6 cm, visine 118 cm, a na četvrtom katu prozorski otvori su različitih dimenzija, od kojih lijevi ima širinu 87.8 cm, visinu 120 cm, a desni širinu 85.9 cm i visinu 120 cm. Svi prozorski otvori imaju istaknuti okvir od fino klesanog kamena te naglašeni nadvratnik, a na svim se prozorima nalaze i tamnozeleno *grilje*. Iznad četvrtog kata nalazi se natkrivena krovna terasa koja počiva na toskanskim stupovima. Konzervatorski odjel u Šibeniku navodi kako se radi o renesansnoj loži, altani koja pripada tipu venecijanske krovne terase, a ovo je jedina sačuvana takva krovna terasa u Šibeniku.¹²⁰ Terasa je zaključena krovništem s pokrovom od kupe kanalice.

6.2. Zapadno pročelje

Na zapadnom je pročelju (sl. 14) kaskadno padanje terena još vidljivije u odnosu na južno pročelje palače. Pročelje obilježava nepravilnost rasporeda prozorskih otvora za razliku od djelomično ravnomjerno raspoređenih prozorskih otvora na južnom pročelju palače. Radi lakšeg opisivanja,

¹¹⁹Za prozorske otvore na trećem katu središnjeg dijela južnog pročelja palače u Glavnom arhitektonskom projektu nisu navedene dimenzije.

¹²⁰SPB, GP, 2017., 4–5.

zapadno pročelje se može podijeliti na tri dijela – sjeverni, središnji i južni dio. Sjeverni je dio terenski viši u odnosu na središnji i južni dio zapadnog pročelja palače.



Slika 14. Zapadno pročelje

Na sjevernom dijelu zapadnog pročelja, u prizemlju, nalaze se ulazna vrata širine 153.4 cm, visine 225 cm s istaknutim okvirom od fino klesanog kamena. Na katu lijevo i desno od ulaznih vrata nalaze se prozorski otvori manjih dimenzija, od kojih je lijevi širine 131.9 cm, visine 102 cm, a desni širine 108 cm, a visine 80 cm. Prozorski otvori prekriveni su rešetkama, imaju istaknuti prozorski okvir od fino klesanog kamena s naglašenim nadprozornikom. Na drugom katu, na različitoj osi od prozorskih otvora prvog kata nalaze se dva prozorska otvora većih dimenzija od onih na prvom katu, ali međusobno različitih dimenzija. Lijevo prozorski otvor ima širinu 106 cm, visinu 182 cm, a desni ima širinu 100 cm, a visinu 182 cm. Imaju istaknuti prozorski okvir od fino klesanog kamena, naglašeni nadprozornik te tamnozeleno *grilje*. Na trećem katu nalaze se dva prozorska otvora od kojih je lijevi na istoj osi kao prozorski otvor na drugom katu, a desni je pomaknut prema desno u odnosu na prozorski otvor na drugom katu. Njihove dimenzije se međusobno razlikuju kao i u odnosu na ostale prozorske otvore. Lijevo prozor širine je 106 cm,

visine 161 cm, a desni širine 124 cm, a visine 161 cm. Njihov se oblik ponavlja –uspravno položeni pravokutnik s istaknutim okvirom od fino klesanog kamena s naglašenim nadprozornikom te tamnozelenim griljama na prozorima.

Središnji dio zapadnog pročelja palače u prizemlju s lijeve strane ima uska ulazna vrata širine 90.3 cm, visine 270 cm s naglašenim okvirom od fino klesanog kamena. Gornji dio vrata je zazidan. Desno od vrata nalaze se tri nisko položena prozorska otvora različitih dimenzija. Prva su dva oblika uspravno položenog pravokutnika, od kojih je prvi širine 58.2 cm, visine 110 cm, a drugi širine 83.1 cm, a visine 110 cm. Treći je prozorski otvor oblika horizontalno položenog pravokutnika širine 119.1 cm, a visine 110 cm. Sva tri prozorska otvora imaju istaknuti prozorski okvir koji je izrađen od fino klesanog kamena te se na njima nalaze rešetke. Na prvom katu iznad druga dva prozorska otvora prizemlja nalaze se dva prozorska otvora od kojih je lijevi izrazito malih dimenzija – širine 60 cm, visine 81 cm, a desni širine 84 cm, a visine 142 cm. Oba prozora imaju istaknuti prozorski okvir od fino klesanog kamena te rešetke. Desni prozorski otvor uz to ima i naglašeni nadprozornik. Na trećem katu nalaze se tri prozorska otvora te erker koji ima funkciju kapele i nalazi se između prvog i drugog prozorskog otvora. Prozorski otvori različitih su dimenzija, istoga su oblika, uspravno položenih pravokutnika, imaju istaknuti prozorski okvir, naglašeni nadvratnik te su prozori prekriveni tamnozelenim *griljama*. Prvi je prozor širine 112.1 cm, visine 182 cm, drugi širine 95.8 cm, visine 182 cm, a treći širine 116.2 cm i visine 156 cm. Erker kapele se kratkim pruskim svodom oslanja na konzole. Kapela završava krovijem koje je prekriveno pokrovom od kupe kanalice. Na trećem katu nalaze se tri prozorska otvora od kojih se samo onaj krajnje desno nalazi na istoj prozorskoj osi kao prozori na prethodna dva kata i u prizemlju. Prozorski su otvori različitih dimenzija (lijevi širine 112.4 cm, visine 155 cm, središnji širine 109.4 cm, visine 155 cm, a desni širine 103 cm, a visine 163 cm). Oblika su uspravno položenih pravokutnika s istaknutim prozorskim okvirom od fino klesanog kamena, s naglašenim nadprozornikom te su zatvoreni tamnozelenim *griljama*. Na ovom su dijelu u krovijem probijena i dva krovna luminara.

Južni dio zapadnog pročelja jednostavniji je od ostalih dijelova pročelja. Prozorski otvor nalazi se na prvom katu, oblika je uspravno položenog pravokutnika (širine 91.4 cm, visine 142 cm) s istaknutim prozorskim okvirom od fino klesanog kamena te je zatvoren tamnozelenim *griljama*. Na trećem katu nalazi se još jedan prozorski otvor oblika uspravno položenog pravokutnika, ali je zazidan.¹²¹

¹²¹Za ovaj prozorski otvor u Glavnom arhitektonskom projektu nisu navedene dimenzije.

Zapadno pročelje završava istaknutim kamenim vijencem koji počiva na konzolama iznad kojeg se nalazi drveno krovište prekriveno pokrovom od kupe kanalice. Na njemu se nalaze dva dimnjaka od kojih se jedan nalazi na krovištu središnjeg dijela zapadnog pročelja, a drugi na južnom dijelu zapadnog pročelja, neposredno iznad vijenca.

7. ATRIJ

Sjeverno od palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani pruža se srednjovjekovni atrij (sl. 15). Atrij se sastoji od baroknog stubišta koje je u funkciji vertikalne komunikacije za prvi kat Interpretacijskog centra (iako ulazna vrata trenutno nisu u funkciji) te kao pristup zgradi 3, odnosno palači Šižgorić. Pristup navedenim objektima prekriven je križnim svodom te dvama polukružnim lukovima koji počivaju na toskanskom stupu. Atrij je također izgrađen od kamenih kvadara koji variraju od grubih kamenih blokova do finih klesanaca. U prizemnom dijelu atrija nalazi se spremište Interpretacijskog centra – *Civitas Sacra* (sl. 16).



Slika 15. Srednjovjekovni atrij



Slika 16. Spremište Interpretacijskog centra – *Civitas Sacra*

Pročelje atrija (sl. 17) nastavlja se na zapadno pročelje palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani. U donjem dijelu pročelja nalazi se gotički portal, a u gornjem zazidani prozorski otvor oblika uspravno položenog pravokutnika s istaknutim prozorskim otvorom od fino klesanog kamena i naglašenim nadprozornikom. Portal je flankiran polustubovima s gotičkim lisnatim kapitelima. Zaključen je lunetom i šiljastim lukom. Na nadvratniku se nalazi se reljef s vegetabilnim motivom. U središnjem dijelu nalazi se florealni motiv u čijem se središtu nalazi ljudska glava, a s lijeva i desna peteljkama se spaja s florealnim motivom. Gornji dio lunete je prazan. Šiljasto zaključena luneta sastoji se od dva šiljasta luka. Između unutrašnjeg luka i lunete nalazi se fitomorfna dekoracija, a po središnjem se dijelu s obje strane nalaze dvije zoomorfne dekoracije u obliku guštera i miša. Između vanjskog i unutrašnjeg luka sa svake se strane nalazi po jedna vaza iz koje izlazi vitičasti fitomorfni motiv.



Slika 17. Pročelje atrija

8. PROJEKT ADAPTACIJE

Projekt obnove palače Galbiani izradio je projektni biro Structor sa sjedištem u Šibeniku za investitora Šibensku biskupiju. Glavni projektant arhitektonskog dijela bila je mag. ing. arch. Ivana Bolanča Španja, a suradnik je bio mag. ing. aedif. Luka Najev koji je izradio i građevinski projekt ovog objekta.¹²² Nakon podnesenog zahtjeva, potrebne dokumentacije te pozitivnog mišljenja Konzervatorskog odjela u Šibeniku, arhitektica Ivana Bolanča Španja dobila je dopuštenje od Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnog dobra, i to za izradu idejnog, glavnog i izvedbenog projekta za radove na nepokretnom kulturnom dobru u trajanju od pet godina.¹²³ U glavnom arhitektonskom projektu arhitektica Ivana Bolanča Španja navela je kako je arhitektonski projekt izrađen prema: *Prostornom planu uređenja*

¹²²SPB, GP, 2017., 3.

¹²³Isto, 16.

Grada Šibenika te njegovim izmjenama i dopunama, *Generalnom urbanističkom planu grada Šibenika*, *Službenom vjesniku Šibensko – kninske županije* te *općina Drniš, Knin i Šibenik* i *Službenom glasniku Grada Šibenika* te njegovim izmjenama i dopunama.¹²⁴ Pri izradi projekta adaptacije poštovale su se konzervatorske smjernice i posebni uvjeti građenja za sanaciju, konsolidaciju i restauraciju unutrašnjosti palače Galbiani te promjenu njezine namjene iz poslovno-stambene građevine u muzejsku koju je propisao pročelnik Konzervatorskog odjela u Šibeniku Tomislav Petrincec 22. prosinca 2015. godine.¹²⁵ Konzervatorske smjernice odnosile su se na zadržavanje postojećih vertikalnih i horizontalnih konstrukcija objekta, konstruktivnih i pregradnih zidova osim onih koji su nastali nedavno, kao i međukatnih konstrukcija. Naglašeno je da one moraju ostati drvene, bilo da se očuva zatečene u dobrom stanju, bilo da ih se, ako su u lošem stanju, zamijeni novima, poštujući suvremene standarde toplinske i zvučne izolacije. Valjalo je sačuvati i obnoviti žbukane ili drvene razdjelne vijence u prostorijama u kojima se nalaze ispod stropa, a ukoliko su u izrazito lošem stanju, trebalo bi ih rekonstruirati. Dopuštaju se sondažni radovi i uklanjanje žbuke unutarnjih zidova uz stalan konzervatorski i restauratorski nadzor. Preporučeno je pregledavanje i dokumentiranje kamenog sloga, kao i uklapanje možebitnih važnih nalaza u projekt obnove i prezentacije palače. Stoga se za oblikovanje unutarnjih zidova dopustilo žbukanje vapnenom žbukom, oblaganje knaufom ili pak prezentiranje zatečenog kamenog sloga nakon uklanjanja žbuke. U smjernicama se navodi da stubišta u palači trebaju ostati izvorna, odnosno drvena, ali isto tako se dopušta da se izvedu u obliku konstrukcija od čeličnih gazišta obloženih drvom. Naložena je djelomična rekonstrukcija kamenog stubišta i željezne ograde prema drugom katu i uklanjanje recentnijih nadogradnji. Prostorije u kojima se namjeravalo postaviti unutarnje stubište nisu bile istražene, pa je njihov izgled ovisio o istražnim radovima. U prizemlju je prilikom podizanja podnice uz konzervatorski nadzor bilo potrebno provesti zaštitna arheološka istraživanja, a u slučaju pronalaska vrijednih nalaza bilo je potrebno zaustaviti radove i o nalazima obavijestiti nadležno tijelo.¹²⁶ Dopušteni su bili zahvati u svim prostorijama, ukoliko ne bi ugrožavali svojstva kulturnoga dobra te ukoliko se izvode u tradicionalnim materijalima. Dopuštena je i ugradnja dizala u unutrašnjosti objekta pod uvjetom da konstrukcija okna ne narušava izvorne konstruktivne dijelove objekta te da ne izlazi izvan volumena objekta. Bačvasti svodovi koji se nalaze na prvom i trećem katu trebali su se sačuvati, a ukoliko se nalaze u lošem stanju potrebno ih je bilo

¹²⁴SPB, GP, 2017., 21.

¹²⁵Isto, 4–5.

¹²⁶Narodne novine, 69/1999, *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*, čl. 45

rekonstruirati u istom obliku i materijalima. U prostorijama u kojima bi se pronašlo izvorne podne obloge, trebalo ih je sačuvati i restaurirati, kao i kamenu plastiku i dva gotička portala na palači. Sva vrata i prozori morali su se zadržati i obnoviti. Vanjska je stolarija trebala biti drvena (*grilje ili škure*), u tamnozelenoj boji, a željezne rešetke na otvorima je trebalo popraviti. Instalacije koje se provlače kroz objekt trebalo je provesti kroz spuštene stropove ili ispod žbuke na zidovima. Navedeno se nije odnosilo na prostorije u kojima su postojali izvorni razdjelni vijenci. U tom su se slučaju instalacije trebale provesti kroz pod. Svi sudionici u projektiranju konzervatorsko-restauratorskih zahvata i izvođenja građevinskih radova trebali su imati dopuštenje Ministarstva kulture za izvođenje radova na zaštićenom kulturnom dobru.

Projekt obnove odnosio se na objekt katastarske oznake 5727, a atrij koji se nalazi na sjevernom dijelu palače Galbiani, katastarske oznake 5726, nije bio obuhvaćen projektom obnove.¹²⁷ Katnost objekta ostala je ista, odnosno objekt se i dalje sastoji od prizemlja, međukata te još četiri kata, ovisno o kojim se dijelovima objekta radi. Vertikalnu nosivu konstrukciju objekta čine postojeći nosivi zidovi izrađeni od kamenih kvadara različite obrade – od grubo izduženih kamenih blokova do finih klesanaca. Horizontalne konstrukcije između katova izvedene su kao drvene konstrukcije. Ploče su se izvele pojedinačno tako da su se u zidove *uštemale* rupe u razini ploče, a utori postojećih konstrukcija maksimalno su se nastojali zadržati.¹²⁸ Prostorna organizacija i postojeći konstruktivni i pregradni zidovi i otvori interijera palače u većoj su mjeri zadržani uz formiranje novih pregradnih zidova sanitarnih čvorova i dizala. U nekim dijelovima probili su se novi otvori s ciljem povezivanja prostorija i stvaranja veće prostorne cjeline. Dotrajale međukatne konstrukcije etaža zamijenile su se novim drvenim konstrukcijama, a sve instalacije postavljene su u spuštenim stropovima. Podovi u prizemlju izvedeni su kao AB ploče debljine 10 cm iznad kojih je smještena hidroizolacija te PE folija na koju je nanosena termoizolacija. Iznad termoizolacije smještena je PVC folija, a preko nje postavljen je cementni zaglađeni estrih iznad kojeg je završni sloj poda s keramičkim pločicama i parketom.¹²⁹ Na katovima su podovi izrađeni kao drvene konstrukcije debljine 20 cm iznad kojih su postavljene OSB ploče, zvučna izolacija te zaglađeni cementni estrih iznad kojeg je završni sloj poda s keramičkim pločicama i parketom. Pločice su se lijepile na zaglađeni cement te fuga na fugu

¹²⁷SPB, GP, 2017., 4–5.

¹²⁸Isto, 24.

¹²⁹Isto, 25.

debljine 3 mm. Fuge su se naposljetku dovršile masom za fugiranje uz dodatak boje.¹³⁰ Pročelje objekta je ostalo isto kao što je bilo prije ovog projekta, a jedina intervencija na pročelju odnosila se na zamjenu dotrajale stolarije. Stolarija je izvedena tako da bude što sličnija originalnoj– drvena je, prozori su drveni, ostakljeni izo-staklom, a sjenila za prozore drvene su *grilje* u tamnozelenoj boji, kao što je bilo propisano konzervatorskim smjernicama. Na krovu palače nije bilo potrebe za zahvatima jer je ono već bilo rekonstruirano nekoliko godina ranije. Objekt je namijenjen korištenju tijekom čitave godine, a grijanje i hlađenje objekta odvija se uz pomoć klima uređaja – VRV sistema.¹³¹ Objekt je spojen na javni put na zapadnoj i južnoj strani objekta.

9. NALAZI TIJEKOM RADOVA

Tijekom radova na objektu pronađeni su vrijedni konzervatorski nalazi te je zahtjevom Ministarstva kulture i medija došlo do izmjene dijela projekta.¹³² Pronađeni su *teraco* podovi (sl. 18) u dvije sobe prvog kata palače, koji su se sačuvali i restaurirali. Radi se o tipu poda koji je bio karakterističan za Veneciju, posebice u razdoblju baroka i u 19. stoljeću.¹³³ *Teraco* podovi sastoje se od raznobojnih kamenčića 0.5 – 3 cm utopljenih u vapneni mort nakon čega se postavljeni kamenčići zaglađuju.¹³⁴ Oni mogu, ali i ne moraju imati dekoraciju. Na ovom *teraco* podu koristili su se zeleni, crveni i žuti kamenčići koji su slaganjem formirali fitomorfne motive s košarama, krugovima i volutama.

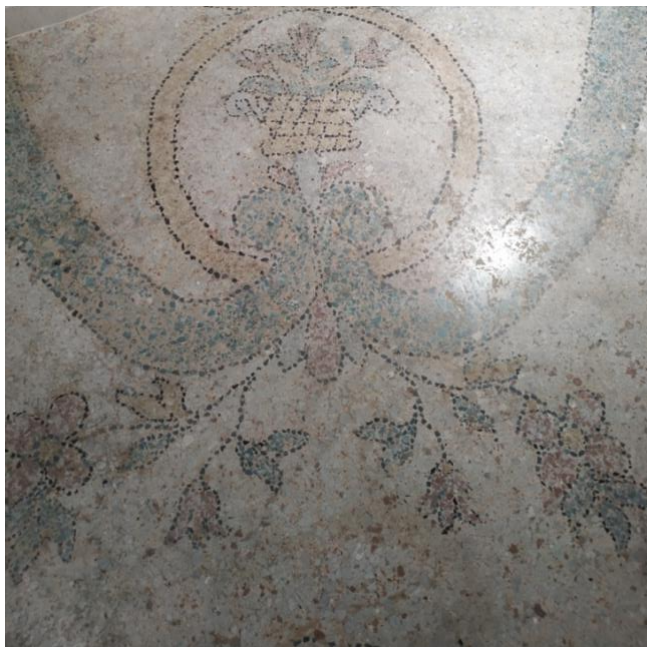
¹³⁰Isto.

¹³¹Isto, 26.

¹³²Isto, 23.

¹³³Šprljan, 2015., 141.

¹³⁴Isto.



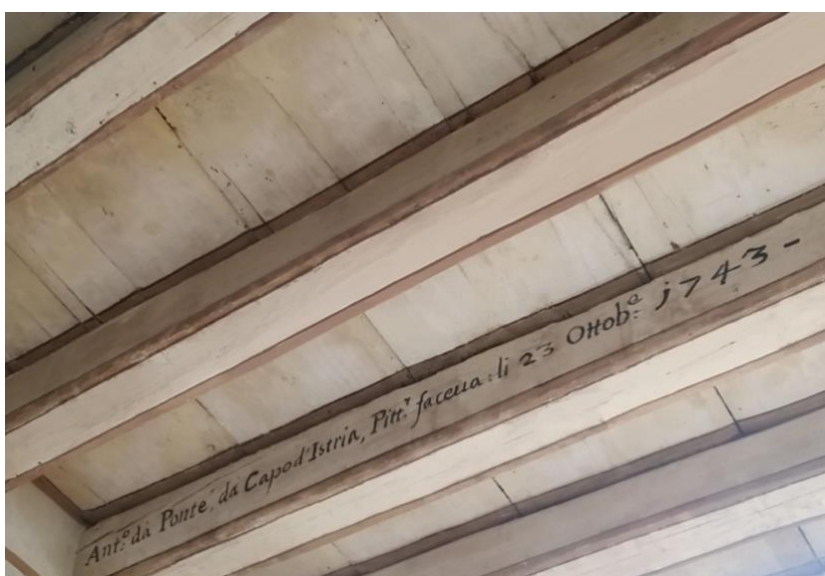
Slika 18. Teraco pod u palači Galbiani

Prilikom otvaranja međukatnih konstrukcija pronađene su i oslikane drvene grede (sl. 19) s rokoko dekoracijom. Grede su bile u odličnom stanju te je stoga odlučeno da se zadrže i restauriraju.



Slika 19. Oslikane drvene grede u palači Galbiani

Osim oslikanih drvenih greda, otkrivene su i jednostavne drvene grede na kojima se nalazi potpis Ant da Ponte da Capod' Istria (Antona iz Kopra¹³⁵), precizno datiran 23. listopada 1743. godine (sl. 20). Ovaj nalaz svjedoči o preoblikovanju unutrašnjosti sklopa 1740-ih godina, u vremenu kada je palača bila u vlasništvu obitelji Galbiani. Restauratorske radove na novootkrivenoj građi radila je tvrtka eLABORO d.o.o. iz Splita. Osim *teraco* podova i drvenih greda otkrivena je i obiteljska kapela (sl. 21) u sali prvog kata¹³⁶ koja je sačuvana u zatečenom stanju. Izmjena projekta uslijed novootkrivenih odlika interijera odnosila se na premještanje stubišta u susjednu prostoriju. Osim toga došlo je i do djelomičnih promjena u instalacijama i konstrukcijama.



Slika 20. Jednostavne drvene grede s potpisom Ant da Ponte da Capod'Istria, precizno datiran 23. listopada 1743. godine

¹³⁵CS-ICKSJ, DBN, poglavlje o povijesti palače, 1.

¹³⁶Isto.



Slika 21. Obiteljska kapela u sali prvog kata

Tijekom radova spajanja palače s komunalnom infrastrukturom, na dubini od 40-ak centimetara ispod zemlje, pronađen je stari pločnik koji je najvjerojatnije iz srednjega vijeka (sl. 22).¹³⁷ Radi se o pločniku koji se sastojao od kamena pravokutnih oblika, veličine opeke, koji su se slagali jedan uz drugi. Konzervatori su nakon istraživanja i snimanja nalaza pločnik zaštitili geotekstilom i prekrili ga jer njegova prezentacija zbog frekventnosti i nagiba ulice nije bila moguća.¹³⁸

¹³⁷Branimir Periša, Nikša Stipaničev, *Kopajući oko palače Galbiani, naišli na stari pločnik, vjerojatno iz srednjeg vijeka*. Mrežna stranica *Šibenski*, <https://sibenski.slobodnadalmacija.hr/sibenik/vijesti/sibenik/kopajuci-oko-palace-galbiani-naisli-na-stari-plocnik-vjerojatno-iz-srednjeg-vijeka-578367> (pregledano 29. travnja 2022.)

¹³⁸Isto.



Slika 22. Stari pločnik

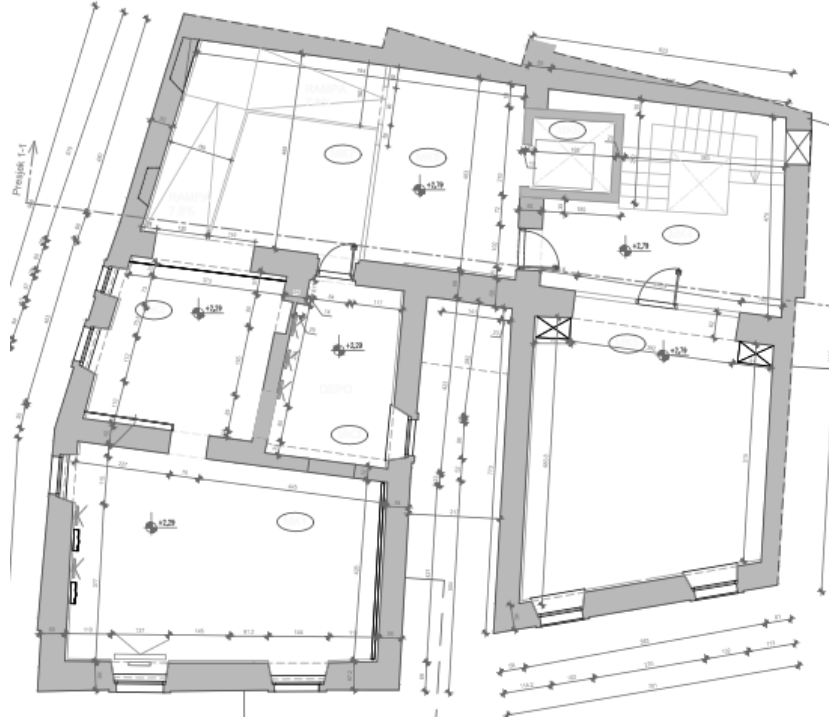
10. TLOCRTNA ORGANIZACIJA

Palača Galbiani nepravilnog je tlocrtnog oblika. Pristup objektu omogućen je iz Ulice kralja Zvonimira – Kalelarge, s južne strane objekta preko uvučenog prolaza između dvaju krila objekta. Objekt se sastoji od prizemlja, međukata te još tri kata, ovisno o dijelu građevine. U pravilu se na svakom katu nalazi šest većih prostornih cjelina– u zapadnom krilu smještene su tri prostorije, u istočnom krilu jedna, a u središnjem je dijelu smještena jedna veća prostorija te se još jedna prostorija nalazi na sjeverozapadom dijelu objekta. U prizemlju i na trećem katu, u zapadnom su krilu tri prostorije povezane u jednu. Osim toga tlocrt prizemlja (sl. 23) razlikuje se od ostalih katova i po tome što ima jednu prostoriju više u istočnom dijelu objekta koja izlazi iz obrisa građevine te je na sjevernom dijelu objekta velika prostorija pregradnim zidovima podijeljena na manje prostorije. U prizemlju se, osim toga, u sjeveroistočnom dijelu nalazi dvorana koja iz neutvrđenih razloga nije prikazana na tlocrtu. Na istom se mjestu, na prvom katu objekta, također nalazi prostorija, dok ostali katovi uopće nemaju navedenu sjeveroistočnu prostoriju. Međukat (sl.

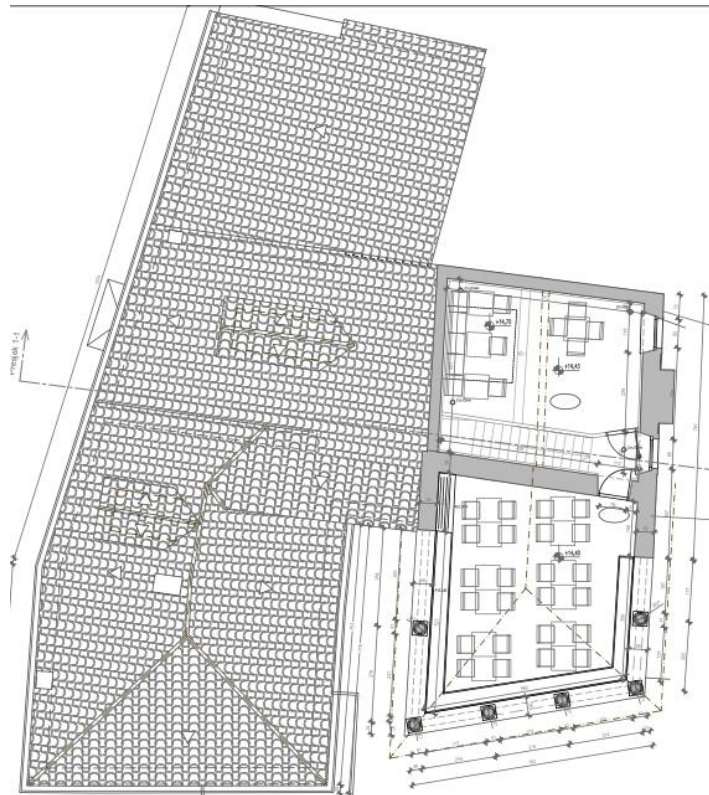
24) se razlikuje od ostalih katova po tome što nema sjeverozapadni dio. Četvrti se kat (sl. 25) pruža samo na istočnom dijelu objekta te se sastoji od dvije prostorije. Prizemlje je, trokrakim stubištem koje se nalazi u istočnom dijelu objekta, povezano s prvim i drugim katom, a od drugog kata jednokrakim stubištem vežu se treći i četvrti kat s terasom. Uz stubište kao glavnu komunikaciju nalazi se i lift koji povezuje sve katove palače, a ujedno je, na sve katove, osiguran pristup osobama s invaliditetom. Uz ulazni prostor palače u prizemlju su osim glavnih komunikacija smješteni javni, društveni i komercijalni sadržaji: recepcija palače, suvenirnica i izložbeni prostor. Izložbeni prostori nastavljaju se na međukatu, prvom i drugom katu uz uredske prostore. Treći kat palače projektiran je kao restoran s kuhinjom, pomoćnim prostorima i salom za jelo. Restoran se jednokrakim stubištem proteže i na četvrtom katu jugoistočnog krila palače s krovnom natkrivenom terasom. Prostorije palače orijentirane su na jug prema ulici Kralja Tomislava i na zapad prema ulici Ivana Pribislavića.



Slika 23. Tlocrt prizemlja



Slika 24. Tlocrt medukata



Slika 25. Tlocrt četvrtog kata

11. KONCEPT I SIMBOLIKA INTERPRETACIJSKOG CENTRA – *CIVITAS SACRA*

Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra* nije „klasični, tradicionalni muzej“. Ne radi se o muzeju koji ima zatvorenu formu, kojemu je jedina uloga upoznavanje puka s likovnim djelima ili divljenje istima kao i „upijanje“ činjeničnih informacija. Ovaj Centar zasniva se na principima nove muzeologije koji naglašavaju aktivniju ulogu muzeja u društvu, povezanost muzeja s lokalnom zajednicom i reagiranje na njezine potrebe.¹³⁹ Nova se muzeologija na ovom primjeru uočava u više različitih principa, a jedan od njih je dehijerarhizacija, u kojoj posjetitelj postaje sukreator „muzeja“. U pozadini ovog muzeja stoji niz filozofskih, teoloških, socioloških, antropoloških i povijesno umjetničkih teza. Svaki dio muzeja, svaki njegov detalj je tu s razlogom, temeljen na iscrpnom istraživanju i promišljanju. Kako bi razumjeli zašto se ovaj muzej zove baš interpretacijskim centrom i zašto je dobar primjer istog, najbolje je promotriti koje je značenje interpretacije te šest osnovnih načela interpretacije koje je definirao novinar Freeman Tilden u knjizi *Interpreting Our Heritage* 1957. godine.¹⁴⁰ Tilden definira interpretaciju baštine kao obrazovnu aktivnost u kojoj se „korištenjem originalnih predmeta, iskustvom iz prve ruke i putem ilustrativnih medija“ ne prenose samo činjenične informacije, već se otkrivaju značenja i odnosi.¹⁴¹ Interpretacija baštine može biti uspješna ako se zasniva na šest načela koja Tilden promovira. Ona mora povezivati prikazano i opisano s nečim što je dio osobnosti ili iskustva posjetitelja, mora uključivati informaciju, mora se sastojati od mnogih drugih umijeća, mora nastojati ukazati na cjelovitost te se obraćati čovjeku u njegovoj cijelosti. U načelima interpretacije osvrće se i na interpretaciju koja je usmjerena prema djeci, za koju naglašava da ne smije biti ublažena verzija za odrasle, već treba biti specifično prilagođena djeci, a za konačni cilj interpretacije ne postavlja poduku već provokaciju.¹⁴² Upravo Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra* utjelovljuje svako od ovih načela. On nastoji interpretirati jedno od najznačajnijih arhitektonskih ostvarenja 15. i 16. stoljeća na području Hrvatske – katedralu sv. Jakova u Šibeniku, koja je zbog svoje univerzalne vrijednosti uvrštena 2000. godine na UNESCO-ov popis Svjetske kulturne baštine prema kriteriju (i), (ii) i (iv).¹⁴³ Na UNESCO-voj stranici stoji da je prema kriteriju (i) šibenska katedrala jedinstvena po strukturnim karakteristikama u kojoj su se spojili gotički i renesansni oblici; prema kriteriju (ii) ona

¹³⁹Babić, 2009., 43–60.

¹⁴⁰Interpretive Development Program, *Tilden's Six Principles*. Mrežna stranica *Common Learning Portal* <https://mylearning.nps.gov/library-resources/tildens-six-principles-ace/> (pregledano 8. svibnja 2022.)

¹⁴¹Isto.

¹⁴²Isto.

¹⁴³UNESCO World Heritage Convention, <https://whc.unesco.org/en/list/963/> (pregledano 10. svibnja 2022.)

svjedoči o razmjeni utjecaja iz tri kulturno različite regije – sjeverne Italije, Dalmacije i Toskane u 15. i 16. stoljeću što je rezultiralo jedinstvenim tehničkim i konstrukcijskim rješenjima u izgradnji svoda i kupole katedrale, a prema kriteriju (iv) predstavlja jedinstven oblik crkvene arhitekture na prijelazu iz gotike u renesansu. Ove su značajke također uvrštene u postav muzeja u kojem se one interpretiraju kao najvažniji elementi šibenske katedrale – njezina arhitektonska obilježja, specifičnosti građevine, faze gradnje te napose krstionica i kupola katedrale.¹⁴⁴

U duhu nove muzeologije i povezanosti s lokalnom zajednicom, autorski je tim osim interpretacije katedrale prepoznao i nužnost prikaza odnosa stanovnika Šibenika s katedralom kroz povijest, u fizičkoj i duhovnoj dimenziji.¹⁴⁵ Autorski tim muzeološke koncepcije Interpretacijskog centra katedrale sv. Jakova činili su: Jelena Devčić, Mirna Vulin, Marko Barišić, Joško Živković, Valentino Dražić Celić, Antonio Šunjerga, Kristina Radelić, Jelena Računica, Milena Milovanović i stručni suradnik Josip Belamarić.¹⁴⁶ O povezanosti Šibenčana s katedralom i njihovoj važnosti u njezinom podizanju svjedoči Zoran Ladić u znanstvenom radu *Šibensko „vrijeme katedrale“*. *Doprinos stanovnika kasnosrednjovjekovne šibenske komune izgradnji katedrale sv. Jakova*.¹⁴⁷ On je na temelju privatno-pravnih isprava šibenskih notara, oporuka, brevijara i kodicila (oporuka bez nasljednika, posljednja volja) stanovnika šibenske komune iz sredine i druge polovice 15. stoljeća predstavio do tad neobuhvaćen socijalni i duhovni aspekt u gradnji šibenske katedrale. Autor se osvrnuo na ideju srednjovjekovnog *civitas sacra* koja se razvila tijekom razvijenog i kasnog srednjeg vijeka na Zapadu pod utjecajem djela Aurelija Augustina iz 5. stoljeća pod nazivom *De civitate Dei*.¹⁴⁸ Ideja *civitas sacra* kao osnovni cilj postavlja pretvorbu urbanih, komunalnih zajednica u sveta mjesta koja su zaštićena pod gradskim svecima, Djevicom Marijom i Bogom.¹⁴⁹ Navedena teološka ideja posebice je bila izražena u izgradnji katedrala, crkava, kapela i samostana.¹⁵⁰ Ladić smatra da ideju srednjovjekovnog *civitas sacra* predstavlja i šibenska katedrala koja je funkcionirala kao središte sakralnih i solidarnih objekata (onih za siromašne članove

¹⁴⁴CS-ICKSJ, IP, 2017., 16–20.

¹⁴⁵Isto, 8.

¹⁴⁶Usp. CS-ICKSJ, IP, 2017.

¹⁴⁷Ladić, 2013., 37–76.

¹⁴⁸U navedenom djelu Aurelije Augustin tvrdi da postoje dva grada u kojemu ljudi mogu živjeti – Božji grad (*civitas dei*) i Zemaljski grad (*civitas terrena*). *Civitas* označava jedinstvo afiniteta i težnji koje čine tu zajednicu. Božji (nebeski) grad ispunjen je ljudima koje pokreće Božja ljubav, a Zemaljski grad ljudima koje pokreće samoljublje. (CS-ICKSJ, IP, 2017., 9); Ladić, 2021., 11.

¹⁴⁹Ladić, 2021., 12.

¹⁵⁰Isto, 13.

zajednice), svećenstva, bratovština i vjernika.¹⁵¹ Upravo je ona bila razlog zašto su se ujedinili Šibenčani svih društvenih slojeva, a ujedinila je i duhovne i svjetovne osobe, elitu, građane, seljake, siromahe i strance u njezinom podizanju. Oni su, prepoznajući važnost prikupljanja sredstava u podizanju nove crkve, u cilju postizanja većeg, zajedničkog dobra, tijekom života i oporučno, darivali financijska sredstva, pokretnine i nekretnine čime su doprinijeli nabavi materijala, kamena, metala, drva te isplaćivanju majstora i radnika. Na ovaj su način stanovnici srednjovjekovne šibenske komune ispunjavali osjećaj zajedničkog duha i pripadnosti zajednici i to „na putu k ostvarenju šibenske komune kao *civitas sacra*.”¹⁵² Upravo je taj međuodnos katedrale kao simbola vjere i jedinstva te građana Šibenika u ostvarenju *civitas sacra*, poslužio za imenovanje Interpretacijskog centra koji svojim imenom svakako svjedoči o onome što se u njemu interpretira.

Kroz cijeli koncept Interpretacijskog centra *Civitas Sacra* provlače se simboli kruga i školjke jakobove kapice (*San Jacques*). Simbol kruga ovdje se koristi kao vrhovni simbol vizualnog identiteta koji zaokružuje druge specifične elemente identiteta koji su inkorporirani u postav, a simbol školjke je u funkciji ostvarivanja povezanosti između posjetitelja i muzejskog postava.¹⁵³ Razlog zašto je autorski tim odabrao upravo ove simbole leži u njihovoj višestrukoj simbolici. Krug simbolizira ukupnost, beskonačnost, ciklični pokret, koristi se i kao simbol za Boga, duše, ritam svemira, vodeno okruženje ili za obilježavanje majčinskog principa.¹⁵⁴ U kontekstu Interpretacijskog centra, krug simbolizira koncept *civitas sacra*, odnosno Šibenčane koji su se ujedinili s ciljem izgradnje katedrale. S druge strane, simbol školjke, koji predstavlja univerzalan simbol putovanja i hodočašćenja, koristi se kao svojevrsan putokaz kod posjetitelja koji se u ovom muzeju stavlja u ulogu hodočasnika. Simbol školjke odnosi se i na povezanost čovjeka s njegovom svijesti koji na ovom hodočašću unutar Interpretacijskog centra, nastoji percipirati vlastiti odnos prema simbolima.¹⁵⁵ Simbol školjke koristio se od antičkog vremena, s dominacijom u kršćanskoj tradiciji gdje je predstavljao prethodno spomenuta značenja, ali i mnoga druga poput života, uskrsnuća, duhovnog čišćenja i krštenja. Osim toga, simbol školjke javlja se i u drugim svjetskih religijama poput budizma u kojem simbolizira sreću. Kao motiv u arhitekturi prisutna je u krstionici šibenske katedrale sv. Jakova zbog čega je simbolika školjke u ovom Centru dodatno naglašena.

¹⁵¹Ladić, 2013., 39.

¹⁵²Isto, 38–40.

¹⁵³CS-ICKSJ, IP, 2017.,14.

¹⁵⁴Isto, 15.

¹⁵⁵Isto.

U pozadini čitave ideje Interpretacijskog centra leži uporište u drugim europskih muzejima koje je autorski tim na temelju *benchmark analize* istraživao, uspoređivao, vrednovao i u konačnici u njima, odnosno u njihovim segmentima, pronašao uzore. Muzeji koje autorski tim navodi su: crkveni muzej Hozoviotissa u Grčkoj, muzej samostana Kykkos na Krfu te muzej Catharijne konvent u Utrechtu u Nizozemskoj.¹⁵⁶ Poveznica između crkvenog muzeja Hozoviotissa u Grčkoj te Interpretacijskog centra katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra* u Šibeniku jest u tome što su oba muzeja smještena u objektu koji spada u materijalnu kulturnu baštinu. U Šibeniku je muzej smješten u srednjovjekovnoj palači, a u Grčkoj je smješten u samostanu na liticama planine što uvelike mijenja percepciju postava kod oba muzeja. Poveznica između muzeja samostana Kykkos na Krfu i Interpretacijskog centra katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra* u Šibeniku u sličnoj je temi interpretacije – sakralne baštine lokalnog područja te korištenja suvremenih interpretacijskih tehnika. Autorski tim navodi muzej Catharijne konvent u Nizozemskoj kao najveći uzor Interpretacijskom centru jer se radi o muzeju koji svojim tehnikama interpretacije, likovnim postavom, dizajnerski i multimedijalno može konkurirati „najboljim“ svjetskim muzejima, a osim toga koristi i najnovije tehnike „koegzistencije postava i posjetitelja“¹⁵⁷ što je autorskom timu svakako poslužilo kao uzor ili nadahnuće u realizaciji elemenata šibenskog Interpretacijskog centra.

12. OPREMA INTERIJERA

Interijer palače Galbiani podijeljen je na četiri cjeline: izložbeno-servisno-prezentacijski prostor, upravni prostor, muzejski prostor i ugostiteljski prostor.¹⁵⁸ Izložbeno-servisno-prezentacijski prostor smješten je u prizemlju palače zbog čega može funkcionirati neovisno o radnom vremenu ostatka objekta. On predstavlja prvi susret s posjetiteljem koji kasnije može, ali i ne mora posjetiti više katove palače na kojima se nalazi muzejski i ugostiteljski prostor. U ovom se prostoru nalaze suvenirnica, info pult, multimedijalna dvorana, tehnička soba i izložbeni prostor. Suvenirnica je smještena u zapadnom krilu prizemlja te ima dva ulaza. Jedan ulaz je smješten unutar samog objekta u prizemlju što omogućuje posjetiteljima da nakon što prođu muzejski prostor pri izlazu posjete i suvenirnicu, a drugi se ulaz nalazi na ulici na jugu što omogućuje posjetiteljima da uđu u

¹⁵⁶Isto, 44–45.

¹⁵⁷Isto, 45.

¹⁵⁸Isto, 23.

suvenirnicu bez obzira hoće li posjetiti i muzejski prostor. Suvenirnica se sastoji od izložbenog prostora s policama, prostora za pult te malog skladišta i garderobe. Prodajni suveniri nalaze se u vitrinama koji obuhvaćaju veći dio prostora suvenirnice. Glavni pult smješten je u središnjem dijelu, a odvojen je od ostatka prostorije zidom i namještajem. U suvenirnici se, osim namještaja i vitrina, nalazi bogata multimedijalna i IT oprema, kao i ekran na kojemu stoje osnovne informacije o centru.¹⁵⁹ U središnjem dijelu prizemlja, s lijeve strane ulaza u objekt, nalazi se info pult. Info pult odijeljen je od ostatka objekta zidom i namještajem, a njegova je funkcija davanje osnovnih informacija posjetiteljima te prodaja karata i pristup katalozima o objektu. Dizajnom se prilagodio ostatku objekta. Bočno od pulta nalaze se četiri zvona iz crkve sv. Barbare koji su postavljeni na postamente. Na zidu info pulta nalazi se grafička folija s prikazom svetkovine ispred katedrale sv. Jakova što posjetiteljima pruža najavu u temu *civitas sacra*.¹⁶⁰ Na info pultu nalazi se 50 tableta koji su namijenjeni za posjetitelje, a koji im pružaju dodatnu naraciju muzejskih eksponata. Na tabletima se nalazi aplikacija koja je podijeljena u dvije razine – prva razina odnosi se na razinu popularne znanosti, a namijenjena je posjetiteljima koje zanimaju osnovne informacije, dok je druga, znanstvena razina, namijenjena stručnoj javnosti koju zanimaju dodatni sadržaji.¹⁶¹ Putem tableta skeniraju se i QR kodovi koji se nalaze pokraj svakog eksponata u muzeju, a služe za njihovu dodatnu interpretaciju. Info pult je, osim ovih sadržaja, bogato opremljen multimedijalnom i IT opremom. Iznad info pulta nalazi se veliki LED display na kojem se nalaze obavijesti o Centru. Pokraj info pulta u prizemlju nalazi se platforma za osobe smanjene pokretljivosti koja omogućava lakši pristup multimedijalnoj dvorani. Multimedijalna dvorana (sl. 26) smještena je u sjeveroistočnom dijelu prizemlja, a pristupa joj se iz predvorja objekta.

¹⁵⁹Isto, 31.

¹⁶⁰Isto, 33.

¹⁶¹Isto.



Slika 26. Multimedijalna dvorana

Dolazak u multimedijalnu dvoranu neovisan je o radnom vremenu ostatka objekta, a ima kapacitet za smještaj oko 50 ljudi.¹⁶² Dok se nije izgradio Interpretacijski centar Šibenik nije imao niti jednu dvoranu kongresnog kapaciteta, tako da je izgradnja multimedijalne dvorane obogatila čitavu zajednicu. Autorski tim naglašava da je njezina namjena ponajviše vezana uz prezentaciju istraživačkih radova na temu kulturne i sakralne baštine šibenskog područja te za održavanje edukativnih predavanja i seminara.¹⁶³ Na ulazu u multimedijalnu dvoranu koji predstavlja kamenu volat, na staklenoj stijenci, nalazi se naziv dvorane *Dvorana sv. Mihovila*, logotip Interpretacijskog centra *Civitas Sacra* te medaljon s prikazom sv. Mihovila. U istočnom dijelu multimedijalne dvorane smještena je tapecirana pozornica koja je izrađena od čelične podkonstrukcije i drvene oplata. Na njoj se nalazi pult s logotipom centra izrađen od medijapana s podkonstrukcijom od čeličnih profila. Na istočnom zidu dvorane nalazi se projekcijsko platno, a nasuprot njemu smješten je projektor. U dvorani se tijekom cijelog radnog vremena muzeja prikazuje dokumentarni film o Šibeniku, njegovom stanovništvu i izgradnji katedrale sv. Jakova, pod nazivom *Civitas Sacra*, koji predstavlja prvi doticaj posjetitelja s muzejom. S jedne se strane, u dokumentarnom filmu, posjetitelj upoznaje s važnim povijesnim činjenicama i okolnostima u razvoju grada Šibenika, osnivanju

¹⁶²Isto, 34.

¹⁶³Isto.

Šibenske biskupije i gradnji katedrale kao i ulozu Šibenčana u njezinom podizanju, a s druge se strane u filmu predstavlja suvremeni kontekst Šibenika u kojemu su zajedništvo i sinergija Šibenčana i dalje prisutni. Osim projiciranja filma na istočnom zidu, na južnom i sjevernom zidu projiciraju se animirani prikazi frizova glava sa šibenske katedrale – uključujući donji vijenac Jurja Dalmatinca s realističnim glavama te gornji gotički friz od ljudskih i životinjskih glava.¹⁶⁴ Radi lakše vidljivosti projekcije na sjevernom i istočnom zidu dvorane, prozori su prekriveni pleksiglasom.¹⁶⁵ U istočnom krilu prizemlja smješten je izložbeni prostor (sl. 27) koji je odvojen od ostatka objekta, a pristupa mu se zapadnim ulazom koji se nalazi u prolazu u kojem je smješten i glavni ulaz u Interpretacijski centar te južnim ulazom koji se nalazi na Zvonimirovoj ulici, odnosno Kalelargi. Prostor je namijenjen povremenim izložbama, radionicama te ostalim kulturnim događajima. Izložbeni je prostor u potpunosti opremljen, uključujući namještaj i digitalna pomagala. U istočnom dijelu prizemlja, iza izložbenog prostora, nalazi se tehnička soba u kojoj se nalaze svi sustavi upravljanja tehnikom.



Slika 27. Prostor za povremene izložbe

U istočnom krilu međukata smješten je upravni prostor kustosa i ostalih muzejskih djelatnika kojemu se pristupa ulazom iz stubišta. Prostor je pregrađen na dva jednaka dijela te je opremljen

¹⁶⁴Isto, 35.

¹⁶⁵Isto, 36.

namještajem, multimedijalnom i IT opremom. U prostoriji uz lift smještena je čuvaonica opremljena u skladu s muzeološkim standardima. Sastoji se od paravana za pohranu slika, polica s razdjeljcima, polica za predmete te odvlaživača zraka koji osigurava optimalnu razinu relativne vlage u prostoriji. Paravani su pričvršćeni na gornju i donju tračnicu što omogućuje mobilnost paravana, a izrađeni su od rastera žičanih mreža.¹⁶⁶ Paravani su visine do 2 m, a s njihove obje strane nalaze se slike. Na svim slikama nalazi se poledinska zaštita. Oko paravana nalazi se drveni okvir koji je u funkciji zaštite slika od prašine i vode. Ovakav način pohrane slika iznimno je dobar jer istovremeno omogućuje zaštitu slike te omogućava kustosu lakšu dostupnost svakoj slici. Police s razdjeljcima izrađene su od drva, a na njima se nalaze mekani materijali poput kartona i saga koji su u funkciji zaštite slike i ukrasnog okvira. U čuvaonici se nalaze i jednostavne aluminijske police s drvenim oblogom i staklenim stranicama u kojima su smješteni predmeti koji se ne nalaze u postavu muzeja. Pod čuvaonice obložen je linoleumom, a između poda i zida nalazi se lajsna.

Ugostiteljski prostor nalazi se na trećem i četvrtom katu kompleksa. Neovisan je o radnom vremenu ostatka objekta, a pristupa mu se stubištem ili liftom koji vodi najviše do trećeg kata, zbog visinske neusklađenosti između istočnog i zapadnog krila kompleksa. Na trećem katu smješten je *lounge* prostor sa šankom, sanitetski prostor, ostava, ugostiteljski prostor i kuhinja. Na četvrtom katu smještena je VIP sala s mogućnosti iznajmljivanja, koja služi i kao suvenirnica s najvrjednijim suvenirima te terasa sa stolovima za goste restorana, koja se nalazi na prostoru lođe (sl. 28).

¹⁶⁶Isto, 39.



Slika 28. Terasa restorana Galbiani

Muzejski prostor obuhvaća najveći dio palače Galbiani, a o njemu će biti više riječi u sljedećem poglavlju.

13. MUZEJ

Analiza Muzeja i potpoglavlja koja slijede rezultat su primjene znanja iz muzeološke literature, a ponajviše na temelju knjige *Uvod u muzeologiju* Ive Maroevića.¹⁶⁷

Muzejski prostor nalazi se na većinskom dijelu međukata te na cijeloj površini prvog i drugog kata palače. Pristupa mu se stubištem iz prizemlja ili liftom, a dostupan je posjetiteljima samo tijekom radnog vremena. Muzej se može podijeliti na dvije međusobno povezane cjeline u kojoj se prva cjelina odnosi na interpretaciju palače Galbiani, njezine povijesti i vrijednosti kao zaštićenog kulturnog dobra, a druga se cjelina odnosi na eksponate iz katedrale sv. Jakova i dijecezanske zbirke u kojoj se nalaze umjetnine iz svih župa šibenske biskupije.¹⁶⁸ Cijeli postav zamišljen je kao put prema duhovnom uzdizanju u kojem se posjetitelj koji se stavlja u ulogu hodočasnika upoznaje prvo s vrijednom povijesti šibenskog područja i njezinim materijalnim bogatstvom i kulturom, nakon

¹⁶⁷Maroević, 1993.

¹⁶⁸CS-ICKSJ, IP, 2017., 42.

čega se upoznaje i s duhovnim elementom koji je Šibenčane ujedinio u izgradnji katedrale sv. Jakova. Kako bi se posjetitelj mogao što više poistovjetiti sa stanovnicima šibenske komune i izgradnjom katedrale u srednjovjekovno doba, osim izlaganja muzejskih eksponata, autorski je tim osmislio i interaktivne elemente koji uz pomoć suvremene tehnologije omogućuju aktivno sudjelovanje.

13.1. Prostorni raspored

Unatoč malim prostorijama u muzeju, autori su likovnog postava izložbu maksimalno prilagodili postojećoj prostornoj organizaciji, poštujući pri tome palaču kao zaštićeno kulturno dobro. Zahvaljujući rascjepkanosti na manje prostorije autori su uspjeli u postav muzeja prenijeti vremensku razdvojenost između pojedinih muzejskih cjelina. Pri tome su vodili računa i da među pojedinim muzejskim cjelinama postoji logičan raspored. Zahvaljujući legendama i vremenskim lentama u pojedinim muzejskim cjelinama, cijeli koncept muzeja povezan je u jednu smislenu cjelinu. Prva prostorna muzejska cjelina odnosi se na vanjsku fasadu objekta na kojoj se nalaze aplicirani interpretacijski elementi poput medaljona s prikazom sv. Mihovila i šibenske katedrale iznad ulaza čime se posjetitelj i prije ulaska u Centar uvodi u tematiku muzeja. Osim toga, na spoju dvaju krila objekta trebala je biti postavljena prostorna instalacija (sl. 29) u obliku triju asimetričnih jedara koja je svojim oblikom trebala podsjećati na kupolu šibenske katedrale ili na jedrenjake kojima se dovozio kamen s otoka Brača za izgradnju katedrale.¹⁶⁹ Nažalost, realizacija ove konstrukcije u konačnici nije bila moguća te je naposljetku izvedeno samo jedno jednostavno jedro izrađeno od čvrste cerade.

¹⁶⁹Isto, 60.



Slika 29. Projektirana prostorna instalacija između dvaju krila objekta

Druga prostorna muzejska cjelina odnosi se na prizemlje objekta. U prizemlju se objekta posjetitelj upozna s važnosti interpretacije katedrale sv. Jakova, predstavljajući povelju o proglašenju upisa i zaštite katedrale sv. Jakova na UNESCO-v popis Svjetske kulturne baštine (sl. 30). Osim toga, u prizemlju se posjetitelj upozna i sa samim objektom u kojemu je muzej smješten, s palačom Galbiani, njezinim značajkama i povijesti palače kao i otkrićima tijekom konzervatorsko-restauratorskih radova na njoj.



Slika 30. Povelja o proglašenju upisa i zaštite katedrale sv. Jakova u Šibeniku na UNESCO-v popis Svjetske kulturne baštine

Glavno je stubište također posebna prostorno muzejska cjelina. Po cijeloj vertikali stubišta postavljene su drvene skele koje simuliraju skele koje su se koristile tijekom gradnje katedrale, a ovdje su u funkciji rukohvata. Odabir ovakvog rješenja proizašao je iz želje da se uspinjanjem prema višim katovima simulira duhovno uzdizanje posjetitelja. Kroz vertikalu stubišta provlači se replika srednjovjekovnog koloturnog sustava (sl. 31) za podizanje tereta na skelu.¹⁷⁰

¹⁷⁰Isto, 65.



Slika 31. Koloturni sustav u stubištu

Četvrta prostorna muzejska cjelina odnosi se na međukat gdje se posjetitelj intenzivnije uvodi u postav Interpretacijskog centra. U njemu su predstavljene prvo svjetovne teme koje su univerzalne u cijelom svijetu i s kojima se posjetitelj može poistovjetiti i razumjeti ih. Osim toga, na međukatu se posjetitelj upoznaje s ranosrednjovjekovnim lokalitetima na području Šibenika te s fazama gradnje katedrale koje su detaljno predstavljene i podijeljene na prvom katu u posebne prostorno muzejske cjeline. Na prvom su katu palače tri prostorne cjeline podijeljene prema fazama gradnje katedrale. Prva prostorna muzejska cjelina i prva faza gradnje katedrale nosi naziv *Pulšićeva katedrala* (prema šibenskom biskupu Bogdanu Pulšiću), druga *Jurjeva katedrala* (prema arhitektu Jurju Dalmatincu), a treća *Nikolina katedrala* (prema arhitektu Nikoli Firentincu). Svaka od njih prostorno je odvojena i u njima je prikazan vremenski kontekst i slijed događaja u pojedinoj fazi gradnje katedrale. Na prvom katu nalazi se pinakoteka kao posebna muzejska prostorna cjelina, zatim moćnici, kaleži i pokaznice te krstionica katedrale. Na drugom se katu posjetitelj upoznaje prvo s povijesti Šibenske biskupije, sakralnom glazbom, pripremama za misu, bratovštinama, restauratorskim radovima na katedrali te dolazi do posljednje muzejske prostorne cjeline koja objedinjuje cijelo njegovo „hodočašće“, a to je kupola katedrale.

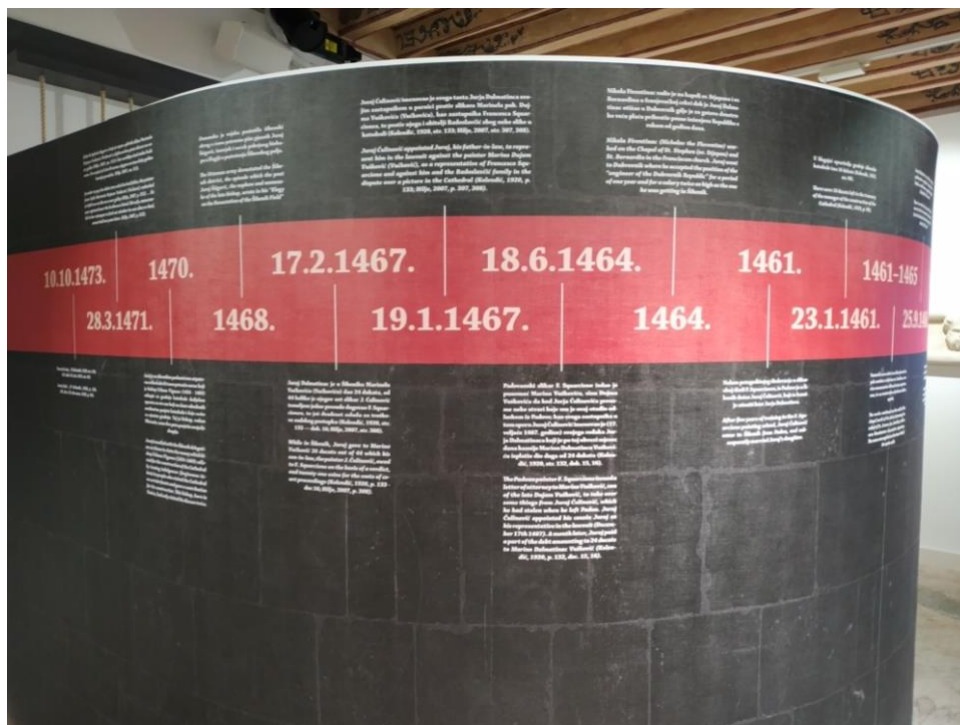
U prizemlju Interpretacijskog centra postavljena je grafička mapa s prikazom tlocrta objekta na kojem se nalaze upute smjera kretanja koji omogućuje lakše snalaženje posjetitelja u prostoru. Osim toga, kroz cijeli se Interpretacijski centar na podu nalaze jasne oznake, strelice, koje nadalje osiguravaju da se posjetitelj kreće pravilnom, predviđenom putanjom. Količina izložaka u pojedinim prostornim cjelinama je optimalna, u skladu s veličinom prostorija. Kombiniraju se različite vrste izložaka, od likovnih i skulpturalnih djela do grafičkih mapa, lenti vremena i različitih inovativnih i interaktivnih tehnika. Budući da je muzejski prostor smješten na međukatu, prvom i drugom katu, veličina prostora može uzrokovati iscrpljenost posjetitelja, gubitak koncentracije i nemogućnost sagledavanja svakog segmenta, što u konačnici može dovesti do nerazumijevanja čitavog koncepta muzeja.

13.2. Legende

Legende se smatraju najtežim medijem interpretacije jer one moraju biti dizajnerski usklađene s elementima postava i interpretacijom.¹⁷¹ Najčešće pogreške koje se javljaju prilikom dizajniranja legendi su te da su one predugačke i preopširne, da je korišten teško čitljiv font ili boje te da je tekst postavljen previsoko ili prenisko.¹⁷² U Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova legende su postavljene kroz cijeli muzejski postav. One su u funkciji dodatnog pojašnjavanja i interpretacije muzejskih eksponata. Prilagođena veličina fonta i prored legendi omogućili su čitkost i jasnoću napisanog teksta. Pozitivno je i to što su legende dvojezične – napisane su i na hrvatskom i na engleskom jeziku. Nazivi pojedinih muzejskih cjelina na ulazu u prostorije postavljeni su previsoko, nisu postavljeni u razinu očiju posjetitelja, što otežava njihovo čitanje. Lente vremena nalaze se na prvom katu palače, u interpretacijskim cjelinama koje predstavljaju pojedine faze gradnje katedrale. Na lenti vremena (sl. 32) nalazi se previše teksta, tekst je postavljen previsoko i korišten je premali font što otežava čitanje sadržaja. Upotrebom prevelike količine sadržaja, posjetitelje se (većinom laike) odvlači od onih najvažnijih informacija.

¹⁷¹Fotivec, 2015., 18.

¹⁷²Isto, 21.



Slika 32. Lenta vremena u muzejskoj cjelini *Jurjeva katedrala*

13.3. Pristupačnost i primjerenost

Pri projektiranju muzeja i likovnog postava autori su vodili računa o pristupačnosti osobama s različitim oblicima teškoća. Osobama smanjene pokretljivosti omogućen je pristup muzeju i višim etažama uz pomoć platforme i dizala. Osim toga, likovni je postav organiziran na način da ne predstavlja barijeru u kretanju osobama smanjene pokretljivosti. Kroz veći dio muzeja provučene su taktilne crte vođenja hodne površine kako bi se slabovidnim i slijepim osobama olakšalo kretanje. Na početku svake muzejske cjeline, uz tiskani naziv cjeline, nalazi se i naziv cjeline i osnovne informacije o sadržajima koji se u cjelini nalaze na Brailleovom pismu. Čitav postav opremljen je i audio-vodičem uz pomoć kojeg osobe s teškoćama vida mogu saznati detaljne informacije o muzejskim eksponatima. Autori likovnog postava učinili su muzej još pristupačnijim koristeći različite tehnike kojima posjetitelj uključuje sva svoja osjetila. Osim vizualnog podražaja prilikom promatranja muzejskih eksponata, posjetitelj osluškuje sakralne melodije koje se emitiraju kroz cijeli muzejski postav. Jedna interpretacijska cjelina posvećena je isključivo sakralnoj glazbi u kojoj posjetitelj može poslušati neku od srednjovjekovnih skladbi i napjeva. Čitavoj atmosferi hodočašća pridonio je i miris tamjana koji se može osjetiti u Interpretacijskom centru. Osjetilo dodira pobuđuje se na prvom katu zapadnog krila objekta pomoću interaktivnih eksponata oblika lavlje glave (sl. 33).

Ekspонат funkcionara tako da se, kad posjetitelj postavi dlanove na lavlju glavu, snimaju i prikazuju toplinski tragovi koje ostavlja na modelu. U ovoj se prostoriji nalazi još jedan taktilni ekspонат koji prikazuje različite faze obrade kamena, a posebno je prigodan za slabovidne osobe.



Slika 33. Ekspونات u obliku lavlje glave

Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova primjeren je različitim uzrastima i različitim grupama ljudi – laičkoj publici, stručnjacima, domaćoj publici i strancima. Za niže je uzraste autorski tim osmislio igrice na LCD ekranu koje su povezane s društveno-povijesnim vremenom gradnje katedrale i tematikom muzeja. U igrici nazvanoj *Sibenikopolis*, djeca, ali i odrasli, kroz različite uloge, primjerice kapetana i poglavara grada, osiguravaju kamen za izgradnju katedrale dok se u drugoj igrici u nekoliko poteza mora sagraditi katedrala koristeći ponuđene montažne elemente.

13.4. Inovativne tehnike

U oblikovanju muzejskog postava autori koncepta koristili su različite inovativne tehnike koje su cijeli postav učinile još atraktivnijim i zanimljivijim posjetiteljima. Bitno je naglasiti da su sve korištene inovativne tehnike povezane s interpretacijskim sadržajem muzeja. Na prostoru međukata u zapadnom krilu objekta nalazi se interaktivna mapa na kojoj je prikazan tlocrt šibenske jezgre, granice grada kroz 11., 12., 13., 14. i 15. stoljeće do današnjeg izgleda te značajne građevine koje su

nastale u pojedino vrijeme. Interaktivnost ove mape proizlazi iz toga što se pritiskom na odabrani gumb LED lampicama osvjetljavaju granice grada za odabrano stoljeće. Na prostoru međukata u zapadnom krilu objekta, u prostoriji pod nazivom *UNESCO biser*, predstavljene su faze gradnje katedrale nizom zanimljivih tehnika. U središnjem dijelu prostorije (sl. 34), o strop su ovješene tri staklene vitrine u kojima se nalaze osvjetljene 3D makete, odnosno modeli koji su poredani po fazama gradnje katedrale. Na zapadnom zidu prostorije postavljene su *špijunke* u zidu koje omogućavaju posjetitelju uvid u animaciju koja prikazuje 3D prikaz katedrale u pojedinoj fazi gradnje.



Slika 34. Prostorija pod nazivom *UNESCO biser*

Na prvom katu u istočnom krilu objekta, u prostoriji pod nazivom *Pulšićeva katedrala*, nalazi se zanimljiva interaktivna animacija s konkavne strane vremenske lente. Posjetitelj se dodiranjem na označeno mjesto upoznaje sa značajem stvaralaštva Bonina iz Milana i njegovim radovima u Šibeniku i Dalmaciji, što se u konačnici prikazuje projekcijom na konkavnom dijelu vremenske lente. Na prvom katu u zapadnom krilu objekta, u prostoriji pod nazivom *Jurjeva katedrala*, s konkavne strane vremenske lente, nalazi se model kamena monolita (sl. 35). Posjetitelj na tabletu upisuje što želi, nakon čega se upisani tekst laserom projicira na kamen, a pri tom se projiciraju i zvukovi klesanja.



Slika 35. Interaktivna animacija

U prostoriji pored, u središnjem je dijelu smješten LCD ekran s interaktivnom aplikacijom koja fotografirajući posjetitelja pretvara njegovo lice u kamenu glavu koja nalikuje onima na šibenskoj katedrali. Na ovaj se način posjetitelja htjelo poučiti da su skulpture glava s katedrale skulpture tadašnjih građana. Sljedeće dvije instalacije najveće su te zauzimaju cijelu prostoriju u kojoj se nalaze. Svojevrsna suvremena umjetnička instalacija – krstionica (sl. 36) koja predstavlja krstionicu šibenske katedrale, nalazi se u sjevernom dijelu prvog kata. Sastoji se od kružne stropne konstrukcije na kojoj se linearno projiciraju ornamenti korišteni u arhitekturi krstionice te prikaz Svetog trojstva. U donjem dijelu instalacije nalazi se bazen krstionice u kojemu se putem zvučnika jakih frekvencija simulira mreškanje na vodi. Autorski tim navodi da je cilj ove konstrukcije bio, osim predočenja izgleda krstionice katedrale, naznačiti kako je srednjovjekovni čovjek bio mnogo duhovniji od današnjeg čovjeka te da je vizualizirao duhovnost i primjenjivao njezine elemente u arhitekturi.¹⁷³

¹⁷³CS-ICKSJ, IP, 2017., 102.



Slika 36. Krstionica

Posljednja instalacija koja ujedno i simbolički obilježava kraj „duhovnog putovanja“ posjetitelja u Interpretacijskom centru je kupola (sl. 37.) koja je smještena u sjevernom dijelu drugog kata objekta. U središnjem dijelu prostorije nalazi se model kupole u manjem mjerilu¹⁷⁴ po uzoru na kupolu sa šibenske katedrale. Ulaskom posjetitelja u prostoriju pokreće se projekcija od 360° na zakrivljenom zidu prostorije, a ona prikazuje unutrašnjost katedrale postepeno se podižući do kupole, prikazujući naposljetku pogled s vrha katedrale.

Prethodno navedene instalacije izvrstan su i pozitivan primjer kako je uz pomoć modernih tehnologija moguće obogatiti iskustvo i doživljaj posjetitelja, i kako je moguće učiniti ga interaktivnijim i atraktivnijim za posjetitelje.

¹⁷⁴Informacija o točnom mjerilu modela kupole nije dostupna.



Slika 37. Kupola

13.5. Povezanost s lokalnom zajednicom

Autori koncepta Interpretacijskog centra su vodili računa o povezanosti Centra s lokalnom zajednicom. Promišljajući o potrebama zajednice, autorski je tim u sklopu Centra napravio multimedijalnu dvoranu. Kao što je već napomenuto, do otvaranja Interpretacijskog centra u Šibeniku nije postajala dvorana kongresnog kapaciteta. U multimedijalnoj dvorani su se do sada održale brojne konferencije, seminari, predavanja, predstavljanja projekata i knjiga.

U Interpretacijskom centru nalazi se i galerija za povremene izložbe *sv. Nikole Tavelića* kojoj je cilj „promoviranje različitih aspekata umjetnosti“.¹⁷⁵ Mladi kreativci i već etablirani autori imaju mogućnost izlaganja svojih radova u ovom prostoru. Osim toga, u galeriji se povremeno održavaju i različite radionice za djecu i odrasle. U Galeriji su se do sada održale brojne izložbe djece šibenskih vrtića i učenika osnovnih i srednjih škola te izložbe brojnih akademskih slikara i slikarica.

13.6. Muzejski postav

¹⁷⁵Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – Civitas Sacra, <https://civitassacra.hr/o-centru/galerija> (pregledano 26. srpnja 2022.)

U Interpretacijskom centru – *Civitas Sacra* nalazi se stalan muzejski postav. U njemu su smješteni eksponati iz katedrale sv. Jakova i dijecezanske zbirke u kojoj se nalaze umjetnine iz župa Šibenske biskupije. Neki elementi iz katedrale koje nije bilo moguće smjestiti u prostor Interpretacijskog centra ilustrirani su replikama te multimedijalnim i IT rješenjima o čemu je bilo riječi u potpoglavlju *Inovativne tehnike*. U muzeju su izložena slikarska i kiparska djela, relikvijari, kaleži, pokaznice, misna ruha, matrikule i pergamene.

13.6.1. Slikarska i kiparska djela

Najveći broj slikarskih i kiparskih djela nalazi se u sjeveroistočnom dijelu prvog kata, u cjelini pod nazivom *Pinakoteka* (sl. 38). Umjetnine koje se nalaze u ovoj prostorno muzejskoj cjelini su:¹⁷⁶

1. Nepoznati autor, *Silazak Duha Svetoga*, drvo, reljefno obrađeno, rezbareno, polikromirano, pozlačeno, 15. stoljeće, 155 x 94 cm,
2. Blaž Jurjev Trogiranin, poliptih *Bogorodica s Djetetom i svecima*, tempera na drvu, prva pol. 15. stoljeća, 82 x 141 cm,
3. Bernardino Ricciardi, *Sv. Barbara sa sv. Nikolom i sv. Grgurom*, tempera na drvu, 16. stoljeće, 100 x 103 cm¹⁷⁷,
4. Juraj Petrović, *Bogorodica*, drvo, rezbareno, bojano, pozlačeno, 1441. godine, 167 x 73 x 37 cm,
5. Nepoznati autor, *Kip biskupa*, drvo, polikromirano, kraj 15. stoljeća, 137 x 56 x 38 cm,
6. Nikola Vladanov, poliptih *Bogorodica Milosrdna sa svecima*, tempera na drvu, 15. stoljeće, 150 x 220 cm,
7. Nepoznati autor, *Bogorodica s Djetetom*, drvo, polikromirano, rezbareno, 15. stoljeće, 83 x 46 cm,
8. Menegelo da Canali, *Bogorodica s Djetetom*, tempera na drvu, 14. stoljeće, 67 x 49 cm,
9. Nepoznati autor, *Bogorodica Dojiteljica*, tempera na drvu, druga pol. 14. stoljeća, 66. 6 x 47.5 cm,
10. Nepoznati autor, *Bogorodica s Djetetom*, tempera na drvu, kraj 13. stoljeća, 74 x 52 cm i
11. Nepoznati autor, *Kip sv. Petra*, 15. stoljeće

¹⁷⁶CS-ICKSJ, IP, 2017., ?94–95.; CS-ICKSJ, DBN, poglavlje o popisu prijedloga eksponata za budući muzej u palači Galbiani

¹⁷⁷Slikarska djela 16. i 17. stoljeća koja su izložena u Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra* detaljno su obrađena u: Ana Šitina, *Slikarstvo 16. i 17. stoljeća u Šibenskoj biskupiji*, doktorski rad, Zadar: Sveučilište u Zadru, 2020.



Slika 38. Pinakoteka

Pored svake umjetnine, na grafičkoj su pločici navedeni podaci o istoj. Neka od navedenih umjetničkih djela bila su u lošem stanju očuvanosti zbog čega je bilo nužno provesti konzervatorsko-restauratorske radove. Izvješće o stanju i prijedloge konzervatorsko-restauratorskih radova za predmete iz zbirke crkvene umjetnosti Šibenske biskupije izradio je Hrvatski restauratorski zavod 2016. godine.¹⁷⁸ Konzervatorsko-restauratorske radove na slikarskim i kiparskim djelima izveli su: Hrvatski restauratorski zavod, K-R CENTAR i privatni konzervator-restaurator Tomislav Grzunov.¹⁷⁹

Slikarska i kiparska djela smještena su i u drugim prostornim muzejskim cjelinama. Na prvom katu palače, u istočnom krilu, u muzejskoj cjelini pod nazivom *Pulšićeva katedrala*, smještena je skulptura – Nepoznati autor, *sv. Ana Trojna*, drvo, rezbareno, polikromirano, pozlaćeno, 15/16. stoljeće, 77.5 x 62.5 x 29 cm. Na prvom katu palače, u zapadnom krilu, u muzejskoj cjelini pod nazivom *Jurjeva katedrala* smještene su kamene statue Jurja Dalmatinca iz 15. stoljeća. Riječ je

¹⁷⁸Hrvatski restauratorski Zavod (dalje HRZ), 2016.

¹⁷⁹Dokumentacija o provedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima čuva se u Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra*: HRZ, 2018.a; HRZ, 2018.b; HRZ, 2018.c, HRZ, 2018.d; K-R CENTAR (dalje K-R), 2018.a, K-R, 2018.b, K-R 2018.c, K-R 2018.d, K-R, 2018.e, K-R, 2018.f, K-R, 2018.g; Grzunov, 2018.

okamenoj statui *sv. Jakova*, dimenzija 112 x 38 cm, *sv. Petra*, 119 x 38 cm te dvije kamene statue *Putta grbonoša*, 51 x 16 cm. Na prvom katu palače, u muzejskoj cjelini pod nazivom *Nikolina katedrala* smještene su kamene statue Nikole Firentinca pod nazivom *Anđeli* koje datiraju u 15. stoljeće, a dimenzija su 91 x 34.5 cm. U ovoj je muzejskoj cjelini izložen i *Zabat tabernakula*, autora Nikole Firentinca, kraj 15. stoljeća, 22 x 48 cm. U prostoru kapele izložena je slika Nepoznati autor, *Bogorodica*, ulje na platnu, 17. stoljeće, 37 x 28 cm. Na drugom katu, u istočnom krilu objekta, u muzejskoj cjelini pod nazivom *Povijest biskupije* izložene su sljedeće slike: Nepoznati autor, *Svadba u Kani*, ulje na platnu, 17. stoljeće, 149 x 356 cm; Filippo Zaniberti, *Bogorodica s Djetetom i svecima*, ulje na platnu, početak 17. stoljeća, 224 x 142 cm; Jacopo Palma Mlađi, *Sacra conversazione*, ulje na platnu, početak 17. stoljeća, 239 x 130 cm. U zapadnom krilu dugog kata, u cjelini *Misno ruho* nalazi se: Franjo Antun Gianacchi, *Portret šibenskog biskupa Venancija Feliksa Scottija*, ulje na platnu, 18./19. stoljeće; Nepoznati autor, *sv. Papa Pio V*, ulje na platnu, oko 1600. godine, 109 x 89 cm; Nepoznati autor, *Portret kanonika Parčića*, ulje na platnu, 18. stoljeće. Na drugom katu, u cjelini *Sve obnove katedrale* nalaze se sljedeće slike: Nepoznati autor, *Sveta obitelj*, ulje na platnu, 18. stoljeće, 74.5 x 56 cm i Nepoznati autor, *Prorok Malahija*, ulje na platnu, 17. stoljeće, 97.5 x 79 cm.

13.6.2. Relikvijari

Pored *Pinakoteke*, u muzejskoj cjelini pod nazivom *Moćnici*, izloženi su relikvijari. Na zidu prostorije, u grafičkoj mapi, objašnjena je namjena i važnost izloženih eksponata. Oni su smješteni u osvijetljenim vitrinama fiksiranim na zid. Njihova specifičnost proizlazi iz toga što im je staklo zamagljeno (sl. 39), a pritiskom na gumb koji se nalazi pokraj svake od njih, staklo postepeno postaje transparentno te eksponat smješten u njima postane vidljiv promatraču.



Slika 39. Zamagljene vitrine u muzejskoj cjelini *Moćnici*

Na vitrinama se nalaze grafičke pločice s osnovnim podacima o izloženom eksponatu. Eksponati koji su izloženi u ovom prostoru su:¹⁸⁰

1. Nepoznati autor, *Relikvijar u obliku pokaznice*, srebro, kucano, cizelirano, aplicirano na drvenu podlogu, 18. stoljeće, 52 x 19.5 cm,
2. Nepoznati autor, *Relikvijar u obliku ruke*, srebro, lijevano, 17. stoljeće, 24 x 9.5 cm, baze 7 cm,
3. Nepoznati autor, *Relikvijar u obliku pokaznice*, srebro, aplicirano na drvo, iskucavano, cizelirano, 18. stoljeće, 28 x 14 cm,
4. Nepoznati autor, *Relikvijar sv. Kristofora*, srebro, zlato, iskucavano, lijevano, cizelirano, 1770. godine, 43 cm, baze 11 cm,
5. Nepoznati autor, *Relikvijar sv. Uršule*, bronca, zlato, staklo, lijevano, 15/16. stoljeće, 36.5 cm, baze 9.6 cm,
6. Nepoznati autor, *Arhitektonski relikvijar sv. Križa*, srebro, zlato, iskucavano, gravirano, cizelirano, lijevano, 18. stoljeće, 40.5 cm, baze 12.2 cm

¹⁸⁰CS-ICKSJ, IP, 2017., 97–98.; CS-ICKSJ, DBN, poglavlje o popisu prijedloga eksponata za budući muzej u palači Galbiani

7. Nepoznati autor, *Relikvijar sv. Innocenta*, metal, pozlaćeno, lijevano, tiješteno, iskucano, 15. stoljeće, 33 cm, baze 12.2 cm,
8. Nepoznati autor, *Relikvijar sv. Siksta*, metal, pozlata, lijevano, tiješteno, iskucano, 16. stoljeće, 25 cm, baze 10 cm i
9. Nepoznati autor, *Arhitektonski relikvijar sv. Križa*, srebro, pozlaćeno, lijevano, iskucavano, 15. stoljeće, 35 cm, baze 16.5 cm

Tvrtka *Kvinar*¹⁸¹ je od veljače 2017. godine do veljače 2018. godine provela je konzervatorsko-restauratorske radove na 45 metalnih predmeta koji su smješteni u Interpretacijskom centru-*Civitas Sacra*, među kojima su i prethodno navedeni relikvijari. Provedeni konzervatorsko-restauratorski radovi odnosili su se na mehaničko čišćenje metala (srebra, bronce, pozlate, željeza i mjeda), ispravljanje udubljenja, poliranje, spajanje, izradu pozlate i posrebrebnja te rekonstrukcije nedostajućih dijelova na predmetima.¹⁸² Kemijskim i mehaničkim postupcima čistili su se drveni dijelovi metalnih predmeta, tretirali su se protiv crvotočine, izradile su se rekonstrukcije nedostajućih dijelova te se površina zaštitila lazurama. Nedostatci staklenih dijelova predmeta rekonstruirali su se i podlijepili kitom za staklo.¹⁸³

13.6.3. Kaleži i pokaznice

U prostoriji pokraj izloženi su kaleži i pokaznice zbog čega se ova cjelina i naziva *Kaleži i pokaznice* (sl. 40). Na zidu prostorije postavljena je grafička mapa s objašnjenjem namjene pokaznica, kaleža i ostalih liturgijskih predmeta. Ekspoziti su na sjevernom zidu prostorije izloženi u sedam prizmatičkih, staklenih vitrina, a na južnom u četiri iste takve vitrine. Na vitrinama se nalaze grafičke pločice s osnovnim podacima o izloženom eksponatu.

¹⁸¹Imena restauratora koji su proveli konzervatorsko restauratorske zahvate na metalnim predmetima nisu zabilježena u *Dokumentaciji tvrtke Kvinar*. (Kvinar d.o.o., 2018.)

¹⁸²Isto, 2.

¹⁸³Isto.



Slika 40. Muzejska cjelina *Kaleži i pokaznice*

U prostoriji su smješteni sljedeći eksponati:¹⁸⁴

1. Nepoznati zlatar, *Kalež*, srebro, lijevano, iskucano, rađeno na proboj, 15. stoljeće, 20 cm, baze 13 cm,
2. Nepoznati zlatar, *Kalež s patenom*, srebro, emajl, iskucavano, lijevano, pozlačeno, 15/16. stoljeće, 23.5 cm, baze 15 cm,
3. Nepoznati zlatar, *Ophodni križ*, srebro, aplicirano na drvo, iskucavano, lijevano, 15. stoljeće, 50 x 25.5 cm,
4. Nepoznati zlatar, *Zrakasta pokaznica*, srebro, bronca, pozlačeno, lijevano, iskucavano, gravirano, cizelirano, 18. stoljeće, 38 cm, baze 10.5 cm,
5. Nepoznati zlatar, *Ophodni križ*, drvo, srebro, iskucavano, lijevano, pozlačeno, gravirano, puncirano, cizelirano, 15/16. stoljeće, 48.5 x 36.5cm,
6. Nepoznati zlatar, *Posuda za ulje*, srebro, lijevano, iskucavano, pozlačeno, 15./16. stoljeće, 35.5 cm, baze 11.5 cm,
7. Nepoznati zlatar, *Kalež*, srebro, pozlačeno, lijevano, 1622. godine, 21.5 cm, baze 13.4 cm,

¹⁸⁴CS-ICKSJ, IP, 2017., 97–98.; CS-ICKSJ, DBN, poglavlje o popisu prijedloga eksponata za budući muzej u palači Galbiani

8. Mletačka zlatarska radionica, *Pokaznica Ilije Tolimerića*, bakar, srebro, zlato, lijevano, iskucavano, druga polovina 16. stoljeća, 58 cm, baze 19 cm,
9. Nepoznati zlatar, *Kalež biskupa Divnića i patena*, srebro, pozlačeno, iskucavano, lijevano, cizelirano, 16. stoljeće, 34.5 cm, baze 17.5 cm,
10. Nepoznati zlatar, *Pokaznica biskupa Divnića*, srebro, pozlačeno, iskucavano, lijevano, gravirano, cizelirano, 16. stoljeće, 52 cm, baze 17 cm, spremnika 28 cm i
11. Nepoznati zlatar, *Ophodni križ*, srebro, iskucavano, lijevano, aplicirano na drvo, 15. stoljeće, 63 x 33 cm

Navedene kaleže i pokaznice, osim posude za ulje, restaurirala je već spomenuta tvrtka *Kvinar*. U manjoj sobi s lijeve strane koja je posvećena Euharistiji, eksponati su postavljeni u dvije vitrine. U njima su izloženi kaleži i oprema namijenjena Euharistiji. U jednoj od vitrina nalazi se – Nepoznata nirnberška kovinska radionica, *Mjedeni pladanj*, metal, lijevano, iskucavano, gravirano, druga polovina 15. stoljeća – 16. stoljeće, 47.7 cm (sl. 41).



Slika 41. Nepoznata nirnberška kovinska radionica, *Mjedeni pladanj*, metal, lijevano, iskucavano, gravirano, druga polovina 15. stoljeća – 16. stoljeće, 47.7 cm

13.6.4. Misna ruha

Na drugom katu, u prostornoj muzejskoj cjelini pod nazivom *Misno ruho* (sl. 42), izložena su svečana misna ruha. Na zidu prostorije postavljena je grafička mapa s objašnjenjem elemenata misnog ruha i prilikama korištenja istih. Misna su ruha u prostoriji postavljena na lutke i prezentirana u specijalnim staklenim vitrinama. Vitrine su rotirajuće (osim centralne vitrine), a s njihove bočne strane postavljena je leća koja omogućava promatranje uzoraka tkanine ruha. Na svakoj vitrini postavljene su grafičke pločice s osnovnim informacijama o izloženom eksponatu.



Slika 42. Muzejska cjelina *Misno ruho*

Ekspoziti koji su izloženi u ovoj prostorno muzejskoj cjelini su:

1. Italija (Venecija), *Pluvijal*, posljednja četvrtina 15. stoljeća, 19./20. stoljeće za pamučne tkane trake i rese, 137 x 287 cm (s resama), kukuljica 54 x 58.5 cm (s resama), Šibenik, Nova crkva¹⁸⁵,
2. Italija, *Komplet liturgijskog ruha*(*misnica, stola i manipul*), početak 16. stoljeća, damast sa stole početak 17. stoljeća, kazula 78 x 116.5 cm, stola 21 x 245 cm, manipul 25 x 101 cm, Šibenik, crkva sv. Ivana¹⁸⁶,

¹⁸⁵HRZ, 2018.e

3. Italija (Venecija), *Misnica*, druga polovica 16. stoljeća, središnji stup sprijeda druga polovica 19. stoljeća, 73.5 x 114 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁸⁷,
4. Italija (Venecija), *Misnica s grbom biskupa Donadonija*, druga četvrtina 17. stoljeća, 76 x 121 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁸⁸,
5. Italija, *Biskupska mitra*, 19. stoljeće, 35 x 83.5 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁸⁹,
6. Francuska (Lyon), *Misnica s grbom biskupa Divnića*, oko 1750. godine, 73 x 107 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁹⁰,
7. Italija (Venecija), *Misnica s likom sv. Barbare*, oko 1740. godine, 67 x 101 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁹¹,
8. Francuska (Lyon), *Dalmatika*, oko 1750. godine, 103 x 117 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁹²,
9. Francuska (Lyon), *Dalmatika*, oko 1750. godine, 113 x 104 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁹³,
10. Italija (Venecija), *Misnica*, prva četvrtina 18. stoljeća, 72.5 x 113 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁹⁴ i
11. Hrvatska, *Biskupske cipele i rukavice*, 19. stoljeće, cipele 11 x 29.5 cm i visina 9 cm, rukavice 17 x 28.5 cm, Skradin, župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije¹⁹⁵

Konzervatorsko-restauratorske radove na navedenim tekstilnim predmetima proveo je Hrvatski restauratorski zavod 2018. godine. Provedeni konzervatorsko-restauratorski radovi odnosili su se na uklanjanje nečistoća mehaničkim čišćenjem, suhim i mokrim čišćenjem, termičko uklanjanje voska, izravnjanje nabora, konsolidaciju oštećenja, uklanjanje povijesnih intervencija, završno pranje, sušenje i izravnjanje dijelova na tkanini. Na kraju izvješća za svaki od predmeta HRZ naveo je smjernice za čuvanje i pohranu umjetnina od tekstila.

¹⁸⁶HRZ, 2018.f

¹⁸⁷HRZ, 2018.g

¹⁸⁸HRZ, 2018.h

¹⁸⁹HRZ, 2018.i

¹⁹⁰HRZ, 2018.j

¹⁹¹HRZ, 2018.k

¹⁹²HRZ, 2018.l

¹⁹³HRZ, 2018.m

¹⁹⁴HRZ, 2018.n

¹⁹⁵HRZ, 2018.o

13.6.5. Matrikule

U prostoriji pokraj *Misnog ruha* pod nazivom *Bratovštine* (sl. 43) izloženi su matrikule bratovština. Oni su izloženi u vitrinama obloženim purpurnim plišem sa sustavom protiv vlage.¹⁹⁶ Pored svakog eksponata nalazi se grafička pločica s osnovnim informacijama o izloženom predmetu.



Slika 43. Muzejska cjelina *Bratovštine*

U vitrinama se nalaze sljedeći eksponati:¹⁹⁷

1. Horazio Fortezza, *Matrikula Bratovštine sv. Barbare*, srebro, iskucano, koža, tkanina (baršun), drvo, papir, 1586. godine, 28.5 x 20 cm,
2. Horazio Fortezza, *Rimski misal s okovima matrikule bratovštine sv. Ivana*, srebro, iskucano, drvo, tkanina (baršun), papir, 1929. godine Rimski misal te 1592. godine metalni ukrasni s prednje korice, 25 x 26 cm i
3. Horazio Fortezza, *Matrikula bratovštine sv. Duha*, srebro, drvo, tkanina (baršun), pergamena, papir, 1449. godine i 1577. godine, 37 x 27.5 cm

¹⁹⁶CS-ICKSJ, IP, 2017., 112.

¹⁹⁷HRZ, 2018.p

Konzervatorsko-restauratorske radove na navedenim matrikulama proveo je Hrvatski restauratorski zavod 2018. godine. Radovi su se sastojali od: restauriranja i konzerviranja knjižnog bloka, suhog čišćenja listova, čišćenja mrlja na listovima organskim otapalima, čišćenja naslaga tutkala i ljepila, suhog čišćenja baršuna na koricama, čišćenja nečistoća i skidanja oksidacije na metalnim ukrasima i dijelovima, parcijalnog ručnog restauriranja japanskim papirom – konsolidacije oštećenja na listovima, ravnjanja pregiba, udubljenja i iskrivljenja na metalnim ukrasima, mikro varenja na metalnim dijelovima, konzerviranja i čišćenja izvorne kože s hrpta knjige te rekonstrukcija dijelova kože koji nedostaju, restauriranja i ojačavanja označivača stranica, restauriranja izvornog predlista i zalista, rekonstrukcija nedostajućih dijelova te izrade srebrenih čavlića.¹⁹⁸

13.6.6. Pergamene

Po čitavom objektu raspoređeno je 16 staklenih vitrina u kojima su izložene pergamene. Pored svake pergamene nalaze se grafičke pločice s opisom izloženog eksponata. Pergamene koje su izložene u Interpretacijskom centru – *Civitas Sacra* su:¹⁹⁹

1. Primus, *Pergamena 1267. 11. III*, 16.5 x 11.5 cm,
2. Michael presbiter filius Iohannis Hualouich, *Pergamena 1280. (1279.) 12. III*, 12.7 x 13.3 cm,
3. Michael presbiter filius Iohannis Hualouich, *Pergamena 1282. (1281.) 9. I*, 32 x 14 cm,
4. Dragosius Fie, *Pergamena 1293. (1292.) 10. III*, 11.5 x 22.5 cm,
5. Michael presbiter filius Iohannis Hualouich, *Pergamena 1296. (1295.) 23. II*, 21.5 x 12 cm,
6. Michael presbiter filius Iohannis Hualouich, *Pergamena 1298. (1297.) 25. I*, 18 x 19.5 cm,
7. Bogdanus Disini olim filius, *Pergamena 1301. (1300.) 10. I*, 25.5 x 11.5 cm,
8. Bogdanus Disini olim filius, *Pergamena 1301. 21. XI*, 20 x 13.5 cm,
9. Cibrianus Radosy olim filius, *Pergamena 1308. (1307.) 6. I*, 17 x 14 cm,
10. Gregorius Dragoy Nigoy de Sibenicho, *Pergamena 1319. 6. III*, 10.5 x 12.5 cm,
11. Laurentius quondam magistri Henrici notarii, *Pergamena 1319. 7. X*, 16.5 x 14 cm,
12. Laurentius quondam magistri Henrici notarii, *Pergamena 1319. 17. X-XII*, 25, 15 x 13 cm,
13. Stoycus olim Drasche de Scardona, *Pergamena 1329. 29. VIII*, 19.5 x 13 cm,

¹⁹⁸Isto.

¹⁹⁹CS-ICKSJ, IP, 2017., 116–117.

14. Stoyannus Cressii, *Pergamena 1334. 14. XII*, 31 x 13 cm,
15. Dissinus Dragoslai, *Pergamena 1350. 18. VIII*, 25. 5 x 11 cm i
16. Presbiter Michael condam Martini canonicus Traguriensis, *Pergamena 1362. 6. II*, 16 x 12 cm

Izložene pergamene svjedoče o darovnim i kupoprodajnim ugovorima, oporukama i sudskim sporovima u 13. i 14. stoljeću na području grada Šibenika i Trogira.²⁰⁰

14. ADAPTACIJA SPOMENIKA KULTURE

Poglavlje Adaptacija spomenike kulture i potpoglavlja koja slijede oblikovani su na temelju poglavlja »Adaptacija spomenika kulture«, u monografiji *Sadašnjost baštine*, autora Ive Maroevića.²⁰¹ Pojam adaptacije Ivo Maroević je definirao kao „prilagođavanje spomenika kulture novom životu“.²⁰² On navodi kako pojam adaptacije može imati različite konotacije, bilo da je riječ o pojedinačnom spomeniku, zaštićenoj spomeničkoj cjelini ili pak prostornim područjima. U kontekstu ovog rada relevantno je promotriti značenje adaptacije pojedinačnog spomenika. Autor navodi kako postoje dvije kategorije adaptacije pojedinačnog spomenika – zadržavanje i osuvremenjivanje izvorne funkcije te prilagođavanje spomenika kulture novoj namjeni.²⁰³ U kontekstu palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani riječ je o drugoj kategoriji adaptacije. Adaptacijom palače u Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra*, palača je dobila reprezentativnu javnu namjenu. Navedeno je znatno bolje rješenje od zadržavanja izvorne funkcije zgrade – poslovnog i stambenog prostora. Ono bi bilo monotono, pasivno i zasigurno ne bi pridonijelo revitalizaciji palače niti uključenosti lokalne zajednice. Adaptacijom u muzejski prostor palača se u potpunosti i ispravno revitalizirala. Pri tome se vodilo računa o spomeničkoj vrijednosti, revitalizacijskim ciljevima i potrebama šire zajednice u kojoj se spomenik nalazi.²⁰⁴ Prezentacija i interpretacija elemenata katedrale sv. Jakova, vrijednog spomenika koji je uvršten na UNESCO-v popis Svjetske kulturne baštine i nalazi se u blizini palače, najadekvatnije je rješenje u postizanju nove funkcije palače.

²⁰⁰Isto.

²⁰¹Maroević, 1986., 140–155.

²⁰²Isto, 140.

²⁰³Isto.

²⁰⁴Isto, 144.

Tijekom adaptacije pojedinačnih spomenika ponekad dolazi do revalorizacije što za posljedicu ima promjenu izgleda spomenika.²⁰⁵ Upravo se to dogodilo u slučaju palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani. Navedena palača je dugo vremena bila zapuštena i nije bila pravovremeno istraživana. Tijekom radova na palači otkriveni su vrijedni konzervatorski nalazi koji su promijenili daljnji tok radova. Nalazi su prepoznati kao vrijedna otkrića koja svjedoče o povijesti građevine zbog čega je odlučeno da se restauriraju i prezentiraju javnosti. Navedenim pristupom u potpunosti su se sačuvale vrijednosti spomenika kulture, a promjena izgleda spomenika pridonijela je još većoj autentičnosti palače.²⁰⁶ Prilikom adaptacije palače poštovala su se i tehnička pravila te propisi današnjeg vremena – uvažavale su se konzervatorske smjernice, prostorni i urbanistički planovi grada Šibenika i Šibensko-kninske županije. Kriterij poštivanja duha mjesta i vremena nije u potpunosti zadovoljen. Prevelikom modernizacijom unutrašnjosti i korištenjem suvremenih građevinskih materijala i tehnika izgubio se dojam boravka u srednjovjekovnoj palači. Dojam povijesnosti objekta može se osjetiti tek na ponekim dijelovima interijera, na mjestima gdje su se sačuvali izvorni podni oblozi, stropne grede, lukovi i kapela. Kriteriji kreativnog pristupa problemu i razlučivanja *novog od starog* zadovoljeni su. Autori koncepta su na jedinstven način odabrali i realizirali cjelokupnu ideju Interpretacijskog centra vodeći se suvremenim tehnikama. Stari, izvorni i novi dijelovi palače u potpunosti su razlučivi, ali je možda prevelik kontrast među njima.

14.1. Opasnosti pri adaptacijama

Prilikom adaptacija mogu se javiti opasnosti za pojedinačni spomenik kulture.²⁰⁷ Najveća opasnost koja se može javiti prilikom adaptacije jest neopravdano mijenjanje spomeničke vrijednosti objekta. Pri tome se ne misli na prezentiranje vrijednosti koje su se otkrile tijekom znanstvene revalorizacije objekta, već na preuveličavanje vrijednosti objekta, ako mu se prepisu kvalitete i specifičnosti koje mu uopće nisu karakteristične, pri čemu se mijenja karakter i dojam objekta.²⁰⁸ Podjednaka opasnost javlja se i ako se smanji vrijednost spomenika, ako se negiraju neke njegove vrijedne značajke koje bi se u pravilu trebale sačuvati adaptacijom. Kod adaptacija može doći i do stvaranja nesklada

²⁰⁵Isto, 140.

²⁰⁶Poštivanje spomeničkih vrijednosti i autentičnosti spomenika kriteriji su koje Maroević postavlja za postizanje uspješne adaptacije. Sljedeći kriteriji su: poštivanje tehničkih pravila i propisa današnjeg vremena, poštivanje duha mjesta i vremena, kreativni pristup problemu i razlučivanje *novog od starog*. (Isto, 147.)

²⁰⁷Isto, 149.

²⁰⁸Isto.

između unutrašnjosti i vanjštine spomenika. Ono se događa ako se unutrašnjost oblikuje neovisno o vanjštini spomenika s ciljem postizanja boljeg funkcioniranja.²⁰⁹ Opasnost leži i u stvaranju privida autentičnosti, tj. ako se prilikom oblikovanja detalja i dijelova objekta previše razmišlja o pretpostavljenom povijesnom izgledu, pri čemu se tvori krivotvorina staroga. Iznimno je važno da je razlika starog i novog jasno vidljiva kako se ne bi stvorio privid autentičnosti objekta.²¹⁰ Opasnost koja se može javiti prilikom adaptacija je i neusklađenost novih zahvata s autentičnim vrijednostima. Ono se javlja ako se prilikom pregrađivanja interijera, ugrađivanja ventilacije, novih instalacija i drugih zahvata zadire u postojeće vrijednosti spomenika.²¹¹ Opasnosti su i odabir neadekvatne nove namjene spomenika te ljudski faktor (loš projekt, neadekvatan nadzor, nevješt rad i loša izvedba) koji igraju veliku ulogu u konačnom oblikovanju spomenika.²¹²

14.2. Pozitivni i negativni aspekti adaptacije palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani

Na primjeru adaptacije palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani uočavaju se većinom pozitivni aspekti adaptacije. Počevši od razmišljanja o potrebama šire lokalne zajednice, odabira adekvatne nove namjene spomenika do samog projekta adaptacije koji je bio detaljno razrađen. Tijekom radova bio je prisutan stalni konzervatorski i restauratorski nadzor što je djelomično promijenilo tijek radova i rezultiralo produljenjem trajanja radova na palači. Navedeno je pozitivno jer su se zbog nadzora, valorizacije i prezentacije novootkrivenih nalaza u najvećoj mogućoj mjeri očuvale vrijednosti spomenika kulture i autentičnost spomenika. Prilikom radova na palači u potpunosti su se poštovale konzervatorske smjernice i urbanistički planovi što je također pohvalno. Novi zahvati na objektu izveli su se u skladu s autentičnim vrijednostima spomenika. U najvećoj mogućoj mjeri sačuvao se izvorni prostorni raspored s minimalnim zadiranjem u originalne vertikalne i horizontalne nosive konstrukcije. Ne smije se zanemariti ni kvalitetna izvedba radova na palači. Eventualna negativnost koja se može iščitati iz adaptacije navedene palače jest zamjena dotrajalih drvenih greda novima. Postavlja se pitanje koliko je ono utjecalo na strukturu i je li bilo moguće zadržati više izvornih drvenih greda bez da se konstantno prodire u konstrukciju objekta. Također, u konzervatorskim smjernicama je bilo navedeno da su dopušteni sondažni radovi i uklanjanje žbuke unutarnjih zidova, međutim nejasno je zašto se dio izvorne žbuke nije zadržao kao povijesni sloj na građevini. S druge

²⁰⁹Isto, 150.

²¹⁰Isto, 151.

²¹¹Isto.

²¹²Isto, 154.

su strane, konzervatori za oblikovanje unutarnjih zidova, uz žbukanje vapnenom žbukom, dopustili i oblaganje knaufom. Knauf je invazivan i možda nije najadekvatniji odabir na unutarnje zidove palače. Na podovima koji su izrađeni kao drvene konstrukcije iznad kojih su OSB ploče, zvučna izolacija, cementni estrih, keramičke pločice i parket, bilo je bolje umjesto cementnog estriha postaviti vapno. Vapno je neinvazivno prema drvenoj konstrukciji za razliku od cementa. Kad se cement skupi postane suviše težak i opterećujuće djeluje na drvenu konstrukciju. Odabirom vapna manje bi se opteretila drvena konstrukcija. Osim toga, adaptacijom palače izgubljen je dojam boravka u srednjovjekovnoj palači. O navedenom svjedoče isključivo prezentirani nalazi. Pitanje je je li se više originalnih elemenata moglo restaurirati i prezentirati u palači. Iako postoji jasna distinkcija između starog i novog u palači što bi bio pozitivan aspekt navedene adaptacije, interijer je previše moderniziran i novo suviše dominira u odnosu na staro. Kao posljednja negativnost navedene adaptacije ističu se netransparentnost konkretne objave natječaja za adaptaciju, kao i arhitektonske i građevinske dokumentacije koju prate računi.

15. ZAKLJUČAK

Palača Tavelić-Šižgorić-Galbiani zaštićeno je kulturno dobro koje pripada u II. kategoriju spomenika koju obilježava republički značaj.²¹³ Smještena je u povijesnoj jezgri Šibenika. Palača se sastojala od više objekata koji su u barokno vrijeme povezani u cjelinu. Ona se sastoji od prizemlja, međukata te još tri kata, ovisno o dijelu građevine. Pročelja su palače jednostavna s neravnomjerno raspoređenim prozorskim otvorima različitih dimenzija. Fasada je prekrivena horizontalno položenim kamenim kvadrima čija obrada varira od grubog do finog klesanja. Nepravilnog je tlocrtnog oblika, a broj prostorija na pojedinim katovima varira. Vrijednost palače proizlazi iz više segmenata. Na zapadnom krilu južnog pročelja, u istočnom se dijelu nalazi gotički portal, a u središnjem nadsvođeni prilaz sa skulpturom ljudske glave. Na četvrtom katu istočnog krila južnog pročelja palače nalazi se renesansna loža koja pripada tipu venecijanske krovne terase. Sjeverno od palače pruža se srednjovjekovni atrij koji djelomično pripada palači, a u funkciji je vertikalne komunikacije za prvi kat palače i susjedne palače Šižgorić. Značajan je po gotičkom portalu i renesansnom trijemu na stubištu.

Ime palače potječe od plemićkih obitelji koje su bile njezini vlasnici – Divnići, Tavelići, Šižgorići i Galbianiji. U 19. je stoljeću većinski vlasnik palače bila obitelj Inchiostrri, 30-ih godina 20. stoljeća Zadružna gospodarska banka d. d. Ljubljana podružnica Šibenik, a od 1939. godine Rimokatolička biskupska stolica u Šibeniku. Tijekom nacionalizacije 1960. godine palača je postala društveno vlasništvo, a u procesu denacionalizacije 1998. godine vlasništvo palače se vratilo Šibenskoj biskupiji. Šibenska biskupija je kao vlasnik 2017. godine pristupila projektu obnove palače te njezine adaptacije u suvremeni muzejski prostor. Projekt obnove izradio je projektni biro Structor iz Šibenika. Budući da je eksterijer palače bio u dobrom stanju, projekt se odnosio samo na interijer palače, a atrij sjeverno od palače nije bio obuhvaćen projektom obnove. Prilikom radova u potpunosti su se poštovale konzervatorske smjernice koje je propisao Konzervatorski odjel u Šibeniku. Vertikalne nosive konstrukcije su se u potpunosti zadržale, a dotrajale horizontalne konstrukcije su se zamijenile novima. Pregradni i konstruktivni zidovi su se uglavnom zadržali. Novi pregradni zidovi formirali su se zbog smještaja dizala i sanitarnih čvorova. S ciljem povezivanja prostorija, u nekim su se dijelovima probili novi otvori. Instalacije su provedene kroz pod. Vanjska drvena stolarija zamijenjena je istovjetnom, a prozori su se prekrili *griljama*

²¹³OS-ŠI, ZO, Zbirka isprava, Z-1581/71

tamnozeleno boje. Prilikom radova na palači pronađeni su vrijedni nalazi poput *teraco* podova na prvom katu palače i oslikanih drvenih greda koji su se restaurirali i uklopili u prezentaciju palače. Pronađena je i obiteljska kapela u sali prvog kata koja je zadržana i prezentirana u zatečenom stanju. Tijekom provođenja komunalnih radova ispred palače, pronađen je srednjovjekovni pločnik koji je u konačnici prekriven zbog nemogućnosti njegove prezentacije.

Palača Tavelić-Šižgorić-Galbiani dobila je reprezentativnu javnu namjenu adaptacijom u Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra*. Radi se o suvremenom izložbeno-edukativno-ugostiteljskom kompleksu. Autorski tim koncepcije Interpretacijskog centra u potpunosti je poštivao postojeće stanje palače i postav prilagodio istom. Glavni cilj Interpretacijskog centra – *Civitas Sacra* interpretacija je sakralne baštine Šibenika, a posebice katedrale sv. Jakova. Pri tome su korištene suvremene inovativne i interaktivne tehnike koje povećavaju zainteresiranost i sudjelovanje posjetitelja. U muzejskom su prostoru smješteni eksponati iz katedrale sv. Jakova i dijecezanske zbirke. U njemu su izložena slikarska i kiparska djela, relikvijari, kaleži, pokaznice, misna ruha, matrikule i pergamene.

U ovom su radu prikupljeni arhivski podaci o povijesti palače Tavelić-Šižgorić-Galbiani, projektu obnove, konzervacije, restauracije te njezine adaptacije u Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra*. Prikupljeni podaci i predstavljanje navedene palače može poslužiti kao uzoran primjer kako se kulturno dobro, koje je godinama bilo zanemareno, može revitalizirati i pri tom obogatiti lokalnu zajednicu te gradu ponuditi novi kulturno-edukativni sadržaj.

OBJAŠNJENJE KRATICA

OS-ŠI = Općinski sud u Šibeniku

ZO = Zemljišnoknjižni odjel Šibenik

CS-ICKSJ = *Civitas Sacra* – Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova

DBN = Dokument bez naziva

HR-DAŠI = Hrvatski državni arhiv u Šibeniku

IP = Izvedbeni projekt Interpretacijskog centra katedrale sv. Jakova i uređenja interijera palače Galbiani

SPB = Structor projektni biro

GP = Glavni projekt – izmjena i dopuna – arhitektonski projekt – rekonstrukcija i promjena namjene

HRZ = Hrvatski restauratorski zavod

POPIS IZVORA

A) POPIS ARHIVSKIH IZVORA

1. *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, dokument bez naziva
2. *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Kocka d.o.o., Izvedbeni projekt Interpretacijskog centra katedrale svetog Jakova i uređenja interijera palače Galbiani, 2017.
3. HR-DAŠI-212
4. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na kompletu liturgijskog ruha (misnica, stola, manipul) iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.f)
5. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na pluvijalu br. 60 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.e)
6. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na misnici br. 62 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.g)

7. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na misnici s grbom biskupa Donadonija br. 63 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.h)
8. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na biskupskoj mitri br. 65 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.i)
9. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na misnici s grbom biskupa Divnića br. 66 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.j)
10. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na misnici s likom sv. Barbare br. 67 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.k)
11. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na dalmatici br. 68 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.l)
12. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na dalmatici br. 69 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.m)
13. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na misnici br. 70 iz Zbirke šibenske biskupije u Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.n)
14. Hrvatski restauratorski zavod, *Izvešće o izvedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na biskupskim cipelama i rukavicama br. 71 iz Zbirke šibenske biskupije u*

- Šibeniku*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.o)
15. Hrvatski restauratorski zavod, *Izješće o konzervatorsko-restauratorskim radovima na gradivu Šibenske biskupije: Matrikula bratovštine sv. Barbare (46 i 49/1); Matrikula bratovštine sv. Ivana (47 i 49/2); Matrikula bratovštine sv. Duha (48 i 49/3); Misal iz crkve sv. Križa (21)*, Zagreb: HRZ, 2018.(dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.p)
 16. Hrvatski restauratorski zavod, *Izješće o provedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na slici Bogorodica s Djetetom i svecima iz Zbirke Šibenske biskupije*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) ((HRZ, 2018.a)
 17. Hrvatski restauratorski zavod, *Izješće o provedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na slici Evanđelist Matej iz Zbirke Šibenske biskupije*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.b)
 18. Hrvatski restauratorski zavod, *Izješće o provedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na slici Prorok Malahija iz Zbirke Šibenske biskupije*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.c)
 19. Hrvatski restauratorski zavod, *Izješće o provedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na slici Sv. Papa Pio V. iz Zbirke Šibenske biskupije*, Zagreb: HRZ, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (HRZ, 2018.d)
 20. Hrvatski restauratorski zavod, *Izješće o stanju i prijedlog konzervatorsko-restauratorskih radova po fazama za predmete iz zbirke crkvene umjetnosti Šibenske biskupije*, Zagreb: HRZ, 2016. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik)
 21. Konzervatorski Odjel u Splitu, Arhiv, Registar nepokretnih spomenika kulture, Z-1581/71
 22. K-R CENTAR, *Izješće o obavljenim radovima na poliptihu Bogorodica s Djetetom i svecima*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (K-R, 2018.a)

23. K-R CENTAR, *Izješće o provedenim radovima na slici Bogorodica Dojiteljica*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (K-R, 2018.b)
24. K-R CENTAR, *Izješće o provedenim radovima na slici Bogorodica s Djetetom*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (K-R, 2018.c)
25. K-R CENTAR, *Izješće o provedenim radovima na slici Bogorodica s Djetetom*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (K-R, 2018.d)
26. K-R CENTAR, *Izješće o provedenim radovima na slici Bogorodica s Djetetom*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (K-R, 2018.e)
27. K-R CENTAR, *Izješće o obavljenim radovima na slici Sv. Barbara sa sv. Nikolom i sv. Grgurom*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (K-R, 2018.f)
28. K-R CENTAR, *Izješće o obavljenim radovima na slici Sv. Spiridion*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik) (K-R, 2018.g)
29. Kvarar d.o.o., *Dokumentacija provedenih konzervatorsko restauratorskih zahvata na metalnim predmetima iz zbirke crkvene umjetnosti Šibenske biskupije*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra*-Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik)
30. Općinski sud u Šibeniku, Zemljišnoknjižni odjel Šibenik, Izvadak iz zemljišne knjige, ZK 6865
31. Općinski sud u Šibeniku, Zemljišnoknjižni odjel Šibenik, Zbirka isprava, Z-1581/71
32. Općinski sud u Šibeniku, Zemljišnoknjižni odjel Šibenik, Zbirka isprava, Z-897/65
33. Structor projektni biro, Glavni projekt – izmjena i dopuna – arhitektonski projekt – rekonstrukcija i promjena namjene, 2017. (dostupno u Structor d. o. o., Frana Supila 52, Šibenik)
34. Šibensko-kninska županija, Upravni odjel za opću upravu, imovinsko-pravne i zajedničke poslove, 19-02

35. Tomislav Grzunov, *Izveštaj o konzervatorsko-restauratorskom zahvatu na slici Bogorodica s Djetetom iz crkve sv. Barbare u Šibeniku*, 2018. (dostupno u *Civitas Sacra* - Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova, Ulica Kralja Tomislava 10, Šibenik)

B) POPIS INTERNETSKIH IZVORA

1. Divnić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica Leksikografski zavod Miroslav Krleža <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15527> (pregledano 23. kolovoza 2022.)
2. Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova – *Civitas Sacra*, <https://civitassacra.hr/o-centru/galerija> (pregledano 26. srpnja 2022.)
3. Interpretive Development Program, *Tiden's Six Principles*. Mrežna stranica *Common Learning Portal* <https://mylearning.nps.gov/library-resources/tildens-six-principles-ace/> (pregledano 8. svibnja 2022.)
4. Branimir Periša, Nikša Stipaničev, *Kopajući oko palače Galbiani, naišli na stari pločnik, vjerojatno iz srednjeg vijeka*. Mrežna stranica *Šibenski*, <https://sibenski.slobodnadalmacija.hr/sibenik/vijesti/sibenik/kopajuci-oko-palace-galbiani-naisli-na-stari-plocnik-vjerojatno-iz-srednjeg-vijeka-578367> (pregledano 29. travnja 2022.)
5. Šižgorić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59620> (pregledano 22. kolovoza 2022.)
6. Š. P., *Propada 17 srednjovjekovnih palača: Vlast nema hrabrosti za odlučne poteze*. Mrežna stranica *Šibenski portal*, <https://sibenskiportal.hr/naslovna/propada-17-srednjovjekovnih-palaca-vlast-nema-hrabrosti-za-odlucne-poteze/> (pregledano 2. kolovoza 2022.)
7. Tavelić. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežna stranica Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=60566> (pregledano 23. kolovoza 2022.)
8. *UNESCO World Heritage Convention*, <https://whc.unesco.org/en/list/963/> (pregledano 10. svibnja 2022.)
9. *Zajednički informacijski sustav zemljišnih knjiga i katastra*, <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (pregledano 23. kolovoza 2022.)

C) POPIS NOVINSKIH IZVORA

1. Narodne novine, 69/1999, *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*, Čl. 4, Čl. 45

POPIS LITERATURE

1. Darko Babić, »O muzeologiji, novoj muzeologiji i znanosti o baštini«, u: *Ivi Maroeviću baštinici u spomen*, (ur.) Tarka Vujić, Marko Špikić, Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009., str. 43–60.
2. Anuška Deranja Crnokić, »Nastanak Registra kulturnih dobara – povijest i sadašnjost inventariziranja kulturne baštine u Hrvatskoj«, u: *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 37/38 (2013.), str. 25–38.
3. Lovorka Čoralić, »Prilog životopisu šibenskog biskupa Karla Antuna Donadonija (1723.-1756. «, u: *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, 20 (2002.), str. 183–215.
4. Dorotea Fotivec, *Prijevod muzejskih izložbenih tekstova*, diplomski rad, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015.
5. Federico Antonio Galvani, *Il re d'armi di Sebenico con illustrazioni storiche*, Venezia: Prem. stabil. tip. di Pietro Naratovich, 1884.
6. Slavo Grubišić, *Šibenik kroz stoljeća*, Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1974.
7. Institut za povijesne znanosti. Odjel za povijest umjetnosti (Zagreb), *Šibenik-povijesna jezgra: Analiza razvoja i prijedlozi konzervatorskih smjernica*. Zagreb: Institut za povijesne znanosti, Odjel za povijest umjetnosti, 1990.
8. Sibe Kvesić, *Dalmacija u narodnooslobodilačkoj borbi*, Split: Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije, 1979.
9. Zoran Ladić, »Srednjovjekovna „inicijativa dvaju mora“ u svjetlu hodočasničkih putovanja kroz Hrvatsku i Bugarsku«, u: Елдърров, Светлозар ; Балчева, Антоанета ; Огнянова, Ирина ; Миндова, Людмила, *Proceedings of the International Scientific БЪЛГАРО-ХЪРВАТСКИ НАУЧНИ, КУЛТУРНИ И ДУХОВНИ ВРЪЗКИ / BULGARIAN-CROATIAN SCIENTIFIC, CULTURAL AND SPIRITUAL RELATIONS. Conference, dedicated to the 150th anniversary of the founding of BAS, Sofia, June 17-18, 2019*, Sofija: БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ, ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНИСТИКА С ЦЕНТЪР ПО ТРАКОЛОГИЯ, 2021., str. 41–80.

10. Zoran Ladić, »Šibensko „vrijeme katedrale. Doprinos stanovnika kasnosrednjovjekovne šibenske komune izgradnji katedrale sv. Jakova«, u: *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 31 (2013.), str. 37–76.
11. Ivo Livaković, *Tisućljetni Šibenik*, Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2002.
12. Jagoda Marković, *Šibenik u doba modernizacije*, Zagreb-Šibenik: Institut za povijest umjetnosti, Gradska knjižnica, 2009.
13. Ivo Maroević, »Adaptacija spomenika kulture«, u: Ivo Maroević, *Sadašnjost baštine*, Zagreb: Društvo povjesničara umjetnosti SR Hrvatske, 1986., str. 140–155.
14. Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*, Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1993.
15. Ivo Maroević, »Spomenik kulture ili kulturno dobro/Što je primjerenije povijesti umjetnosti?«, u: *Knjiga sažetaka, Zagreb, Hrvatska* (2006.) (predavanje, sažetak, znanstveni)
16. Ivica Poljičak, »Glavna obilježja urbane preobrazbe Šibenika u razdoblju 1945.-1990.«, u: *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, 1–2 (2015.), str. 69–83.
17. Ana Šitina, *Slikarstvo 16. i 17. stoljeća u Šibenskoj biskupiji*, doktorski rad, Zadar: Sveučilište u Zadru, 2020.
18. Ivo Šprljan, *Arhitekt Harold Bilinić u Šibeniku*, Šibenik: Društvo arhitekata Šibenik i Zavod za zaštitu spomenika kulture Šibenik, 1994.
19. Ivo Šprljan, »Industrijski objekti u Šibeniku«, u: *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 37/38 (2013.), str. 101–118.
20. Ivo Šprljan, »Stari podovi u šibenskim interijerima«, u: *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 39 (2015.), str. 141–160.
21. Vojmir Vinja, »Etimološki prilozi čakavskoj aloglotiji III.«, u: *Čakavska rič* XV 1 (1987.), str. 3–41.
22. Danko Zelić, *Postanak i urbani razvoj Šibenika u srednjem vijeku*, doktorska disertacija, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1999.

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1. Crkve, ustanove crkvenih redova i glavne komunikacije na prostoru Šibenika u 13. stoljeću(Danko Zelić, *Postanak i urbani razvoj Šibenika u srednjem vijeku*, doktorska disertacija, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1999., str. 58–59.)

Slika 2. G. Rosaccio, veduta Šibenika, 1571.([https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=view&id=573706&tify={%22pages%22:\[1\],%22view%22:%22scan%22}](https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=view&id=573706&tify={%22pages%22:[1],%22view%22:%22scan%22}), pregledano 15. srpnja 2022.)

Slika 3. Blok F/II(Institut za povijesne znanosti. Odjel za povijest umjetnosti (Zagreb), *Šibenik-povijesna jezgra: Analiza razvoja i prijedlozi konzervatorskih smjernica*. Zagreb: Institut za povijesne znanosti, Odjel za povijest umjetnosti, 1990.)

Slika 4. Plan katastarske izmjere Šibenika iz 1825. godine(<https://maps.arcanum.com/en/map/cadastral/?layers=3%2C4&bbox=1768689.9607824492%2C5424460.700682261%2C1769197.5579339094%2C5424636.949693185>, pregledano 23. srpnja 2022.)

Slika 5. Uvećani prikaz plana katastarske izmjere Šibenika iz 1825. godine (prikaz bloka F/II) (<https://maps.arcanum.com/en/map/cadastral/?layers=3%2C4&bbox=1768689.9607824492%2C5424460.700682261%2C1769197.5579339094%2C5424636.949693185>, pregledano 23. srpnja 2022.)

Slika 6. Grb obitelji Divnić(Federico Antonio Galvani, *Il re d'armi di Sebenico con illustrazioni storiche*, Venezia: Prem. stabil. tip. di. Pietro Naratovich, 1884.)

Slika 7. Grb obitelji Tavelić(Federico Antonio Galvani, *Il re d'armi di Sebenico con illustrazioni storiche*, Venezia: Prem. stabil. tip. di. Pietro Naratovich, 1884.)

Slika 8. Grbovi obitelji Šižgorić(Federico Antonio Galvani, *Il re d'armi di Sebenico con illustrazioni storiche*, Venezia: Prem. stabil. tip. di. Pietro Naratovich, 1884.)

Slika 9. Grb obitelji Galbiani(Federico Antonio Galvani, *Il re d'armi di Sebenico con illustrazioni storiche*, Venezia: Prem. stabil. tip. di. Pietro Naratovich, 1884.)

Slika 10. Stanje pročelja prije obnove(<https://www.ferienwohnungen-kroatien.net/croazia/objekt.php?id=2687>, pregledano 15. travnja 2022.)

Slika 11. Unutrašnji prostor prije obnove(<https://sibenskiportal.rtl.hr/2017/01/17/foto-pocelouredjenje-palace-galbiani-u-suvremeni-interpretacijski-centar-sibenske-katedrale/>, pregledano 15. travnja 2022.)

Slika 12. Južno pročelje(Structor projektni biro, Glavni projekt – izmjena i dopuna – arhitektonski projekt – rekonstrukcija i promjena namjene, 2017.)

Slika 13. Istočni dio zapadnog krila južnog pročelja(IPU 93/801A12 (dostupno u Konzervatorskom odjelu u Šibeniku))

Slika 14. Zapadno pročelje(Structor projektni biro, Glavni projekt – izmjena i dopuna – arhitektonski projekt – rekonstrukcija i promjena namjene, 2017.)

Slika 15. Srednjovjekovni atrij(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 16. Spremište Interpretacijskog centra – *CivitasSacra*(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 17. Pročelje atrija(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 18. Teraco pod u palači Galbiani(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 19. Oslikane drvene grede u palači Galbiani(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 20. Jednostavne drvene grede s potpisom Ant da Ponte da Capod'Istria, precizno datiran 23. listopada 1743. godine(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 21. Obiteljska kapela u sali prvog kata(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 22. Stari pločnik(<https://sibenski.slobodnadalmacija.hr/sibenik/vijesti/sibenik/kopajuci-oko-palace-galbiani-naisli-na-stari-plocnik-vjerojatno-iz-srednjeg-vijeka-578367>, pregledano 29. travnja 2022.)

Slika 23. Tlocrt prizemlja(Structor projektni biro, Glavni projekt – izmjena i dopuna – arhitektonski projekt – rekonstrukcija i promjena namjene, 2017.)

Slika 24. Tlocrt međukata(Structor projektni biro, Glavni projekt – izmjena i dopuna – arhitektonski projekt – rekonstrukcija i promjena namjene, 2017.)

Slika 25. Tlocrt četvrtog kata(Structor projektni biro, Glavni projekt – izmjena i dopuna – arhitektonski projekt – rekonstrukcija i promjena namjene, 2017.)

Slika 26. Multimedijalna dvorana(<https://civitassacra.hr/o-centru/dvorana>, pregledano 21. srpnja 2022.)

Slika 27. Izložbeni prostor namijenjen za povremene izložbe(<https://civitassacra.hr/o-centru/galerija>, pregledano 21. srpnja 2022.)

Slika 28. Terasa restorana Galbiani(<https://fr.restaurantguru.com/Restaurant-and-Wine-Bar-Galbiani-Sibenik>, pregledano 21. srpnja 2022.)

Slika 29. Projektirana prostorna instalacija između dvaju krila objekta(<https://www.facebook.com/493609277700076/posts/505299883197682/>, pregledano 21. srpnja 2022.)

Slika 30. Povelja o proglašenju upisa i zaštite katedrale sv. Jakova u Šibeniku na UNESCO-v popis Svjetske kulturne baštine(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 31. Koloturni sustav u stubištu(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 31. Lenta vremena u muzejskoj cjelini *Jurjeva katedrala*(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 33. Ekspoziti u obliku lavlje glave(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 34. Prostorija pod nazivom *UNESCO biser*(<https://civitassacra.hr/en/sacral-treasures/fotogalerija>, pregledano 21. srpnja 2022.)

Slika 35. Interaktivna animacija(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 36. Krstionica(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 37. Kupola(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 38. *Pinakoteka*(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 39. Zamagljene vitrine u muzejskoj cjelini *Moćnici*(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 40. Muzejska cjelina *Kaleži i pokaznice*(<https://civitassacra.hr/sakralno-blago/fotogalerija>, pregledano 12. kolovoza 2022.)

Slika 41. Nepoznata Nürnberška kovinska radionica, *Mjedeni pladanj, metal, lijevano, iskucavano, gravirano, druga polovina 15. stoljeća – 16. stoljeće, 47. 7 cm*(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 42. Muzejska cjelina *Misno ruho*(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

Slika 43. Muzejska cjelina *Bratovštine*(28. svibnja 2022., foto: Hana Tošić)

SUMMARY

The thesis deals with the medieval Tavelić-Šižgorić-Galbiani palace in Šibenik. Its goal is to present the palace as a positive example of conservation, restoration, adaptation and revitalization of cultural property. The first part of the thesis is devoted to the historical development of Šibenik, which was marked by long-term wars, fires, earthquakes, occupations and the plague pandemic. In the following chapters, the focus is on the entry of the palace into the Register of Cultural Property and the conservation guidelines of the Historical Sciences Division of the Institute for Historical and Social Sciences in Zagreb for the block F/II in which the palace is located. Furthermore, the history of the palace through the previous owners, the condition of the palace before the adaptation, the articulation of the facade, the view of the atrium which partly belongs to the said palace, but was not included in the renovation project, are presented. The adaptation project of the palace, created by the Structor project bureau from Šibenik, is also presented in detail, and the floor plan organization of the palace is analyzed as well. The next part of the thesis is dedicated to the newly opened in the palace Interpretation Centre of St James Cathedral - *Civitas Sacra*; to its symbolism and concept, interior equipment and spatial organization of the Museum. The museum space is analyzed on the basis of museological literature, and is divided into sub-chapters: legends, accessibility and appropriateness, innovative techniques and connection with the local community. In the last chapter, the museum exhibit located in The Interpretation Centre of St James Cathedral - *Civitas Sacra* is presented, It consists of exhibits from the Cathedral of St. James and the diocesan collections of the Šibenik Diocese - works of painting and sculpture, reliquaries, chalices and signs, mass vestments, matriculations and parchments.

Keywords: adaptation, *Civitas Sacra*, interpretation center, palace, Šibenik, Tavelić-Šižgorić-Galbiani